

श्री अमोलक जैन विद्या प्रसारक मंडळाचे

श्रीमती शांताबाई कांतीलाल गांधी कला,
अमोलक विज्ञान व पनालाल हिरालाल गांधी वाणिज्य

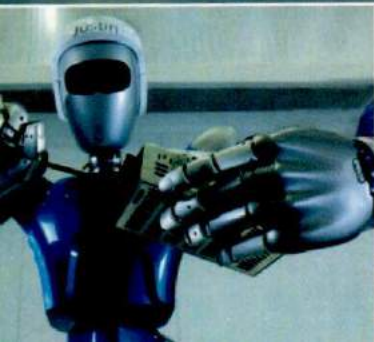
महाविद्यालय, कडा

नॅक 'B' दर्जा प्राप्त महाविद्यालय

ISO 9001 : 2008 Certified

अमोलक
(विज्ञान आणि तंत्रज्ञान)
२०१५ - २०१६

मराठवाडा अर्थशास्त्र परिषदेच्या वार्षिक अधिवेशनाच्या प्रसंगाचे क्षणचित्रे

आजिवन शिक्षण आणि विस्तार विभाग - विद्यार्थी समुपदेशन शिबीर - क्षणचित्रे

अमोलक (२०१५-१६)

विज्ञान आणि तंत्रज्ञान

॥ पढमं णाणं तओ दया ॥

श्री अमोलक जैन विद्या प्रसारक मंडळाचे

श्रीमती शांताबाई कांतीलाल गांधी कला,

अमोलक विज्ञान व

पनालाल हिरालाल गांधी वाणिज्य महाविद्यालय

कडा, ता. आष्टी, जि. बीड

(स्थापना - १९९६)

(जैन अल्पसंख्यांक संस्था)

visit us at - www.shriamolakjain.org

नेक 'ब' दर्जा प्राप्त महाविद्यालय

ISO 9001: 2008 Certified

अमोलक

विज्ञान आणि तंत्रज्ञान

२०१५ - २०१६

संपादक मंडळ

प्रमुख संपादक

डॉ. जवाहरलाल भंडारी

सह. संपादक

प्रा.श्रीमती. धनश्री गुनोत

* सदस्य *

प्रा. संजय शिंदे

प्रा. श्रीमती. अरुणा कुलकर्णी

प्रा. आशिषकुमार कटारिया

अमोलक

विज्ञान आणि तंत्रज्ञान

२०१५ - २०१६

प्रकाशक व मालकी संबंधी माहिती फॉर्म नं. ४ उपविधी क्र. ८

प्रकाशन स्थळ	-	श्रीमती शांताबाई कांतीलाल गांधी कला, अमोलक विज्ञान व पनालाल हिरालाल गांधी वाणिज्य महाविद्यालय, कडा ता. आष्टी, जि. बीड
प्रकाशन काळ	-	वार्षिक
प्रकाशकाचे नांव	-	प्र. प्राचार्य, डॉ. जे.एम.भंडारी
राष्ट्रीयत्व	-	भारतीय
मालकी	-	श्रीमती शांताबाई कांतीलाल गांधी कला, अमोलक विज्ञान व पनालाल हिरालाल गांधी वाणिज्य महाविद्यालय, कडा ता. आष्टी, जि. बीड
प्रमुख संपादक	-	डॉ. जवाहर भंडारी
डि.टी.पी. / डिझाईन	-	शशिकांत बनकर
मुद्रक	-	सावता प्रिंटर्स, मिरजगांव (०२४८९) २६३ ३४४

मी प्र. प्राचार्य डॉ. जे.एम. भंडारी जाहीर करतो की, वर दिलेली माहिती माझ्या समजुतीप्रमाणे बरोबर आहे.

प्र. प्राचार्य डॉ. जे.एम. भंडारी
प्रकाशक
दुरध्वनी (०२४४९) २३९ ३७८

Website :- www.shriamolakjain.org
e-mail :- gandhicollegekada_1996@yahoo.co.in

(अमोलक मध्ये प्रकाशित झालेल्या लेखनाशी संपादक मंडळ व प्रकाशक सहमत असतीलच असे नाही.)

श्री अमालेक जैन विद्या प्रसारक मंडळाचे
**श्रीमती शांताबाई कांतीलाल गांधी कला, अमोलक विज्ञान व
 पनालाल हिरालाल गांधी वाणिज्य महाविद्यालय, कडा**

स्थानिक नियामक मंडळ

अ.क्र.	नांव	पद
१.	श्री. कांतीलालजी फकीरचंदजी चाणोदिया	अध्यक्ष
२.	श्री. हेमंतकुमारजी बाबुलालजी पोखरणा	सदस्य
३.	डॉ. उमेशकुमारजी अशोकलालजी गांधी	सदस्य
४.	श्री. हिरालालजी नेनसुखलालजी बलदोटा	सदस्य
५.	श्री. प्रफुल्लकुमारजी मनसुखलालजी भंडारी	सदस्य
६.	श्री. सुशिलकुमारजी चंद्रकांतजी पटवा	सदस्य
७.	प्रा. श्रीमती. अरूणा मधुकर कुलकर्णी	सदस्य
८.	प्रा. डॉ. जमीर शब्बीर सय्यद	सदस्य
९.	प्रा. डॉ. उध्दव एकनाथ चव्हाण	सदस्य
१०.	श्री. सुनिल इंद्रराव लोमटे	सदस्य
११.	प्र. प्राचार्य डॉ. जवाहरलाल मोतीलाल भंडारी	सचिव

**श्री. अमोलक जैन विद्या प्रसारक मंडळ, कडा संचलित
 विविध विद्या शाखा**

मोतीलाल कोठारी विद्यालय कडा

फोन : (०२४४१) २३९७२९

गांधी कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय कडा

फोन : (०२४४१) २३९३७८

एम.एस्सी. (रसायनशास्त्र) व
 एम.ए. (हिंदी) विभाग,
 गांधी महाविद्यालय कडा

बी.सी.ए. विभाग,
 गांधी महाविद्यालय कडा
 फोन : (०२४४१) २३९३७८

रसिकलाल एम. धारीवाल
 कॉलेज ऑफ फार्मसी कडा
 फोन : (०२४४१) २३९८८९

पी. एम. मुनोत कनिष्ठ महाविद्यालय
 व किमान कौशल्य विभाग कडा
 फोन : (०२४४१) २३९७२९

चंदनमल भळगट प्राथमिक विभाग कडा
 फोन : (०२४४१) २३९५२९

बन्सीलाल मोहनलाल भंडारी शिशुविहार कडा
 फोन : (०२४४१) २३९५२९

भावपूर्ण

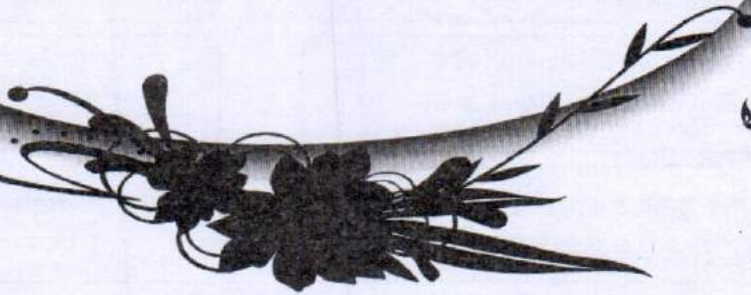
श्रद्धांजलि

भारताची सीमा सुरक्षित राखण्यासाठी दुर्गम
प्रदेशात, हवामान व परिस्थिती प्रतिकूल असताना
देशासाठी प्राणांची बाजी लावतांना विरगती प्राप्त
झालेल्या थोर जवानांना

तसेच

संस्थेचे हितचिंतक, सामाजिक, राजकीय, सांस्कृतिक
सहकार व शैक्षणिक क्षेत्रातील ज्या थोर विभुती
पंचत्वात विलीन झाल्या त्यांच्या पवित्र स्मृतिस

भावपूर्ण श्रद्धांजली !

शुभ संदेश

असं म्हटलं जातं की वटवृक्षाच्या पारंब्या मोजायच्या नसतात. त्यांच्या सावलीचा घेर देखील मापायचा नसतो. अनुभवायचा असतो तो केवळ त्याच्या शीतल छायेचा आल्हाद!

'श्री अमोलक जैन विद्या प्रसारक मंडळ' म्हणजे अनेक शाखा-प्रशाखांनी विस्तारलेला एक वटवृक्षच होय. जैन शास्त्रोद्धारक, जैन दिवाकर, जैनाचार्य प. पूज्य श्री अमोलक ऋषिजी महाराज साहेब, जे बालपणापासूनच विद्येचे उपासक होते आणि आध्यात्मिक जगातील असाधारण महापुरूष होते. त्यांनी आपले समस्त जीवन विश्वकल्याणासाठी आणि अखिल मानवजातीसाठी समर्पण केले. जवळ जवळ एक शतकापूर्वी या महापुरूषाची चेतना किती जागृत असेल याची कल्पनाच केलेली बरी. मनामध्ये एक ध्यास लागलेला होता की एक स्वस्थ-समृद्ध-सुसंस्कृत समाजाची जडण-घडण करायची असेल तर ग्रामीण भागातील समाजाच्या मुलांना शिक्षण मिळायलाच हवे आणि त्यांनी शैक्षणिक संस्थेचं एक छोटसं बीजारोपण केलं.

अनेक कर्मठ हातांनी ऊन, वारा, पाऊस सोसून त्या रोपट्याचं संगोपण केलं. आज त्या रोपट्याचा एक विशाल वटवृक्ष झालेला आहे. या वटवृक्षाच्या छायेमध्ये आजपर्यंत समाजातील कित्येकांना जीवन जगण्यासाठी उर्जेचा एक महान स्रोत आणि सुसंस्कारांची शिदोरी लाभली. खरोखरच हे एक अतिशय महान कार्य आहे.

या संस्थेमधून १९९६ साली कॉलेजची स्थापना झाली. आज पर्यंत पदव्युत्तर संशोधनाच्या ही अनेक शाखांचा विस्तार झाला. शाळेमधून तीन ते साडेतीन हजार विद्यार्थी आज शिक्षण घेत आहेत. कॉलेजमध्ये दीड हजार विद्यार्थी सक्षम बनत आहेत. ही अत्यंत गौरवास्पद गोष्ट आहे.

ही संस्था अशीच निरंतर प्रगतीशील राहो, नावाप्रमाणेच ती अमोलक राहो, कुठल्याही वादळ वाऱ्यात देखील ही संस्था अखंडपणे, आपलं अस्तित्व टिकून राहो, हीच पूज्य श्री अमोलक ऋषिजी म.सा. आणि प्रभु चरणी प्रार्थना.

जय महावीर !

अमोलक !!

जय आनंद !!!

- जैन साध्वी मुधर व्याख्यानी पू.श्री. सुनंदाजी म.सा.

संपादकीय मनोगत

शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ या वर्षाचा महाविद्यालयाच्या सर्वांगीण विकासाचा वेध घेणारा 'अमोलक (विज्ञान आणि तंत्रज्ञान)' हा वार्षिक विशेषांक आपल्या हाती देतांना सात्विक आनंदाने मन भरून आले आहे. आज आपण विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाच्या जोरावर २१ व्या शतकामध्ये भक्कम पाऊल ठेवले आहे. विज्ञानाने केलेल्या प्रगतीमुळे माणसाचे सर्वांगीण जीवनच बदलत आहे. विज्ञान, माहिती आणि तंत्रज्ञान, संगणक, या सारख्या विविध ज्ञानशाखा अधिक प्रगतीशील आणि आधुनिक होत आहेत. या सर्व बाबींचा विचार करून संपादक मंडळाने या वर्षी 'अमोलक' हा वार्षिक अंक विज्ञान आणि तंत्रज्ञान हा विषय मध्यवर्ती ठेवून साकारला आहे.

महाविद्यालयातील अध्यापकांनी केलेले अध्यापन, संशोधन व ज्ञानविस्तार तर विद्यार्थ्यांनी अध्ययनाबरोबर केलेले व्यक्तिगत विकासासाठीचे प्रयत्न तसेच सांस्कृतिक, कला, क्रिडा, एन.एस.एस., कमवा आणि शिक्का, बहिःशाल शिक्षण मंडळ, आजीवन शिक्षण आणि विस्तार विभाग इ. उपक्रम आणि विज्ञान आणि तंत्रज्ञाना संबंधी विद्यार्थी व अध्यापकांचे विचार या विशेषांकामध्ये प्रतिबिंबित होत आहेत. अर्थात वर्षभरात केलेल्या गुणवत्तापूर्ण प्रगतीच्या वाटचालीचा हा वार्षिक अंक आपल्या संग्रही असावा असे प्रत्येकास वाटेल अशी अपेक्षा वाटते.

एकवीसाव्या शतकामध्ये स्पर्धात्मक युगात ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांना योग्य मार्गदर्शनाची गरज आहे. विद्यार्थ्यांचा फक्त बौद्धिक व शारिरिक विकास होऊन चालणार नाही, तर त्यांचा मानसिक विकास योग्य झाला पाहिजे. सभोवतालच्या समाजाबद्दल त्यांच्या मनात आदराची भावना असावी. विद्यार्थ्यांचा विवेक सदैव कसा जागृत राहिल यासाठी शिक्षकांचे सदैव प्रयत्न असावेत. तर एक जाणता व सूझ पालक या नात्याने आपल्या पाल्याकडे पालकांनी डोळस दृष्टीने लक्ष द्यावे.

शैक्षणिक वर्षाच्या सुरुवातीला 'अमोलक' या वार्षिक अंकाचा प्रमुख संपादक म्हणून काम करण्याची संधी मा. प्राचार्या डॉ. सौ. एस. आर. मेहेर यांनी मला दिली. हे अवघड काम मी एकटा कधीच करू शकलो नसतो, त्यासाठी सहसंपादक प्रा. श्रीमती. धनश्री मुनोत यांनी सर्व लेखन साहित्य तसेच अहवाल संकलित करून खूप मोलाचे सहकार्य केले. तसेच संपादकीय मंडळातील सर्व सदस्यांचे ही सहकार्य लाभले.

श्री अमोलक जैन विद्या प्रसारक मंडळ कडा संस्थेचे सर्व पदाधिकारी व संचालक मंडळ यांची प्रेरणा आणि सहकार्य यामुळेच हा वार्षिक अंक आम्ही वेळेत पूर्ण करू शकलो त्यांचे संपादक मंडळ ऋणी आहे. तसेच सर्व विभागप्रमुख, प्राध्यापक, शिक्षकेतर कर्मचारी आणि विद्यार्थी या सर्वांचे मोलाचे मार्गदर्शन आणि सहकार्य यामुळेच हा अंक पूर्णत्वास गेला याची आम्हाला जाणीव आहे.

सावता प्रिंटर्स मिरजगाव या प्रेसमधील सर्व सहकारी स्टाफ यांनी सुबक व आकर्षक असा हा अंक आम्हास वेळेत पूर्ण करून दिल्याबद्दल या सर्वांचे मनापासून आभार

या वार्षिक अंकाची जडण घडण करण्याचा प्रयत्न संपादक मंडळाने केला आहे. तरीही काही त्रुटी अनावधानाने राहिल्या असतील तर मनापासून क्षमस्वः!

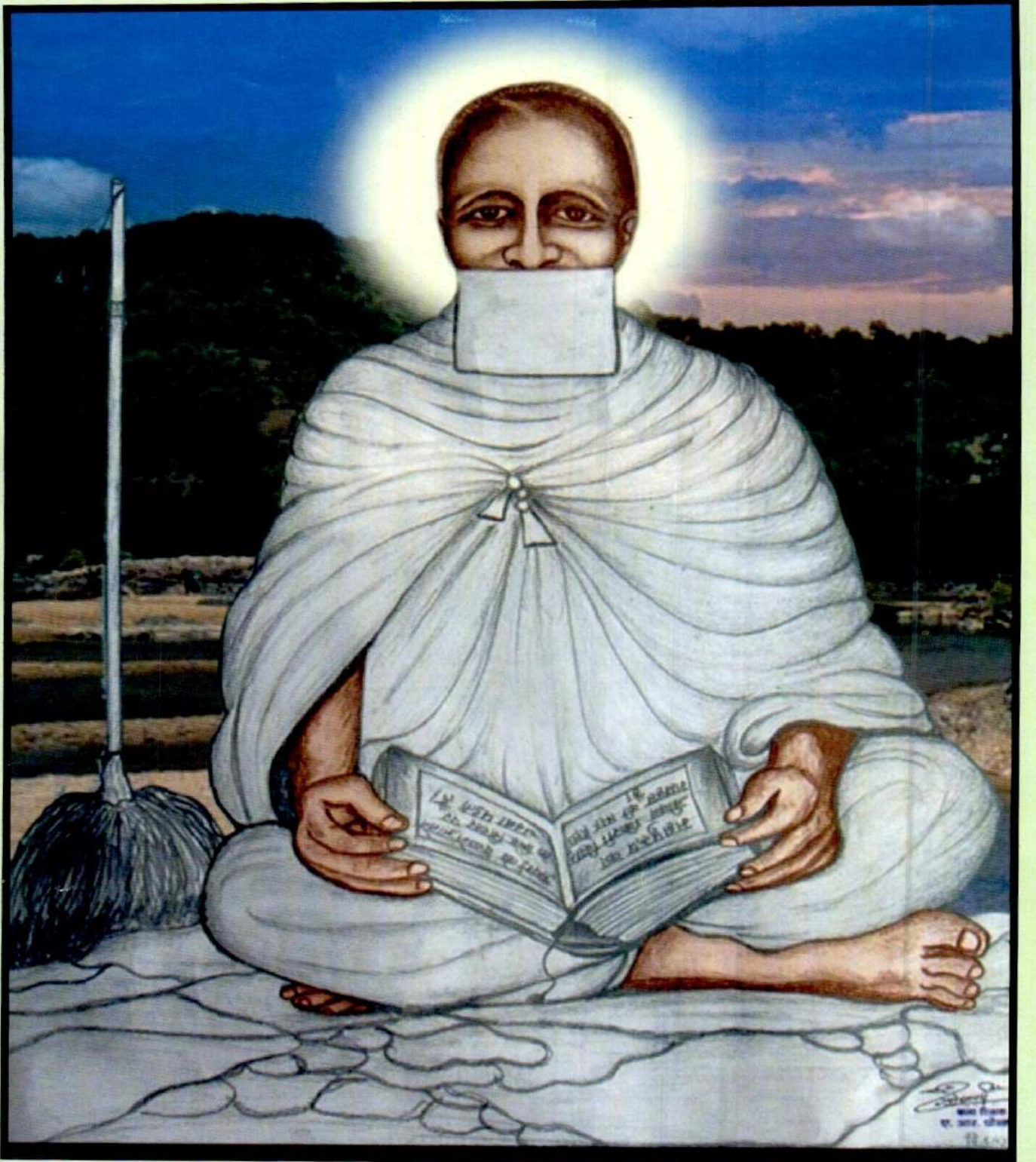
आपल्या सुचना व प्रतिक्रिया आमच्याकडे जरूर कळवाव्यात त्या आम्हास निश्चितच मार्गदर्शक असतील.

- डॉ. जवाहरलाल भंडारी

संपादक

* संस्थापक *

जैनाचार्य शास्त्रोद्धारक प. पू. श्री. अमोलक ऋषिजी म. सा.

जन्म तिथी : भाद्रपद कृ. ४ विक्रम संवत १९३३

स्वर्गारोहन : भाद्रपद कृ. १४ विक्रम संवत १९९३

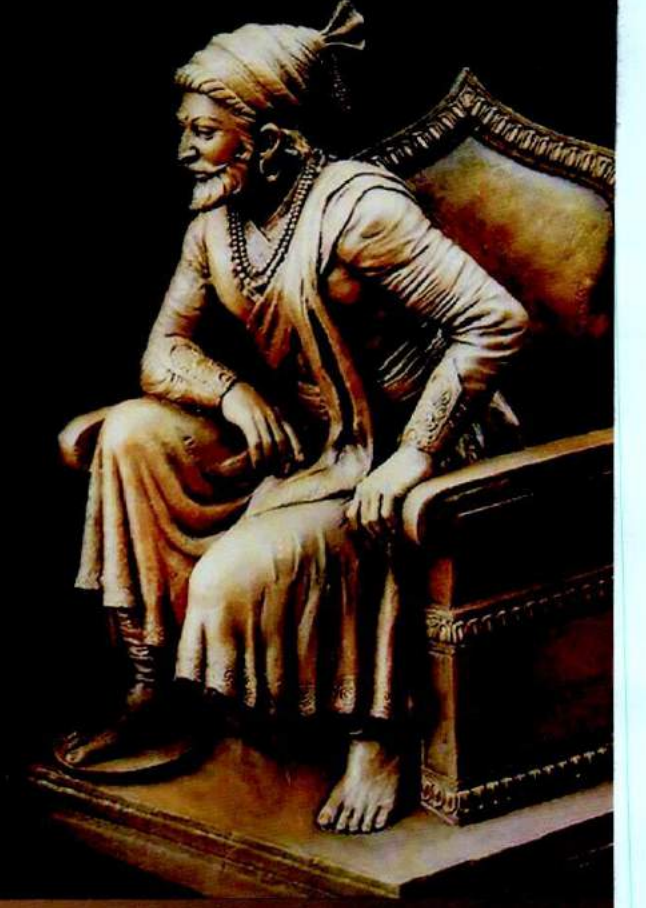
आचार्यपद : जेष्ठ शु. १२ विक्रम संवत १९८९

दि. १३ सप्टेंबर १९३६

साहित्य साधना : ३२ जैन आगम ग्रंथाचे प्राकृत भाषेतून हिंदी भाषेमध्ये अनुवाद

विहार क्षेत्र : राजस्थान, गुजरात, महाराष्ट्र, आंध्रप्रदेश, कर्नाटक, तामिळनाडू, पंजाब, हरियाणा, मध्यप्रदेश, उत्तरप्रदेश.

हिंदवी स्वराज्य संस्थापक
श्री छत्रपती शिवाजी महाराज

घटनेचे शिल्पकार
भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

श्री अमोलक जैन विद्या प्रसारक मंडळ कडा

विश्वरत्न मंडळ

श्री. रमेशलालजी गुगळे
अध्यक्ष

श्री. दिलीपकुमारजी बाफना
उपाध्यक्ष

श्री. पोपटलालजी भळगत
विश्वस्त

श्री. पोपटलालजी भंडारी
विश्वस्त

श्री. दिलीपकुमारजी पटवा
विश्वस्त

कार्यकारी मंडळ

श्री. गोकुळदासजी मेहेर
अध्यक्ष

श्री. योगेशकुमारजी भंडारी
कार्याध्यक्ष

श्री. कांतीलालजी चाणोदिया
उपाध्यक्ष व अध्यक्ष स्था.नि.मंडळ

श्री. रूपचंदजी गांधी
उपाध्यक्ष

श्री. हेमंतकुमारजी पोखरणा
प्रधानमंत्री

श्री. विनोदलालजी बलदोटा
मानदमंत्री

श्री. बिपीनकुमारजी भंडारी
मानदमंत्री

श्री. अनिलकुमारजी झाडमुथा
कोषाध्यक्ष

कार्यकारी मंडळ

श्री. संजयकुमारजी मेहेर
सदस्य

डॉ. उमेशकुमारजी गांधी
सदस्य

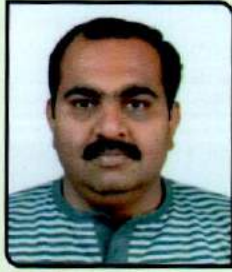
श्री. योगेशकुमारजी चाणोदिया
सदस्य

डॉ. प्रमोदकुमारजी भळगत
सदस्य

श्री. अनिलजी मेहेर
सदस्य

डॉ. महेंद्रकुमारजी पटवा
सदस्य

श्री. वसंतलालजी चोरबेले
सदस्य

श्री. संजयकुमारजी कोठारी
सदस्य

श्री. संजयकुमारजी भंडारी
सदस्य

श्री. प्रफुल्लकुमारजी पोखरणा
सदस्य

श्री. अमोलकुमारजी पटवा
सदस्य

श्री. दिलीपकुमारजी गुंदेचा
सदस्य

श्री. कांतीलालजी शिंगवी
सदस्य

श्री. बाबुलालजी भंडारी
सदस्य

श्री. ललितकुमारजी कटारिया
सदस्य

श्री. अजयकुमारजी चोरबेले
सदस्य

श्री. सुरेशलालजी पितळे
प्रमुख व्यवस्थापक

डॉ. जवाहर भंडारी
प्रभारी प्राचार्य

अभिनंदणीय

डॉ. मदन मार्कंडे

डॉ. जमीर सायद

डॉ. आण्णासाहेब शेळके

डॉ. उद्भव चव्हाण

डॉ. अमोल कल्याणकर

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ औरंगाबाद या विद्यापीठाची पीएच.डी. पदवी प्रदान

डॉ. जवाहर भंडारी

डॉ. रमेश आबदार

डॉ. विष्णु गव्हाणे

डॉ. राधाकृष्ण जोशी

डॉ. अशोक कोरडे

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ औरंगाबाद या विद्यापीठाची संशोधन मार्गदर्शक म्हणून मान्यता

संपादकीय मंडळ

डॉ. जवाहर भंडारी
प्रमुख संपादक

प्रा. श्रीमती. धनश्री मुनोत
सह संपादक

प्रा. संजय शिंदे
सदस्य

प्रा. श्रीमती. अरुणा कुलकर्णी
सदस्य

प्रा. आशिषकुमार कटारिया
सदस्य

गुणवंत विद्यार्थी

झरकर सुनिता बाबासाहेब
एफ.वाय.बी.ए. प्रथम

घोरपडे कानिफनाथ लक्ष्मण
एफ.वाय.बी.ए. द्वितीय

चौधरी पवन अशोक
एफ.वाय.बी.ए. तृतीय

गुंड प्रतिक्षा महादेव
एफ.वाय.बी.ए. तृतीय

घुले केशव बाबासाहेब
एस.वाय.बी.ए. प्रथम

तांदळे पूजा केरु
एस.वाय.बी.ए. द्वितीय

घूमरे चंद्रसेना नवनाथ
एस.वाय.बी.ए. तृतीय

पवळ रोहिणी ज्ञानेश्वर
टी.वाय.बी.ए. प्रथम

नहार भाग्यश्री ईश्वरलाल
टी.वाय.बी.ए. द्वितीय

भालेकर पांडूरंग विष्णू
टी.वाय.बी.ए. तृतीय

शेख रिजवाना यासिन
एफ.वाय.बी.एस्सी. प्रथम

पोपळे प्रियंका अशोक
एफ.वाय.बी.एस्सी. द्वितीय

शेख रुईसा सिकंदर
एफ.वाय.बी.एस्सी. तृतीय

पवळ कोमल छगन
एस.वाय.बी.एस्सी. प्रथम

वेदपाठक शिवानी प्रविण
एस.वाय.बी.एस्सी. द्वितीय

पालवे भागवत विड्डुल
एस.वाय.बी.एस्सी. तृतीय

खंदारे रोहीणी बलभिम
टी.वाय.बी.एस्सी. प्रथम

सय्यद आसिफ निजाम
टी.वाय.बी.एस्सी. द्वितीय

मुळीक महेश तुकाराम
टी.वाय.बी.एस्सी. तृतीय

बनसोडे सायली सुरेश
एफ.वाय.बी.कॉम. प्रथम

गांधी ऋषभ प्रविण
एफ.वाय.बी.कॉम. द्वितीय

घोरपडे सागर अशोक
एफ.वाय.बी.कॉम. तृतीय

श्रीश्रीमाळ पावल रसिकलाल
एफ.वाय.बी.कॉम. तृतीय

महाडीक शितल रामकिसन
एस.वाय.बी.कॉम. प्रथम

जाधव निकीता सुरेश
एस.वाय.बी.कॉम. द्वितीय

• गुणवंत विद्यार्थी •

पटेल भुमिका प्रविणकुमार
एस.वाय.बी.कॉम. तृतीय

थोरात सरीता रमेश
टी.वाय.बी.कॉम. प्रथम

चौधरी राणी कैलास
टी.वाय.बी.कॉम. द्वितीय

वेदपाठक मयुरी बाळासाहेब
टी.वाय.बी.कॉम. तृतीय

भगत सीमा अर्जुन
एफ.वाय.बी.सी.ए. प्रथम

आघाव कविता गुलाब
एफ.वाय.बी.सी.ए. द्वितीय

कोकरे शिल्पा आदिनाथ
एफ.वाय.बी.सी.ए. तृतीय

गव्हाणे वर्षा तुकाराम
एस.वाय.बी.सी.ए. प्रथम

खिळे अश्विनी संजय
एस.वाय.बी.सी.ए. द्वितीय

भोसले सोनाली अश्राजी
एस.वाय.बी.सी.ए. तृतीय

दुधावडे प्रिती ठकाराम
एफ.वाय.एम.एस्सी. प्रथम

कुलकर्णी सचिन प्रसन्न
एफ.वाय.एम.एस्सी. द्वितीय

थोरवे प्रशांत लक्ष्मण
एफ.वाय.एम.एस्सी. तृतीय

खाकाळ रमेश महादेव
एफ.वाय.एम.ए. प्रथम

पठाण मोहसीन जलाल
एफ.वाय.एम.ए. द्वितीय

बडे अमोल रामराव
एफ.वाय.एम.ए. तृतीय

देवकर गणेश कोंडीबा
एस.वाय.एम.ए. प्रथम

भालेराव सोनाली सुधाकर
एस.वाय.एम.ए. द्वितीय

कुंदळे अमोल विडुल
एस.वाय.एम.ए. तृतीय

कुमखेले विशाल अजिनाथ
एन.एस.एस.प्रतिनिधी

परदेशी हनुमानसिंह प्रतापसिंह
विद्यापीठ प्रतिनिधी

बोराडे दिपक रामभाऊ
संसद सचिव

पोखरणा पुजन मनोज
आजीवन शि.वि.प्रतिनिधी

ईटकर सचिन दिलीप
राष्ट्रीय खेळाडू बास्केटबॉल

खरात अक्षय भास्कर
राष्ट्रीय खेळाडू बास्केटबॉल

• मान्यवरांच्या भेटी व सत्कार •

महाविद्यालयामध्ये भेट देऊन मार्गदर्शन करताना प.पू.श्री. राजाराममुनीजी म.सा. आदी ठाणा ३, समवेत प्राचार्या डॉ.सौ.एस.आर. मेहेर व उपस्थित प्राध्यापक

मधूर व्याख्यानी प.पू. सुनंदाजी म.सा., प.पू.शुभदाजी म.सा., प.पू. सुविजाजी म.सा. यांची महाविद्यालयास भेट. समवेत इतर महिला व विद्यार्थीनी

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाचे कुलगुरू मा.डॉ. बी.ए. चोपडे यांचा सत्कार करताना प्रधानमंत्री श्री. हेमंतकुमारजी पोखरणा समवेत विद्यापीठाच्या विद्यार्थी कल्याण विभागाचे संचालक डॉ. सुहास मोराळे व माजी अधिष्ठाता डॉ. विलासजी खंदारे

उच्च शिक्षण, औरंगाबाद विभागाचे सह संचालक डॉ. राजेंद्र धामणस्कर साहेब, यांचा सत्कार करताना संस्थेचे अध्यक्ष श्री. गोकुळदासजी मेहेर, समन्वयक डॉ. उमेशजी गांधी, प्राचार्या डॉ.सौ.एस.आर. मेहेर व इतर

महाविद्यालयाच्या संलग्नीकरणासाठी आलेले स्थानिक चौकशी समितीचे डॉ. डोळे, डॉ. बापू शिंगटे यांचा सत्कार करताना संस्थेचे प्रधानमंत्री श्री. हेमंतकुमारजी पोखरणा, कोषाध्यक्ष श्री. अनिलकुमारजी झाडमुथ्या, संचालक डॉ. महेंद्रकुमारजी पटवा व प्र.प्राचार्य.डॉ. जवाहर भंडारी

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाचे उपकुलसचिव मा.डॉ. प्रताप कलावंत यांचा सत्कार करताना संस्थेचे अध्यक्ष श्री. गोकुळदासजी मेहेर, प्रधानमंत्री श्री हेमंतकुमारजी पोखरणा, संचालक श्री. संजयकुमारजी मेहेर

• मान्यवरांच्या भेटी व सत्कार •

स्वातंत्र्यदिनानिमित्त आयोजित ध्वजारोहनासाठी उपस्थित प्रज्ञाचक्षु ह.भ.प. मुकुंदकाका जाटदेवळेकर यांचा सत्कार करताना संस्थेचे अध्यक्ष श्री गोकुळदासजी मेहेर, श्री. कांतीलालजी चाणोदिया, श्री. हेमंतकुमारजी पोखरणा, डॉ. महेंद्रकुमारजी पटवा, श्री. योगेशकुमारजी चाणोदिया, सरपंच श्री. रमजान तांबोळी

प्रजासत्ताकदिनानिमित्त आयोजित ध्वजारोहनासाठी उपस्थित पोलीस उपाधिकक्ष श्री. अभिजीत पाटील यांचा सत्कार करताना संस्थेचे अध्यक्ष श्री गोकुळदासजी मेहेर, श्री. हेमंतकुमारजी पोखरणा, विश्वस्त श्री. पोपटलालजी भळगट व इतर मान्यवर

डॉ.बा.आं. मराठवाडा विद्यापीठाच्या आजीवन शिक्षण आणि विस्तार विभागाचा उत्कृष्ट कार्य केल्याबद्दल महाविद्यालयास पुरस्कार देताना कुलगुरु मा. बाळ चोपडे, डॉ. कारभारी काळे (संचालक, बी.सी.यु.डी) डॉ. किसन धावे, डॉ. संजय मुन, प्रा. मेहेर, प्रा.डॉ. कोरडे व पुरस्कार स्विकारताना प्राचार्या डॉ.सो.एस.आर. मेहेर

डॉ.बा.आं. मराठवाडा विद्यापीठाच्या आजीवन शिक्षण आणि विस्तार विभागाचा उत्कृष्ट कार्यक्रम अधिकारी हा पुरस्कार कुलगुरु मा. बाळ चोपडे यांच्या हस्ते स्विकारतांना प्रा.डॉ. अशोक कोरडे सोबत डॉ. कारभारी काळे (संचालक, बी.सी.यु.डी) डॉ. किसन धावे, डॉ. संजय मुन व प्राचार्या डॉ.सो.एस.आर. मेहेर

महाविद्यालयाच्या परीक्षा केंद्रास भेट देतांना डॉ. कल्याणजी लघाने, डॉ. खैरनार प्राचार्य डॉ. निबोरे, डॉ. भंडारी व प्रा. एस.एम. शिंदे

महाविद्यालयाच्या आवारामध्ये वृक्षारोपण करताना विद्यापीठाचे परीक्षा नियंत्रक डॉ. नेटके, माजी अधिष्ठाता डॉ. विलासजी खंदारे, डॉ. भास्कर साठे व इतर प्राध्यापक

विविध उपक्रम

रक्तदान शिबीरामध्ये रक्तदान करताना एन.एस.एस.चे विद्यार्थी समवेत संस्थेचे कार्याध्यक्ष श्री. योगेशकुमारजी भंडारी, श्री. हेमंतकुमारजी पोखरणा, श्री. अनिलकुमारजी झाडमुथ्या, श्री. योगेशकुमारजी चाणोदिया, एन.एस.एस. चे कार्यक्रम अधिकारी डॉ. आबदार, प्रा. गोंदकर, डॉ. जमीर, डॉ. जोशी व इतर

महाविद्यालयामध्ये वृक्षारोपण करताना संस्थेचे उपाध्यक्ष श्री. कांतीलालजी चाणोदिया, गांधी महाविद्यालयाचे समन्वयक डॉ. उमेशकुमारजी गांधी, महाविद्यालयीन प्राध्यापक व एन.एस.एस. चे विद्यार्थी

गणित विभागाच्या वतीने आयोजित गणित दिन साजरा करताना प्राचार्या डॉ.सौ. एस.आर. मेहेर, प्रमुख व्यवस्थापक श्री. सुरेशजी पितळे, प्रा. वीर सर, प्राचार्य योगेश बाफना, प्रा.श्रीमती. अरुणा कुलकर्णी, प्रा. श्रीमती धनश्री मुनोत व इतर

गणित विभागाच्या वतीने आयोजित गणित दिन साजरा करताना उपस्थित विद्यार्थी

महाविद्यालयामध्ये नवीन प्रवेशीत विद्यार्थ्यांचे रोपे देऊन स्वागत करताना प्राचार्या डॉ.सौ.एस.आर. मेहेर, प्रा.डॉ. गर्जे, प्रा.डॉ. आबदार, प्रा. गोंदकर, प्रा.श्रीमती. देशमुख व इतर

आंतरराष्ट्रीय योगदिनानिमित्त महाविद्यालयाच्या प्रांगणामध्ये योगासनांचे प्रात्यक्षिक करताना उपस्थित नागरीक व विद्यार्थी

विविध उपक्रम

महाविद्यालयाच्या बास्केटबॉलच्या संघाने भारतरत्न अब्दुल कलाम चषक जिंकला त्यावेळी संघासोबत प्राचार्या डॉ.सौ.एस.आर. मेहेर, क्रिडा संचालक डॉ. सुनिल पंढरे, संघाचे मार्गदर्शक डॉ. जमीर सय्यद, व प्रा. प्रशांत मेहेर

वार्षिक स्नेहसंमेलन (अमोलक फेस्टिवल २०१६) निमित्त आयोजित क्रिडा ज्योतीचे उद्घाटन करताना संस्थेचे संचालक डॉ. महेंद्रकुमारजी पटवा, प्रा.डॉ. जमीर सय्यद, श्री. राऊत सर, श्री. सरडे सर व खेळाडू विद्यार्थी

स्वच्छ भारत अभियाना अंतर्गत कडा ग्राम स्वच्छता रॅलीचे उद्घाटन करताना संस्थेचे अध्यक्ष श्री गोकुळदासजी मेहेर, श्री. कांतीलालजी चाणोदिया, श्री. हेमंतकुमारजी पोखरणा, श्री. अनिलकुमारजी झाडमुथ्या, डॉ. महेंद्रकुमारजी पटवा, श्री. संजयकुमारजी मेहेर, प्राचार्या डॉ.सौ. एस.आर. मेहेर व इतर

रा.से.यो. च्या विशेष हिवाळी शिबीरादरम्यान जि.प.प्राथ.शाळा दादेगाव येथे वृक्षारोपन करताना विस्तार अधिकारी गर्जे मॅडम, कार्यक्रम अधिकारी प्रा. गोंदकर, प्रा. सय्यद, प्रा. तळेकर व स्वयंसेवक विद्यार्थी

आष्टी तालुक्यातील जनावरांच्या छावणीस भेट देऊन जनावरांच्या आरोग्याविषयी मार्गदर्शन करताना आपत्ती व्यवस्थापन विभागाच्या प्राध्यापिका श्रीमती. मिरा नाथ

स्वच्छ भारत अभियाना अंतर्गत कडा गावाची स्वच्छता करताना एन.एस.एस. चे विद्यार्थी समवेत कार्यक्रमाधिकारी प्रा. इनुस सय्यद

विविध उपक्रम

मोफत सर्व रोग निदान शिबीराचे उद्घाटन करताना संस्थेचे अध्यक्ष श्री. गोकुळदासजी मेहेर समवेत श्री. कांतीलालजी चाणोदिया, श्री. हेमंतकुमारजी पोखरणा, श्री. पोपटलालजी भळगत, डॉ. उमेशजी गांधी, प्राचार्या डॉ.सौ. एस.आर. मेहेर व इतर मान्यवर

बहिःशाल शिक्षण विभागाच्या वतीने आयोजित मोफत सर्व रोग निदान शिबीराची पाहणी करताना संस्थेचे अध्यक्ष श्री. गोकुळदासजी मेहेर, प्रधानमंत्री श्री. हेमंतकुमारजी पोखरणा, मंत्री श्री. विपीनकुमारजी भंडारी, कोषाध्यक्ष श्री. अनिलकुमारजी झाडमुध्था व डॉ. मुलदुडवार (प्राथ. आरोग्य केंद्र कडा)

बहिःशाल शिक्षण विभागाच्या वतीने आयोजित मोफत सर्व रोग निदान शिबीरामध्ये उपस्थित गरजू रुग्ण तपासणी करताना

बहिःशाल शिक्षण विभागाच्या वतीने आयोजित मोफत सर्व रोग निदान शिबीरामध्ये उपस्थित गरजू रुग्ण तपासणी करताना

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विशेष हिवाळी शिबीरामध्ये महिला व विद्यार्थीनींच्या रक्तामधील हिमोग्लोबिनची तपासणी करताना फार्मसी कॉलेजचे प्राध्यापक, विद्यार्थी समवेत एन.एस.एस. चे कार्यक्रम अधिकारी प्रा. तुकाराम गोंदकर, प्रा. इन्सुस सय्यद व इतर

महाविद्यालयाच्या पदव्युत्तर अभ्यासक्रमाचे (एम.एस्सी. रसायनशास्त्र प्रथम बॅच) विद्यार्थी समवेत प्रा. राजेंद्र डोके, प्रा. शिवाजी जगदाळे, प्रा. आशिकुमार कटारिया, प्रा. देसाई, प्रा. कु. रोहकले, श्री. सुनिल लोमटे व इतर

*** अनुक्रमणिका ***

*** मराठी विभाग ***

१) रामानुजन	:	अनिल तांदळे	१
२) डॉ. सलीम अली	:	शेख रईसा सिकंदर	२
३) जयंत नारळीकर	:	सचिन धुमाळ	३
४) चार्ल्स बॅबेज	:	वैभव खंदारे	४
५) जॉन डाल्टन	:	शेख शबनम	५
६) आयझॅक न्युटन	:	शास्त्री सोनी बबन	६
७) डॉ. स्टीफन हॉकिंग	:	रिजवान शेख	७
८) उपग्रहवाहक यानाचा शोध लावणारे	:	पुजा देसाई	९
९) विल्हेम इन्थोव्हेन	:	प्रिती नलावडे	११
१०) एडमंड हॅले	:	प्रियंका जोशी	११
११) हॅन्री कॅवेंडीश	:	विशाल पवार	११
१२) कार्ल विल्हेम शिले	:	सुखदेव मॅंगळे	१२
१३) जॉन मॅकेंडम	:	श्रद्धा क्षिरसागर	१२
१४) एली व्हिटनी	:	राजश्री कर्डीले	१२
१५) ख्रिस्तीयान ड्रॉप्लर	:	जया जगताप	१३
१६) जॉर्ज बूल	:	अर्चना शेकडे	१३
१७) गुंठा	:	प्रशांत तांदळे	१३
१८) विज्ञान आणि तंत्रज्ञानात भारताचे ठळक योगदान	:	कोमल बोकेफोड	१४
१९) पृथ्वीचं अंतरंग	:	पवार मनिषा	१६
२०) वनस्पती वर्गीकरणाचा इतिहास	:	काळे अर्चना	१७
२१) निरोप	:	नागेश सुरवसे	१८
२२) एकदा एका मुलीने तक्रार केली बापाकडे	:	प्रशांत थोरवे	१९

*** हिंदी विभाग ***

१) विज्ञान : वरदान या अभिशाप	:	प्रा. मिरा नाथ	२१
२) चाँद पर लहराया तिरंगा	:	मनिषा पवार	२३
३) परमाणु पनडुब्बी अरिहंत	:	प्रा. पुजा बोरा	२४
४) भुवन दिखाएगा दुनियाभर के नजारे	:	कोमल रावळ	२४
५) भारत का पहला उपग्रह आर्यभट्ट	:	सचिन जाधव	२५

- English Section

1) Albert Eienstein	:	Prof. Munot D. A.	27
2) Alfred Nobel	:	Prof. Katariya A. P.	28
3) Science	:	Supriya Pawar	29
4) I Want to be Scientist	:	Ganesh Shekade	30
5) Management Skill	:	Krushna Harkar	30
6) Human Computer : Shakuntala Devi	:	Prof. Aruna Kulkarni	31
7) Importance of Science & Technology in Agriculture	:	Pujan Pokharna	33
8) Android Apps for farmers	:	Varsha Ghavhane	34
9) J. J. Thomson	:	Prashant Tandale	35

*** अहवाल विभाग ***

१) ग्रंथालय विभाग	:	प्रा. राजकुमार थोरवे	३७
२) शारिरिक शिक्षण विभाग	:	प्रा.डॉ. सय्यद जमीर	३८
३) वाणिज्य विभाग	:	प्रा.डॉ. मार्कंडे मदन रामभाऊ	३९
४) राज्यशास्त्र विभाग	:	प्रा. तु. द. गोंदकर	३९
५) राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग	:	प्रा. तु. द. गोंदकर	४०
६) अर्थशास्त्र विभाग	:	प्रा.डॉ. अशोक कोरडे	४४
८) आजिवन शिक्षण आणि विस्तार विभाग	:	प्रा.डॉ. अशोक कोरडे	४७
९) Department of English	:	Prof. Gawali N.T.	५०
१०) मराठी विभाग	:	प्रा.डॉ. अनिल गर्जे	५१
११) इतिहास विभाग	:	प्रा. विधाते एन.एन.	५२
१२) कमवा आणि शिका विभाग	:	प्रा. संजय महादेव शिंदे	५३
१३) लोकप्रशासन विभाग	:	प्रा. मगर एस.आर.	५३
१४) बहिःशाल शिक्षण मंडळ विभाग	:	प्रा.डॉ. जवाहरलाल भंडारी	५४
१५) हिंदी विभाग	:	प्रा.डॉ. विष्णु गव्हाणे	५६
१६) समाजशास्त्र विभाग	:	प्रा. भोसले एस.इ.	५७
१७) Department of Zoology	:	Dr. Abdar Ramesh N.	५७
१८) Department of Mathematics	:	Prof. Aruna Kulkarni	५८
१९) Department of BCA	:	Prof. Gandhi S.A.	६१
२०) Department of Computer Science	:	Prof. Hase S.R.	६२
२१) Department of Chemistry	:	Prof. Doke R.B.	६३
२२) Department of Botany	:	Prof. Sayyad Innus G.	६४
२३) Department of Physics	:	Dr.J.M. Bhandari	६५
२४) Placement Cell	:	Prof. Rasal Yogesh B.	६६
२५) Department of Geography	:	Prof. Dr. Uddhav Chavan	६७
२६) क्रिडा विभाग	:	प्रा.डॉ. सुनिल पंढरे	६८
२७) आपत्ती व्यवस्थापन विभाग	:	प्रा. मिरा नाथ	७१
२८) Internal Quality Assurance Cell	:	Dr. J. M. Bhandari	७३

अमोलक (२०१५-१६)

विज्ञान आणि तंत्रज्ञान

मराठी विभाग

विद्या
व्याख्या

रामानुजन

श्रीनीवास रामानुजन यांचा जन्म डिसेंबर १८८७ मध्ये तामिळनाडूतील कुंभकोणम येथे झाला. बालपणापासूनच त्यांना गणित या

विषयात विलक्षण गती होती. वयाच्या अवघ्या १३ व्या वर्षीच त्यांनी महाविद्यालयीन शिक्षणासाठी असलेले लोनिज ट्रिगनोमेट्री ह्या पुस्तकाचा अभ्यास केला. त्यात त्यांना असे आढळून आले की ह्या पुस्तकामध्ये गणितातील अनेक प्रमेय व सुत्रे ह्या विषयी माहिती दिलेली नाही.

१५ वर्षांच्या रामानुजनला त्याच्या एका मित्राने कार या शास्त्रज्ञाने लिहलेले गणिताचे एक पुस्तक दाखविले. ते पुस्तक वाचल्यानंतर रामानुजच्या मनात त्या वयातही अनेक संकल्पना दाटून आल्या. त्यातील कित्येक कल्पनाही त्यांना कागदावर उतरवल्या आल्या नाहीत. शिक्षणासाठी परदेशात जाण्यापूर्वी त्यांनी आपल्या मनातील गणिती संकल्पनांनी अनेक वह्या लिहून काढल्या आज ह्याच वह्यांचे रूपांतर "रामानुजन्स फ्रेंड नोट बुक" ह्या पुस्तकामध्ये झाला आहे. आजही या पुस्तकाचा उपयोग गणितामध्ये संशोधन करणारे

अनेक विद्यार्थी करतात. महाविद्यालयीन शिक्षण घेत असताना रामानुजन गणितातच इतके मग्न असायचे की इतिहास, इंग्रजी, समाजशास्त्र ह्या विषयांकडे त्यांचे पूर्ण दुर्लक्ष झाले.

या विषयामध्ये अपयश आल्याने रामानुजन आपले शिक्षण पूर्ण करू शकले नाहीत. वडिलांच्या इच्छेखातर रामानुजन यांनी जानकीशी विवाह केला. पण त्यानंतरही गणितावरचे त्यांचे प्रेम कमी झाले नाही. त्यांना दर महिन्याला २००० फुलस्केप कागद आकडेमोडीसाठी लागत असे. अनेक वेळा ते रस्त्यावर पडलेल्या कागदांवरही आकडेमोड करत. नोकरीच्या शोधात असताना रामानुजन यांना २५ रु. प्रति महिना एवढ्या पगारावर मद्रास पोर्ट ट्रस्ट मध्ये कारकुन म्हणून नोकरी मिळाली. परंतू त्यानंतर मद्रास विद्यापीठाने त्यांना संशोधनासाठी ७५रु. प्रतिमाह शिष्यवृत्ती दिली. रामानुजन यांनी केब्रिज विद्यापीठातील प्रसिद्ध गणित तज्ञ हार्डी यांना एक पत्र लिहले. या पत्रामध्ये गणितातील १२० नव्या प्रमेयांचा समावेश होता. पत्र वाचल्यानंतर हार्डी यांना रामानुजन यांच्या विलक्षण बुद्धिमत्तेचा साक्षात्कार झाला. मार्च १९१४ दरम्यान रामानुजन यांनी केब्रिज विद्यापीठात संशोधनासाठी आमंत्रित केले. ट्रीनिटी कॉलेजमध्ये अध्यापण करणारे ते पहिले भारतीय शिक्षक होते. रामानुजन यांनी गणितात अनेक नविन प्रमेयांचा पद्धतीचा अंतर्भाव

केला. रामानुजन यांच्या गणितातील संशोधनाची तुलना प्रसिद्ध गणिततज्ञ युलर किंवा जेकोबी यांच्याशी केली जाते.

टिबी सारख्या असाध्य व्याधीने ग्रस्त झालेले रामानुजन भारतात परतले व २६ एप्रिल १९२० रोजी मद्रास जवळील चेहेपेट येथे त्यांचे निधन झाले. श्रीनिवास रामानुजन यांना २० व्या शतकातील सर्वोत्तम गणिततज्ज्ञ असे संबोधले जाते

अनिल तांदळे
(एस.वाय.बी.एस्सी.)

डॉ. सलीम अली

डॉ. सलीम अली यांचा नाव अजरामर झालं ते त्यांच्या पक्षीप्रेमामुळे या छंदवेड्या पक्षीप्रेमामुळे आपलं सारं आयुष्य पक्ष्यांच्या निरिक्षणासाठी,

त्यांच्या अभ्यासासाठी वाहून नेले.

डॉ. सलीम अली यांचा जन्म १२ नोव्हेंबर १८९६ रोजी मुंबई येथे झाला. लहानपणापासूनच त्यांना पक्षी निरिक्षणाचा छंद जडला होता. त्याला कारणीभूत होती ती एक पिवळ्या ठिपक्याची

चिमणी ! वयाच्या १२ व्या वर्षी त्यांना ही पिवळ्या ठिपक्याची चिमणी सापडली. आणि त्यांची ओळख पटवण्यासाठी ते "बॉम्बे नॅचरल हिस्ट्री सोसायटी" येथे गेले. आणि तिथल्याच वातावरणात पक्षीसंग्रहात त्यांच्या अभ्यासात ते रमले. तेथे लागलेलं हे पक्षी प्रेम कायम टिकलं. पुढे त्यांनी 'सेंट झेव्हियर्स' कॉलेजमधून प्राणिशास्त्रात पदवी मिळवली. पुढील अभ्यासाठी इ.स. १९२९ मध्ये बर्लिन येथे गेले. तेथे त्यांना अनेक पक्षी तसेच निसर्गशास्त्रांचा सहवास लाभला.

१९३२ रोजी डॉ. सलीम अली भारतात परतले. आणि त्यांच प्रत्यक्ष कार्य सुरू झालं. 'बॉम्बे नॅचरल हिस्ट्री सोसायटी' च्या मदतीने. त्यांनी भारतातील वेगवेगळ्या प्रांतातील घनदाट जंगले, 'दुर्गम पर्वत, वाळवंटी भागात पक्षी अभ्यासाचा मोहीमा काढल्या. या काळात त्यांना अनेक पक्षांविषयी माहिती मिळाली.

हे करत असतानाच त्यांनी लिखानास सुरवात केली. वाचकांच पक्षांबाबत कुतुहल वाढवणारी 'बर्ड्स ऑफ केरळ', इंडियन हिल बर्ड्स अशी अनेक पुस्तके त्यांनी लिहली. त्यांचे आत्मचरित्र 'फॉल ऑफ अ स्पॅरो' हे बरचं गाजलं. त्यांच्या 'द बुक ऑफ इंडियन बर्ड्स' या पुस्तकात जवळपास सर्व भारतात आढळणाऱ्या २७८ पक्षांची सचित्र माहिती डॉ. सलीम अली यांनी दिली. त्यांना

पद्मभूषण, जे. पॉलगेट्टी, अंतरराष्ट्रीय पारितोषीके अनेक देश-विदेशातले मान -सन्मान मिळाले. सदैव जमिनीवर राहणाऱ्या आणि आकाशातील पक्षांचे नाते सांगणाऱ्या पक्षीमित्रांचं २० जुन १९८७ रोजी निधन झाले. त्यांच्या स्मृती प्रित्यर्थ तमिळनाडूतील कोईम्बतुर येथे द सलीम अली सेंटर ऑफ ऑर्निथोलॉजी अँड नॅचरल हिस्ट्री ही संस्था सुरू करण्यात आली. अशा प्रकारे भारतातील पक्षीशास्त्राचा सर्वांगीण विकास करणारे पक्षीमित्र डॉ. सलीम अली यांचे नाव व कार्य सदैव अजरामर राहिलं.

शेख रईसा सिक्ंदर
(एस.वाय.बी.एस्सी.)

जयंत नारळीकर

अंतरराष्ट्रीय किर्तीचे भारतीय खगोलशास्त्रज्ञ म्हणून डॉ. जयंत नारळीकर प्रसिद्ध आहेत. कृष्णविवरासंबंधी त्यांनी केलेलं महत्वपूर्ण संशोधन,

विज्ञान लोकप्रिय करण्यासाठी त्यांनी केलेलं लेखन आणि भारतातील खगोल भौतिकशास्त्राच्या सर्वांगीण विकासासाठी आयुका सारख्या

महत्वाच्या प्रकल्पात घेतलेला पुढाकार यामुळे जयंत नारळीकर यांचे कार्य अनमोल ठरतं.

जयंत नारळीकर यांचा जन्म १९ जुलै १९३८ रोजी कोल्हापूर येथे झाला. बनारस हिंदू विद्यापिठातून पदवी घेऊन. पुढील शिक्षणासाठी टाटा शिष्यवृत्ती मिळवून ते केंब्रिज येथे गेले. इ.स. १९६३ मध्ये प्रा. फ्रेड हॉईल यांच्या मार्गदर्शनाखाली खगोलभौतिक शास्त्रात महत्वाचं संशोधन करून विशेष गुणवत्तेसह डॉक्टरेट मिळवली. १९७२ मध्ये भारतात परतल्यानंतर त्यांनी टाटा इन्स्टीट्यूट ऑफ फॅन्डामेंटल रिसर्च मध्ये अध्यापनाचं काम केलं. तर त्यानंतर विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे राष्ट्रीय प्राध्यापक म्हणूनही त्यांनी काम पाहिलं.

डॉ. नारळीकर यांनी प्रा. हॉईल यांच्या समवेत केलेल्या क्वांटम इलेक्ट्रो डायनामिक्स वरील संशोधनाने त्यांना जागतीक किर्ती मिळाली. नारळीकर सिद्धांत म्हणून त्यांचं संशोधन प्रसिद्ध आहे. त्यांच्या संशोधनामुळे गुरुत्वआकर्षणासंबंधी नविन सिद्धांत तयार झाला. त्याला कन्फॉर्मल थिअरी ऑफ ग्रॅव्हिटी म्हणून ओळखलं जातं. याखेरीज नारळीकरांनी भारतातील आपल्या सहकाऱ्यांसमवेत रेडिओ लहरी, गुरुत्वआकर्षण अवकाश विज्ञानासंबंधी अनेक संशोधनात भाग घेतला. शास्त्रज्ञ म्हणून नारळीकरांचं काम जसं मोठं आहे. तसंच विज्ञानलेखक म्हणून विज्ञान लोकप्रिय

करण्यातही आहे. त्यांनी भौतिकशास्त्र विशेषतः खगोलशास्त्रावर आधारीत ललित लेखन सातत्यानं केलं. इंग्रजी, हिंदी प्रमाणेच मराठीतील विज्ञान लेखनात त्यांचा फार मोठा वाटा आहे.

टेलिव्हीजनच्या माध्यमातूनही त्यांनी विज्ञानप्रसाराचं काम केलं. भौतिक आणि खगोल विज्ञानाच्या विकासासाठी पुणे येथे अंतर विद्यापीठ स्तरावर खगोलशास्त्र व खगोलभौतिक शास्त्र केंद्र कार्यान्वित करण्यात त्यांनी मोलाची मदत केली. डॉ. नारळीकरांना त्यांच्या संशोधन व विज्ञान प्रसाराठी डॉ. शास्त्रीस्वरूप भटनागर पुरस्कार युनेस्को चा कलिंग पुरस्कार राष्ट्रभुषण फाऊंडेशन पुरस्कार यांसह ब्रिटनच्या रॉयल सोसायटी चं सन्माननीय सदस्यत्व, स्पेनमधून आयएसी - बीबीव्ही फौंडेशनसाठी अतिथी प्राध्यापक म्हणून आमंत्रण असे अनेक मानसन्मान लाभले. वैज्ञानिक दृष्टीकोन रुजावा. अंधश्रद्धा दूर व्हाव्यात यासाठीही ते सतत प्रयत्नशील असतात

सचिन धुमाळ

(एस.वाय.बी.एस्सी.)

आयुष्यातल्या असंख्य समस्यांची
फक्त दोनच कारणं असतात.
एक म्हणजे आपण
विचार न करता कृती करतो.
किंवा कृती करण्याऐवजी
फक्त विचारच करीत बसतो.

चार्ल्स बॅबेज

आधुनिक संगणकीय तंत्राचा पाया एक ठेविणाऱ्या शतकाच्या प्रारंभी घालण्याचं काम ब्रिटीश गणितज्ञ चार्ल्स बॅबेज यांनी

केलं. स्मरणक्षमतेवर आधारीत असं अत्याधुनिक "अॅनालिटीकल इंजिन" त्यांनी तयार केलं आणि तेच पुढे विकसीत होऊन संगणकाच्या रूपाने वापरलं जावू लागलं.

चार्ल्स बॅबेज यांचा जन्म २६ डिसेंबर १७९२ ला टिनमय डेव्हनशर येळें झाला. केंब्रिज विद्यापीठातून पदवी घेतल्यानंतर १८२८ साली ते तिथेच गणिताचे प्राध्यापक म्हणून काम करू लागले. याच काळात त्यांच्या मनात कुठल्याही त्रुटीशिवाय गणितशास्त्रीय सारणी घालू शकेल असं संगणकयंत्र विकसीत करण्याची इच्छा होती.

१८३८ मध्ये त्यांनी असं यंत्र तयार करण्याच्या कामात स्वतःला पूर्ण झोकून देण्यासाठी नोकरी सोडली. तत्पुर्वी त्यांनी "डिफरन्स इंजिन" तयार करून पहिला टप्पा साधला. सहाव्या कोटीच्या अंतरापर्यंत हिशोब करून २० दशांश स्थळापर्यंत मुल्य देईल. व ती छापलेल्या स्वरूपात मिळतील.

मात्र त्यांनी हे यंत्र विकसीत करण्यासाठी मांडलेली. मुलभुत तत्व अचूक असल्याचं नंतर सिद्ध झालं. बॅबेज यांनी ब्रिटीश सरकार व "रॉयल सोसायटी" कडून विज्ञान व वैज्ञानिकांच्या होणाऱ्या अपेक्षेबद्दल टिका करणारे "रिफ्लेक्शन ऑन द डिक्लाईज ऑफ सायन्स इन इंग्लंड" १८३० एक्सपोजिशन ऑफ १८५१ हे ग्रंथ लिहले. त्यांनी लिहलेल्या ईकोनॉमी ऑफ मशिनस अँड मॅन्युफॅक्चर्स या पुस्तकातील कारखान्यांच्या कार्यपद्धतीचं विश्लेशन यंत्रयुगात "ऑपरेशन्स रिसर्च" म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या विषयाचं ते मुळ स्वरूपचं ठरतं.

"पॅसेजेस फ्रॉम द लाईफ ऑफ ए फिलोसॉफर" हे त्याचं आत्मचरित्र गाजलं.

वैभव खंदारे

(एफ.वाय.बी.एस्सी.)

जॉन डाल्टन

जॉन डाल्टन यांनी अणुसिद्धांत मांडून आधुनिक रसायनशास्त्राचा पाया रचला.

लहानपणापासूनच

हवामानशास्त्र हा डाल्टन यांच्या आवडीचा विषय होता. निरनिराळ्या ठिकाणी मोकळ्या हवेत जावून त्यांनी हवेचे नमूने गोळा करून आणले. त्या नमुण्यांचची निरीक्षणे करून अभ्यासपूर्वक नोंदी ठेवल्या. अनेक प्रयोग केल्यानंतर हवेचे घटक सर्वत्र सारखेच असतात. असं त्यांनी नमुद करून ठेवलं.

डाल्टन यांनी मांडलेला अनुसिद्धांत म्हणजे रसायनशास्त्राच्या विकासामधला एक क्रांतीकारी टप्पा आहे. पदार्थ हा अणुंचा बनलेला असतो. अशी संकल्पना १८ व्या शतकापूर्वी ही मांडली गेली होती. हेच गृहितक डाल्टन यांनी मुलद्रव्यांना संज्ञा - चिन्हही प्रथमच दिली. त्याच बरोबर संयुगासाठी जोडचिन्ह देण्याचा प्रथम प्रयत्न केला. अर्थात कलानुरूप त्यात बदल झाला. १४ मुलद्रव्यांच्या वस्तूमानाची एक सुची तयार केली. रसायन तत्वज्ञानाची एक नवीन प्रणाली असं पुस्तक समान गुणधर्म असलेले व समान वस्तूमान असलेले असतात. असा एक सिद्धांत मांडला होता. हायड्रोजन हे सर्वात हलकं मुलद्रव्य असल्यामुळे त्यांच प्रमाणात वस्तूमान एक असं गृहीत धरून अन्य मुलद्रव्यांचं वस्तूमान त्याच्या तुलनेत निश्चत केलं. त्याचे हे महत्वाचे सिद्धांत वैज्ञानीक जगात सहजपणे स्विकारले गेले.

शेख शबनम

(एस.वाय.बी.एस्सी.)

आयझॅक न्युटन

विज्ञानातील एक महान शास्त्रज्ञ म्हणून आयझॅक न्युटन ला ओळखलं जातं. गुरुत्वाकर्षण सिद्धांताच्या शोधामुळे विश्वात पृथ्वीवरचेच नियम लागू होतात. असं

दिसल्याने सोळाव्या - सतराव्या शतकाच्या प्रगतीचं शिखर न्युटनचा शोध असं मानलं जातं. केप्लर, गॅलिलीओ यांनी केलेल्या मुलभुत संशोधनावर न्युटन ने शानदार कळस चढवून जगप्रसिद्धी मिळविली. गतीच्या तिन नियमांचा शोध, प्रकाश व दृक्शास्त्रांचं संशोधन, बायनॉमील थिअरम व कॅल्क्युलसच्या शोधाने न्युटनने जगाला विज्ञानाची ओळख करून दिली.

इ.स. १६४२ ला ख्रिसमसच्या दिवशी न्युटन चा जन्म इंग्लंडमधील छोट्याश्या खेड्यात झाला. लहानपणी न्युटन अभ्यासात हुशार नव्हता. तो अतिशय शांत व एकलकोंड्या स्वभावाचा होता. तो स्वतःला एका खोलीत कोंडून वेगवेगळ्या प्रकारची खेळणी, सुर्याच्या साऱ्हीवर चालणारे घड्याळ, पतंग यांसारख्या गोष्टी करत असे. छोट्या खेळगाड्या, चाकावर चालणाऱ्या गाड्य, खेळणी पाहून तो गावात प्रसिद्ध झाला होता. मात्र तो

गावातील लोकांना रात्रीच्या वेळी पेटते कंदिल लावून घाबरत देखील असे. पण न्युटनला अभ्यासाची आवड होती. १६६१ मध्ये केंब्रिज मध्ये शिकायला आला. तिथे त्याने गणित व विज्ञानाचा अभ्यास सुरू केला. केंब्रिज मध्ये शिकताना त्याने 'बायनॉमियल थिअरम' व कॅल्क्युलस चा शोध लावला. १६६५ मध्ये प्लेगची साथ आल्याने विद्यापीठ बंद करण्यात आले. प्रकाश, दृक्शास्त्रांचं संशोधन केलं तसेच चंद्र पृथ्वीभोवती सतत का फिरतो. तो पृथ्वीपासून दुर का निघुन जात नाही. या प्रश्नांनी त्याची झोप उडवली. पृथ्वी स्वतःभोवती फिरत असताना पृथ्वीवरील वस्तू पृथ्वीवरच राहतात. त्या अंतराळात फेकल्या जात नाहीत. याला काही तरी कारण असलं पाहीजे. अशी त्याची धारणा होती.या प्रश्नांचे उत्तर शोधत असताना त्याने सफरचंद जमिनीवर पडताना पाहीले. सफरचंदाला जमिनीवर ओढण्याची शक्ती म्हणजे गुरुत्वाकर्षण. ही शक्ती झाडाच्या शेवटच्या टोकापर्यंत पोचू शकतं असा त्याचा प्रश्न त्याला पडला. चंद्र पर्यंत जर ते पोचत असेल, तर त्याचमुळे चंद्र पृथ्वीभोवती फिरून दूर जात नसावा. असं त्याला वाटलं. त्याने केप्लरचे नियम वापरून गुरुत्वाकर्षणाच्या साहाय्याने ग्रहांच्या कक्षेचं कोडं साडवलं. वस्तुंच वजन व त्याच्यातील अंतराच्या प्रमाणात गुरुत्वाकर्षणाची ताकद असते. असं त्याने

दाखवून दिलं. भिंगाच्या दुर्बीणीतून मिळणारी प्रतिमा हे रंगीत असते. हा दोष लावण्यासाठी न्युटनने आरशाची दुर्बीन तयार केली. आपल्या उर्वरित आयुष्यातील काही काळ न्युटनने टोकसाळीत काम केलं. तिथल्या कामामुळे त्याला पैसा, प्रसिद्धी व राजाश्रय मिळाला. त्याच कामाबद्दल त्याला 'नाइट हुड' हा किताब मिळाला.

राजकारणात सुद्धा या काळात रस घेतला अखेर १७०५ मध्ये त्याने रॉयल सोसायटीने अध्यक्षपद स्विकारलं. त्याच काळात प्रकाश व रंगांचं कोडं सोडवणारं सोप्या भाषेतील 'ऑप्टिक्स' नावाचं पुस्तक देखील प्रकाशित झालं.

२० मार्च १७२७ रोजी न्युटनचा मृत्यु झाला. आइनस्टाईनच्या मते हे विश्व न्युटनला अवघ्या पुस्तकासारखं होतं. मात्र न्युटन स्वतः विषयी म्हणायचा, जग माझ्याविषयी काय म्हणतं ते मला ठावूक नाही., मात्र मी स्वतःला समुद्रकिनाऱ्यावर खेळणारा लहान मुलगा समाजतो. अमर्यादित विश्वाची कोडी समोर असताना मी वेगळ्या प्रकारचे शंखशिंपले व गोट्या गोळा करण्याचा प्रयत्न केला.

शास्त्री सोनी बबन
(टी.वाय.बी.एस्सी.)

डॉ. स्टीफन हॉकिंग

भयानक शारिरीक अपंगत्व असूनही केवळ अद्वितीय मनोबलाच्या जोरावर हजारो घडधाकट शास्त्रज्ञांना जमनार नाही. असं संशोधन

करणारा एक अफलातून माणूस म्हणजेच डॉ. स्टीफन हॉकिंग त्यांना आईनस्टाईनचे वारसदार म्हणतात. अशा या जगप्रसिद्ध शास्त्रज्ञांचा जन्म ८ जानेवारी १९४२ साली सेंट अल्बन्सला झाला.

१९५९ साली ते प्रथम ऑक्सफर्ड आणि त्यानंतर ३ वर्षांनी ते केंब्रिजला शिकायला गेले. १९६२ ला हॉकिंग सुटीसाठी घरी म्हणजेच सेंट अल्बन्सला आले असताना त्यांची प्रकृती बिघडली. हॉकिंगाला एक असाध्य रोग झाला होता. याला इंग्लंडमध्ये मोटर न्युरॉन डिसीज म्हणतात. या रोगामुळे शरीरातल्या स्नायुवरचे नियंत्रण निघून जाते. या रोगात श्वसन संस्थेचे स्नायुही निकामी होतात. मग न्युमोनीया किंवा गुदमरणं या गोष्टींनी रोगी मरण पावतो. या रोगावर आज तरी औषध नाही. हा रोग झाला तेव्हा हॉकिंग यांचे वय फक्त २२ वर्षांचे होते. हा रोग असाध्य आहे हे एकूण तर हॉकिंग यांना धक्काच बसला व ते खूप डिप्रेसन मध्ये होते.

तेव्हा हॉस्पिटलमध्ये त्यांच्या शेजारच्या कॉटवर त्यांनी ल्युकेमिया झालेला एक मुलगा प्रत्यक्ष मरताना पाहिला. जगात बरेच लोक आपल्यापेक्षाही जास्त दुःखातून जात असताना आपण उगाच निराश का व्हायचे? आणि या आशावरही विचारांनी त्यांच्या आयुष्याकडे पाहण्याचा दृष्टीकोनच बदलला. खरं तर अल्बर्ट आईनस्टाईन नंतर विश्वनिर्मिती मागचं गुढ उलगडण्याचा सर्वात संभाव्य व वास्तववादी प्रयत्न करणारे संशोधक म्हणून स्टीफन हॉकिंग यांचे नाव घेतले जाते. त्यांची 'द बिग बॅंग थिअरी' ही आज जगमान्य झाली आहे. जन्मभर व्हिलचेअरला जखडून रहावं लागणारा व बोलता न येणारा हा माणूस विश्वाच्या उत्पत्तीचा शोध लावतो म्हणजे कमालच ना!

कृष्णविवराच्या म्हणजेच ब्लॅक होल च्या संशोधनानं त्यांना जगप्रसिद्ध के लं. गुरुत्वाकर्षणाची शक्ती एवढी विलक्षण असते. की, त्या टप्प्यात येणारी कुठलीही वस्तू खेचली जाते. अगदी लाईट रे सुद्धा आकर्षली जाऊन त्या विवरात गढप होतात. त्यालाच कृष्णविवर म्हणतात. या कृष्णविवर दलचे त्यांचे लिखाण सिद्धांत जगभर गाजले. १७४ सोली यांनी सापेक्षतावाद व गॉटम मॅथेमेटीक्स हे दोन सिद्धांत मांडले १ त्यांचे 3 Handred year of grarity, General Relativity, Einstien Sentenary Sero and Breif History of times हे पुस्तके खूप विकली गेली. त्यापैकी Brief History of time यांच्या विक्रिचे रेकॉर्ड गिनीज बुक मध्ये झाले.

या पुस्तकामुळे हॉकिंग घरोघर पोहचले. त्यातल्या सगळ्यांनीच हे पुस्तक वाचलं असेल की नाही. हे सांगता येत नाही. पण त्या पुस्तकानं एवढी प्रतिष्ठा मिळवली होती की, श्रीमंती, गरिबी विज्ञानाशी काहीही संबंध नसणाऱ्या कुटुंबातही हे पुस्तक दिसायला लागलं.

तसं तर त्यांनी खगोलशास्त्र आणि Quantam Mechanics वर बरीच पुस्तके लिहली. हॉकिंग यांना 'अल्बर्ट आईनस्टाईन' पारितोषीक मिळालं. इंग्लंडच्या दुसऱ्या एलिझाबेथ राणिणं त्यांना 'कमांडर ऑफ दी ब्रिटीश एम्पायर' ही पदवीही बहाल केली. १९८० ला हॉकिंग यांना ऑक्सफर्ड प्रिस्टन न्युयॉर्क, इंग्लंड, फ्रान्स, या विद्यापीठानं 'डॉरेक्टर' ही पदवी दिली.

फक्त दोनच वर्ष जगेल असं डॉक्टरांनी भाकीत करूनही मृत्युलाही ओशाळणाऱ्या हॉकिंगला ग्रेटच मानायला पाहीजे.

माणसाला निसर्गावर मात करता येईल की नाही पण देवानं आणि दैवानं केलेल्या अवकृपेवर मात करीत आजही स्टीफन हॉकिंग कार्यरत आहेत. विश्वाचं कोडं उलगडण्यासाठी कार्यरत असलेल्या अशा शास्त्रज्ञांच्या चिकाटीला, जिद्दीला, आणि बुद्धीला आपला संपूर्ण सलाम.

रिजवान शेख

(एस.वाय.बी.एस्सी.)

उपग्रहवाहक यानाचा शोध लावणारे

सामान्यांचा असामान्य मित्र लोकप्रिय व लाडके राष्ट्रपती, आदर्श शिक्षक, मिसाईल मॅन, व्हिजन इंडिया २०२० हे महान

आणि प्रेरणादायी स्वप्न युवापिढीला दाखवणारे डॉ.ए.पी.जे.अब्दुल कलाम. डॉ. कलाम यांचे संपूर्ण नांव डॉ. अब्दुल पाकीर जैनुलद्दील अब्दुल कलाम यांचा जन्म १५ ऑक्टोबर १९३१ रोजी तमिळनाडुतील रामेश्वरम येथे झाला. मद्रास इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी येथुन त्यांनी अभियांत्रिकी शास्त्राचे शिक्षण घेतले. भारताच्या पहिल्या स्वदेशी उपग्रहवाहक यान पाठवण्याच्या प्रकल्पामध्ये त्यांनी सिंहाचा वाटा उचलला. त्यांनी बनविलेल्या या यानाच्या सहाय्याने 'रोहिणी' या उपग्रहाचे १९८० मध्ये पृथ्वीच्या जवळील कक्षेत यशस्वी प्रक्षेपण करण्यात आले. या प्रक्षेपणामुळे भारताला अवकाश संशोधनाचे नवीन दालन उपलब्ध झाले.

डॉ. कलाम यांना इस्त्रोच्या उपग्रहवाहक यानाच्या उत्क्रांती कार्यक्रमाचे जनक असे संबोधले

जात होते. इस्त्रोमध्ये २० वर्ष कार्य केल्यानंतर डॉ. कलामांनी आपला मोर्चा स्वदेशी बनावटीचे क्षेपणास्त्र विकसित करण्याकडे वळविला. भारताच्या संरक्षण संशोधन व विकाससंस्थेचे प्रमुख म्हणून काम पाहताना अग्नी आणि पृथ्वी या क्षेपणास्त्राचा विकास करण्यामध्ये त्यांनी महत्वपूर्ण योगदान दिले. तसेच अनेक संस्थांना एकत्र आणून स्वदेशी तंत्रज्ञान विकसित करण्यासाठी त्यांनी मोठा हातभार लावला होता. जुलै १९९२ ते १९९९ दरम्यान ते संरक्षण मंत्र्याचे वैज्ञानिक सल्लागार होते. तसेच संरक्षण मंत्रालयाचे ते मुख्य साक्षेवही होते. या कालावधीत त्यांनी क्षेपणास्त्र विकास कार्यक्रमावर भर दिला. तसेच अनुउर्जा विभागोसोबत पोखरण ही अणुचाचणी यशस्वी करून दाखवली. या अनुचाचणीमुळे भारताला अंतरराष्ट्रीय स्तरावर अन्नवस्त्रधारी देश म्हणून मान्यता मिळाली. हलक्या लढावू विमानाच्या निर्मितीसारखे अनेक बहुउद्देशिय प्रकल्प यशस्वीरित्या हाताळून त्यांनी भारतीय स्व-संरक्षण क्षेत्रामध्ये आत्मविश्वास निर्माण केला.

नोव्हेंबर २००१ पासून डॉ. कलाम चेन्नई येथील अण्णा विद्यापीठामध्ये तंत्रज्ञान व सामाजिक अभिसरण या विषयाचे प्राध्यापक म्हणून ते कार्यरत राहिले. तसेच विद्यार्थ्यांशी हितगुज करून देशाच्या विकासासाठी त्यांना प्रेरित अव्याहतपणे करीत राहिले.

डॉ. कलाम यांनी लिहीलेल्या अग्नीपंख

भारत २०२०, माझा प्रवास आणि प्रज्वलित मने ही पुस्तके आज भारतात घरोघरी वाचले जातात. डॉ. कलाम यांना ३० पेक्षा जास्त विद्यापीठ व संस्थांनी मानद पदवी बहाल केल्या होत्या. तसेच भारत सरकारतर्फे पद्मभूषण, पद्मविभूषण आणि सर्वोच्च भारतीय सन्मान असलेला भारतरत्न हा पुरस्कार त्यांना १९९७ साली त्यांना सन्मानीत करण्यात आला होता. २५ जुलै २००२ रोजी ते भारताचे ११ वे राष्ट्रपती झाले. सन २०२० पर्यंत भारताला विकसीत राष्ट्र बनविणे हे त्यांचे ध्येय होते. अशा या भारताचे राष्ट्रपती व भारताचे शास्त्रज्ञ यांचा २५ जुलै २०१५ रोजी आषाढी एकादशी दिवशी आय.आय.एम. संस्थेत शिलाँग येथे विद्यार्थ्यांना लेक्चर देताना त्यांचे निधन झाले. म्हणून संशोधक, ज्ञानोपासक, जाज्वल देशभिमानी, कर्मयोगी, संशोधनातला महामेरू सर्व सामान्ययांचा राष्ट्रपती डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम यांना हजारबार मानाचा मुजरा.

आपल्या सर्वांसाठी.....

Your thought are leading ahead
they are inspiring us to lead the life
you are with us with wings of fire
with your great dreams of Dyanamic
India
you will be always with us....always
with us
म्हणजेच आपले विचार पुढे नेतील जीवनामध्ये पुढे
जाण्यासाठी प्रोत्साहन देत राहतील.

''अग्नीपंखाच्या सहाय्याने आपण आमच्याबरोबरच आहात महान भारतासाठी व महान स्वप्ने पुर्ण करण्यासाठी आपण आमच्याबरोबरच आहात...आमच्या बरोबरच आहात...''

पूजा देसाई

(एफ.वाय.बी.एस्सी.)

नविन येणारी पुस्तके

- १) ''शून्यातून विश्व'' - देवेंद्र फडणवीस
- २) ''विश्व कर्जाचे - कर्ज तुमचे सल्ला माझा'' - विजय मल्या
- ३) कविता संग्रह (हिंदी) - ''ढाणे वाघ की बेडूक उडी'' - रामदास आठवले
- ४) ''आलं अंगावर बेलतं शिंगावर'' - एकनाथ खडसे
- ५) आत्मकथा- ''स्वतःची मोरी'' - अजित पवार
- ६) कविता संग्रह - ''चिक्कीत पडली मक्खी'' - पंकजा मुंडे
- ७) ''शिक्षणाच्या आईचा घो - पार्ट २'' - विनोद तावडे
- ८) रहस्य कथा - ''कमळाबाईचे प्रेम'' - उद्धव ठाकरे
- ९) ''अनुभव - बारामतीच्या करामती'' - छगन भुजबळ
- १०) ''गगनभेदी थापा'' - राज ठाकरे

इ.सी.जी. उपकरणाचा शोध विल्हेम इन्थोव्हेन

(इ.स.१८६०-१९२७)

शरिरातील हृदयाचे ठोके मोजणारा व त्यावरून शरिरातील बिघाड शोधून टाकणारा विद्युत हृदय आलेशन (इ.सी.जी.) या उपकरणाचा संशोधक म्हणून इन्थोव्हेन याचं नाव महत्वाचं आहे. जावामधील सेमरांग मध्ये इन्थोव्हेन यांचा जन्म झाला. हॉलंड आताचं नेदरलॅंड येथे त्यांच शिक्षण झालं. तिथेच लंडन विद्यापीठात शरिरक्रियाविज्ञान या विषयाचे प्राध्यापक म्हणून त्यांनी काम केलं. हृदय या विषयावरच त्यांच संशोधन प्रसिद्ध आहे. हृदयाचं आंकुचन -प्रसरण विद्युत स्पदामुळे होतं. यामुळेच नाडीचे ठोके निर्माण होतात. या ठोक्यांमध्ये काही बिघाड झाला आहे का हे बघणारं उपकरण विद्युत हृदय आरेखन किंवा इलेक्ट्रोकार्डिोग्राम त्यांनी तयार केले. हे महत्व पुर्ण निर्मिती त्यांनी १९०३ साली केली. इन्थोव्हेन यांनी तयार केलेले उपकरण प्राथमिक स्वरूपाचं होतं. या प्रसिद्धीत अनेक सुधारणा झाल्या आहेत. तरी त्यामागचं तत्व मात्र अबाधीत राहिल.

शरिरशास्त्रात क्रांती घडविणाऱ्या या उपकरणाचा शोध लागल्याबद्दल इन्थोव्हेन यांना १९२४ साली नोबेल पारितोषीकानं सन्मानित करण्यात आलं.

पिती नलावडे

(एस.वाय.बी.कॉम.)

हॅलो धुमकेतुबद्दल मुलभूत संशोधन करणारे ब्रिटीश शास्त्रज्ञ

एडमंड हॅले (इ.स.१६५६-१७३६)

दर पंचाहत्तर वर्षांनी दिसणाऱ्या हॅले या धुमकेतुचं मुलभूत संशोधन करायचा मान ब्रिटीश खगोलशास्त्रज्ञ एडमंड हॅले यांच्याकडे जातो.

इ.स. १८६२ साली धुमकेतु पहिल्यांदाच पाहील्यावर हॅले यांनी त्याचा सखोल अभ्यास केला. त्यांचा सन्मान म्हणून या धुमकेतूला 'हॅलेचा धुमकेतू' म्हटलं जातं. धुमकेतू बद्दल जनमानसात असलेले गैरसमज दुर करण्याबरोबरच भरती-ओहटी निसर्गाचा इतिहास या गोष्टीबद्दल हॅलेनी महत्वाचं संशोधन केलं.

प्रियंका जोशी

(एस.वाय.बी.कॉम.)

हॅन्री कॅवेन्डिश (इ.स.१७३१-१८१०)

हवा ही कोणत्याही एका मुलतत्वापासून बनलेली नसून हायड्रोजन आणि कार्बन डायऑक्साईड यांच्यापासून बनलेली आहे. हे हॅन्री कॅवेनिडीश या ब्रिटीश पदार्थ विज्ञान आणि रसायन शास्त्रज्ञांनी इ.स. १७७६ मध्ये प्रथम सांगितले हायड्रोजन आणि ऑक्सिजन हे पाण्याचे घटक आहेत. हे त्यांनी इ.स. १७८४ मध्ये सप्रयोग सिद्ध केले. नायट्रीक ऑसिडचा शोध त्यांनी लावला.

१७९८ साली पृथ्वीची घनता अचूक मोजण्याचा यशस्वी प्रयोग त्यांनी केला. कॅव्हेनिडीश प्रयोग म्हणून ओळखला जातो.

विशाल पवार
(टी.वाय.बी.ए.)

कार्ल विल्हेम शिले (इ.स. १७४२-१७८६)

या स्विडीश शास्त्रज्ञाने प्राणवायुचा शोध लावला. मात्र त्याचा हा शोध जोसेफ प्रिस्टेल यांच्या शोधानंतर प्रसिद्ध झाल्याने या शोधाच्या श्रेयापासून ते वंचित राहिले. तथापी क्लोरीन, हायड्रोजन सल्फाईड, व इतर अनेक घटक पदार्थांच्या शोधांचं श्रेय त्यांच्याकडे जाते.

मुख्यदेव मेंगळे
(टी.वाय.बी.ए.)

रस्ते बांधणीत क्रांती

घडवणारे ब्रिटीश तंत्रज्ञ

जॉन मॅकेडम (इ.स. १७५६-१८३६)

जॉन मॅकेडम यांनी ब्रिटीशमध्ये रस्ते बांधणीमध्ये क्रांती घडवून स्कॉटलंडमधील रस्त्याची दयनीय अवस्था पाहून मॅकेडम यांनी रस्त्येबांधणीच्या तंत्रामध्ये अनेक प्रयोग केले. उदा. ड्रेनेजव्यवस्था सुधारण्यासाठी रस्त्यांची पातळी वाढवणं तसेच खडीचे थर पसरून रस्ते बनवणं इत्यादी रस्ते बांधण्याच्या त्यांच्या पद्धतीला सरकारची मान्यता मिळाली. इ.स. १८१५ मध्ये

त्यांनी ब्रिटनमधील ब्रिस्टॉल येथे रस्ते बांधले. त्यांच्या पद्धतीला मॅकेडमाईन्ड रोडस् असं नावच पडलं. रस्ते बनवण्यासाठीच्या खडीच्या थरावर डांबर टाकण्याच्या त्यांच्या पद्धतीवर टारमॅक हा शब्दही रूढ झाला.

श्रद्धा क्षिरसागर
(एस.वाय.बी.ए.)

**कापूस उत्पादनाला नवं
वळण देणारे अमेरिकन तंत्रज्ञ
एली व्हिटनी** (इ.स. १७६५-१८२५)

कापसाच्या सरक्या काढण्याचा कॉटन जीन या तंत्राचा शोध एली व्हिटनी यांनी लावला. या तंत्राच्या सहाय्याने एका दिवसात २३ किलो. सरकी काढणं शक्य झालं. सर्वसामान्य कामगारांपेक्षा या तंत्राची रचना ५० पट अधिक होती. व्हिनी यांच्या या तंत्राची रचना इतकी सोपी होती की, त्यांनी जरी त्याचं पेटंट घेतलेलं असलं तरी लोकांनी त्या तंत्राला अनुसरून स्वतःची यंत्र बनवली. त्यांच्या या शोधानं कापसाच्या पिकामधील नफ्यात प्रचंड वाढ झाली

राजश्री कर्डीले
(एफ.वाय.बी.ए.)

* काट्यांनी भरलेल्या रस्त्याने चालताना मी तक्रार करत होतो पायात चप्पल नसल्याची...
समोरून पायच नसलेल्या माणसाला जाताना पाहून जाणीव झाली मी भाग्यवान असल्याची...

ध्वनी आणि प्रकाश यांच्या संबंधीत संशोधन करणारे ऑस्ट्रियन ख्रिस्तियान डॉप्लर

(इ.स.१८०३-१८५३)

ध्वनी व प्रकाश यांच्या संबंधात संशोधन करणारे ऑस्ट्रियन शास्त्रज्ञ म्हणजे ख्रिस्तियान डॉप्लर यांच्या संशोधनानंतर ध्वनी व प्रकाश यांचा स्र्नात जवळ येत असला तर त्या ध्वनी किंवा प्रकाशाच्या कंपनीची आवृत्ती वाढल्याचा भास होतो. व तो स्रोत दूर जात असला तर ती वारंवार कमी होत आहे. असा भास होतो. या शोधाला डॉप्लर परिणाम संबोधलं जातं. या शोधाच्या आधारे तारेच्या वणरेखा सरकण्याचं प्रमाणं मोजून तो तारा व पृथ्वी यातील सापेक्ष गतीचं अनुमान काढता येतं.

जया जगताप
(टी.वाय.बी.ए.)

गणितीय तर्कशास्त्राची विद्याशाखा विकसीत करणारे ब्रिटीश जॉर्ज बूल (इ.स.१८१५-१८६४)

गणितीय रूपात तत्वज्ञान मांडणारे जॉर्ज बूल हे पहिले गणित तज्ञ आहेत. इंग्लंडमधल्या लिंकन येथे जन्मलेले बूल हे स्वतःचेच शिक्षक होते. कोणतेही विद्यापीठातच शिक्षण घेतलेलं नसूनही आयर्लंडमधील कॉर्क विद्यापीठात इ.स.१८४९

मध्ये ते गणिताचे प्राध्यापक म्हणून रुजू झाले. गणितीय तर्कशास्त्र हा विषय त्यांनीच विकसीत केला आहे. १८४७ मध्ये बूल यांनी बिजगणितात अधिक संशोधन केलं. या संशोधनाचा उपयोग आधुनीक डिजीटलमध्ये करण्यात येतो. या विषयाला बूलयन अलजेब्रा असही म्हणतात. १८४७ मध्ये मॅथेमॉटिकल अॅनालिसीस ऑफ लॉजीक आणि १८५४ मध्ये लॉज ऑफ थॉट हे त्यांच्या संशोधनात प्रसिद्ध झालं.

अर्चना शेकडे
(एफ.वाय.बी.एस्सी.)

गुंठा

आपल्यापैकी बहुतेक लोकांनी गुंठा हा शब्द एकला असेलच. मात्र या गुंठा शब्दाची उत्पत्ती कशी झाली? त्याची माहिती आपल्याला नाही.

इंग्रजांनी भारतात राज्य प्रस्थापीत केल्यावर जमीन महसुलाकरीता संबंध देशाची देशाची उभी आडवी मोजणी केली. हे काम त्यांच्या गुण्टर नावाच्या अधिकाऱ्याने केले. त्याने मोजनीसाठी ३३ फुट लांबीची साखळी वापरी त्याला गुण्टर चैन म्हणत असत. त्यामुळे ३३X३३ फुट गुण्टर चैन ने मोजलेला जमिनीचा तुकडा म्हणजे "१ गुंठा" हे रूढ झाले.

प्रशांत तादळे
(एफ.वाय.बी.एस्सी.)

विज्ञान आणि तंत्रज्ञानात भारताचे ठळक योगदान

- १) भारताने संख्यागण पद्धतीचा शोध लावला. आर्यभट्टने शून्य या संकल्पनेचा शोध लावला.
- २) १००० वर्षांच्या इतिहासात भारताने कोणत्याही देशावर स्वतःहून आक्रमण केले नाही.
- ३) जगातल्या पहील्या विद्यापीठाची स्थापना तक्षशिला या ठिकाणी ख्रिस्तपूर्वी ७०० मध्ये झाली. ६० पेक्षाही जास्त विषय शिकण्यासाठी जगभरातून १०,५०० विद्यार्थी याठिकाणी येवून गेले.
- ४) ख्रिस्तपूर्वी चौथ्या शतकामध्ये बांधण्यात आलेले नालंदा विद्यापीठ हे शिक्षणाच्या क्षेत्रातील प्राचीनभारताचे महत्वपूर्ण योगदान आहे.
- ५) सर्व युरोपीयन भाषांचा जन्म संस्कृत भाषेतूनच झाला आहे. फोबज नियतकालीकेच्या जुलै १९८७ च्या अहवालानुसार संगणकाच्या भाषेसाठी संस्कृत ही सर्व भाषांमध्ये सोयीस्कर भाषा आहे.
- ६) सर्व मानवजातीला ज्ञात असलेली सर्वात प्राचीन औषधोपचारपद्धती 'आयुर्वेद' ही आहे. औषधोपचाराचा जनक 'चरक' याने २५०० वर्षांपूर्वी आयुर्वेद सुसुत्रपणे मांडला. आधुनिक युगामध्ये आयुर्वेदाला सध्या वेगाने त्याची योग्य जागा मिळत आहे.
- ७) आधुनिक साहित्यामध्ये बरेचदा भारत हा गरीब आणि अविकसित देश दाखवला गेला असला तरी १७ व्या शतकाच्या सुरवातीला ब्रिटीशांनी भारतावर आक्रमण करण्याआधी भारत हा पृथ्वीवरील सर्वात श्रीमंत देश होता.
- ८) नौका चालवण्याची कला ६००० वर्षांपूर्वी सिंधू संस्कृतीमध्ये जन्माला आली. नेव्हीगेशन हा शब्द खरतर संस्कृत भाषेतील नौगती या शब्दाचा अपभ्रंश आहे. आणि नेव्ही हा शब्द सुद्धा संस्कृत भाषेतील 'नौ' या शब्दापासूनच आला आहे.
- ९) खगोलशास्त्रज्ञ स्मार्टच्या आधी शेकडो वर्षे भास्कराचार्यांनी पृथ्वीच्या परिभ्रमणाचा काळ म्हणजेच पृथ्वीला सुर्याभोवती प्रदक्षिणा घालण्यासाठी लागणारा काळ सांगितला होता. भास्कराचार्यांच्या मते पृथ्वीला सुर्याभोवतीच्या प्रदक्षिणेसाठी ३६५.२५८७५६४८४ ऐवढे दिवस लागतील.
- १०) आर्याभट्टाने 'पाय' चे मुल्य सर्वप्रथम लिहून ठेवले होते. पायथागोरसचा सिद्धांत म्हणून जो सिद्धांत सांगितला जातो तो बुद्धायाने खुप

पुर्वी सविस्तरपणे मांडला होता. बुद्धयानाचे संशोधन सहाव्या शतकातील असून युरोपीयन गणिततज्ञाच्या खुप आधीचे असल्याचे १९९९ मध्ये ब्रिटीश गणिततज्ञांची जाहिररीत्या मान्य केले आहे.

- ११) बिजगणित, त्रिकोणामिती आणि अंकगणित हे विषय भारतातूनच जगापर्यंत पोहचले आहेत. १९व्या शतकात श्रीधराचार्यांनी मक्त समिकरण सांगितले होते. रोमन आणि ग्रीक लोक जेव्हा १०६ ही सर्वात मोठी संख्या मानत होते तेव्हा ख्रिस्तपुर्वी ५००० च्या सुरवातीला वैदीक काळात भारतीय १०५३ ही सर्वात मोठी संख्या उपयोग आणत होते.
- १२) अमेरिकेतील जेमॉलॉजिकल इन्स्टिट्यूटच्या मते १८९६ पर्यंत हिऱ्यासाठी भारत हा एकमेव स्रोत होता
- १३) बुद्धिबळाचा शोध हा भारतातच लागला.
- १४) सुश्रुतला शल्यचिकित्सेचा जनक म्हणतात. समारे २६०० वर्षांपुर्वी सुश्रुताने समकालीन शरिर चिकित्सकांबरोबर सिझेरीयन, हृदय शस्त्रक्रिया, कृत्रिम सांधेरोपन, फॅक्चर, कृत्रीम अवयवारोपण, मेंदुची शस्त्रक्रिया या यासारख्या जटील शस्त्रक्रिया केल्या होत्या.
- १५) ख्रिस्तपूर्व १०० मध्ये दशमान पद्धती भारतातच विकसीत झाली.

कोमल बोकेफोड
(एफ.वाय.बी.एस्सी.)

नरेंद्र दाभोळकरांची एक निर्भिड कविता

मुर्त्यांना पुजण्यापेक्षा माणूसकीला पूजतो मी
काल्पनिक देवांपेक्षा फुले, शाहू, आंबडेकरांना
पूजतो मी !

छाती ठोकून सांगतोय

असत्य नाकारणारा नास्तिक आहे मी !! १ !!
पोथ्या पूरण वाचण्यापेक्षा शिवरायांना वाचतो मी

दगडासमोर झुकण्यापेक्षा जिजाई, सावित्री,
रमाईपूढे नतमस्तक होतो मी !

तहानलेल्या पाणी,

भुकेल्यांना अन्न देवून त्यांच्यातच

देव शोधतो मी !! २ !!

कतृत्ववान माणसापेक्षा दगड श्रेष्ठ मानत नाही मी!

मांजर आडवी गेली म्हणून न थांबता

थेट माझ्या ध्येयाजवळ पोहचतो मी !! ३ !!

हिंदू मुस्लिम सीख इसाई म्हणून जगण्यापेक्षा

माणूस म्हणून जगतो मी

धर्मातील पाखंडाना न जपता

माणूसपणाला जपतो मी !! ४ !!

अधश्रद्धेला मातीत लोळवून

विज्ञानवाद स्विकारतो मी !

छाती ठोकून सांगतोय

असत्य नाकारणारा नास्तिक आहे मी !! ५ !!

पृथ्वीचं अंतरंग

आपल्याला इतक्या दुर असलेल्या “सूर्यामध्ये काय दडलयं” याची माहिती आहे. पण आपल्या पायाखालच्या जमिनीत काय दडलयं. याची माहिती नाही असे. रिचर्ड फाईनमन म्हणायचा. पृथ्वी पारदर्शक नसल्यानं तिच्या पोटातल्या सगळ्या गोष्टी गुढचं राहतात. या पृथ्वीला ‘गाभा’ (कोअर) असतो. हेही आपल्याला अगदी गेल्या काही दशकांतच कळलं. पृथ्वीवरचे भूखंड हळुहळू सरकताहेत हे ज्ञान तर गेल्या फक्त २५-३० वर्षातलं.!

पृथ्वीच्या कवचापासून ते तिच्या केंद्रापर्यंतचं अंतर म्हणजेच पृथ्वीची त्रिज्या ही ६३७० किमी आहे. समजा पृथ्वीच्या मध्यापर्यंत पृष्ठभागापासून एक पोकळ नळी तयार केली आणि त्यात एक दगड टाकला तर त्याला. पृथ्वीच्या मध्यापर्यंत पोहचायला फक्त ४५ मिनीटे लागतील! आणि गंमत ही की, तिथे पोहचल्यावर त्या दगडाला वजनच उरणार नाही. पण आपण मात्र आत्तापर्यंत आपण तशी नळी तयार करू शकलो नाही. दक्षिण आफ्रीकेतल्या खाणी जास्तीत जास्त ३ किमी. पर्यंत खोलवर जातात. तेच खुप झालं. कारण बऱ्याच खाणी या जास्तीत जास्त ४०० मिटरच खोल असतात. थोडक्यात म्हणजे ही पृथ्वी म्हणजे एक संतरी आहे. असं मानलं तर आपण त्याची

सालही अजून उघडून बघीतली नाही.

१९०६ मध्ये ‘आर. जे. ओल्डम’ या ‘आयरीश’ भूशास्त्र ज्ञाला. ग्वाटेमाला येथे झालेल्या भुकंपाच्या लहरी न्याहळताना लक्षात आलं की, या लहरी किंवा शॉकवेव्हज पृथ्वीच्या आतमध्ये बराच प्रवास करून मध्ये काहीतरी अडथळा आल्यासारखं वाकून माग दुसऱ्या दिशेने प्रवास करायचा यावरून त्यानं पृथ्वीच्या गर्भात मध्यभागी एक जास्त घनतेचा गाभा आहे असं ताडलं.

१९०९ साली ‘आंद्रेया मोहोरोविसीक’ हा ‘झाग्रेब’ इथे झालेल्या भुकंपाच्या लहरीचे आलेख तपासत होता. त्यावेळी त्या लहरी प्रवास करताना अशाच कुठूनशा परावर्तीत झालेल्या त्याला आढळल्या. त्यावरून गणित करून त्यानं पृथ्वीचं पृष्ठभागापासून सरासरी ४० किमी. जाडीचे किंवा खोलीचे कवच आणि त्याच्याखालचा सरासरी २९३० किमी. जाडीचा भाग म्हणजेच ‘मॅटल’ यांच्यामधला सिमेरेषेविषयी निष्कर्ष काढला. या सिमारेषाजवळच्या भागाला लोक मग त्या भूशास्त्रज्ञाच्या नावावरूनच फक्त ‘मोहो’ असंच म्हणायला लागले.

१९३६ साली ‘इंगेलेहमन’ या डूनिश भूशास्त्रज्ञानं न्यूझीलंडमध्ये भूकंपलहरींचा अभ्यास केला. आणि पृथ्वीच्या अंतरंगात मध्यभागी एक नव्हे तर एकाच्या वर एक अस दोन गाभे किंवा ‘कोअर्स’

हे द्रव आहे. तर त्याभोवती त्याला लागूनच असणारं दुसरं कोअर हे द्रव आहे.

या कोअरमध्ये ८०% लोखंड आणि शिवाय निकेल आणि सिलीकॉन असे पदार्थ आहेत. हे 'ग्रागिएल डॉब्रे' या फ्रेंच भूशास्त्रज्ञानं १८८६ सालीच मांडलं होतं. या द्रव कोअरच्या गतिमुळेच हा सगळा प्रकार डायनामोसारखा वागायला लागतो. आणि पृथ्वीचं चुंबकत्वही त्यातूनच निर्माण होतं. आज आपल्यासमोर जे पृथ्वीच्या अंतरंगाचं चित्र आहे. ते असं आहे. पृथ्वी कांद्यासारखी आपण कापू शकलो तर त्याचेही आपल्याला वेगवेगळे भाग आणि थर सापडतील. ढोबळपणे याचे भूशास्त्र तीन भाग समजतात. आपल्या पायाखालंच पृथ्वीचं कवच हे सरासरी ४० किमी. त्याच्या खालचा मधला भाग भलामोठा मॅटल हा सरासरी २९३० किमी. आणि सगळ्यात पृथ्वीच्या केंद्रापासूनचा गाभा हा सरासरी ३४०० किमी. चा आहे. हे सगळे मिळून पृथ्वीची त्रिज्या म्हणजेच पृष्ठभागापासून केंद्रापर्यंत अंतर हे ६३७० किमी. होते.

पवार मनिषा रामचंद्र

(टी.वाय.बी.ए.)

वनस्पती वर्गीकरणाचा इतिहास

थिओफ्रॉस्टसला वनस्पती विज्ञानाचे पितामहा म्हणून ओळखले जाते. थिओफ्रॉस्टसने प्लेटो आणि ऑरिस्टॉटला यांच्याकडे ग्रीसमध्ये वनस्पतींचे अध्ययन केले. थिओफ्रॉस्टसने अगदी साधेसोपे वर्गीकरण केले. रोपटे, झुडूप आणि वृक्ष त्याचप्रमाणे अपुल्य आणि सपुल्य वनस्पती असाही भेद केला. भारतात पराशर नावाच्या ऋषिंनी वृक्षआयुर्वेद या पुस्तकांत वनस्पतींचे वैज्ञानीकदृष्ट्या वर्णन केले. त्यांनी भिंगही विकसीत केले. भिंगाचा उपयोग वनस्पती निरीक्षणासाठी होतो. नंतर मध्ययुगीन काळात अल्बर्टस मॅगसन या प्रसिद्धि पावलेल्या अभ्यासकांनी एकबीजपत्रीय वनस्पती आणि द्विबीजपत्रीय वनस्पती व संवहन आणि असंवहन वनस्पती वेगळ्या असल्याचा खुलासा केला. सतराव्या शतकात इटालीच्या इंड्रिआ सिसलपोनो, ब्रिटीश जॉन रे यांनी वनस्पती वर्गीकरण केले. अठराव्या शतकात प्रामुख्याने कार्ल लिनीअसने वनस्पती वर्गीकरणात मोलाचे काम केले. लिनीअस वर्गीकरण क्षेत्राचा जनक म्हणून संबोधले जाते. लिनीअस एका स्विडीश धर्मगुरूचा मुलगा होतो. लिनीअसने सर्वप्रथम वनस्पतीच्या जनन विशेषतेला परमोच्च महत्व दिले. आणि लिंगभेदावर

आधारीत वर्गीकरण पद्धती सादर केली. त्यांनी फुलातील पुंकेसराची संख्या, एकत्रीकरण व उंची यावर आधारीत २४ भागांत वनस्पतींचे वर्गीकरण केले.

सर्व प्रथम लिनीअसने सातत्याने द्विमान पद्धतीचा वापर वनस्पतींच्या नामकरणासाठी जगभर केला जात आहे. लिनीअसचे काम १७५३ मध्ये स्पिजीस प्लेटम म्हणून प्रसिद्ध झाले.

चार्लस डार्विनचा उत्क्रांती सिद्धांत प्रसिद्ध झाल्यानंतर वनस्पतींच्या वर्गीकरणालाही एक नविन दिशा प्राप्त झाली. ब्रिटीश वनस्पतीशास्त्रज्ञ जॉन हचिन्सन यांनीही उत्क्रांतीवर आधारीत वर्गीकरणांवर पुस्तक प्रसिद्ध केले. त्यांनी वनस्पतींमधील चोविस सिद्धांतावर भर दिला.

नंतरच्या काळात अनेक वनस्पतीशास्त्रज्ञांनी वनस्पतींचे वर्गीकरण या विषयावर काम करून आपले विचार मांडले पण हे सर्व काम प्रामुख्याने सपुष्प वनस्पतींनपर्यंतच मर्यादित राहिले. नविन शोध आणि पुराव्यांच्या आधारे वर्गीकरणाच्या क्षेत्रात क्रांती घडून आली. ती या शास्त्रज्ञांच्या सुधारीत वर्गीकरणामुळे.

वनस्पतींचे विश्व हे खुप भव्य आहे. विविधतेने परिपूर्ण आहे. जे काही सादर झाले त्यास परीपूर्ण म्हणता येणार नाही. ते अंतीम नाही. नवनविन शोध त्यात अनेक बदल सूचवितात. आणि पुढील कामात

प्रोत्साहन देतात.

वनस्पतींच्या वर्गीकरणाचा इतिहास आणि विकास यांची मार्गक्रमण याच प्रकारे चालू राहिली आहे.
काळे अर्चना भाऊसाहेब
(एस.वाय.बी.एस्सी.)

निरोप

भेट तुझी माझी कॉलेजनी
पहिली, हसुन तुला सांगत आहे
जात असलो दुर तरी
मनात निरोप ठेवत आहे
भेटनार मला परत कधी
नदी सागराला म्हणत आहे
मृग बहार आला तरी
वाहत येणार आहे
सुर्य सारखे प्रतिबिंब
चंद्रात अजुन दिसत आहे
डोळ्यातली अश्रू नव्हे तर
हसुन तुम्ही जात आहे
शब्द माझे असले तरी
साथ तुमची आहे
शब्दाने नव्हे तर
मनाने ती मोठी आहे
कधी आली आठवण तर
निरोपाचे क्षण सांगत आहे

नागेश सुरवसे
(टी.वाय.बी.एस्सी.)

एकदा एका मुलीने तक्रार केली बापाकडे

मलाच का बंधने
जावू नको कोणीकडे
का सारखे कपड्यांवरून बोलणे
आणि माझ्या मित्रांबाबत चौकशी करणे ?
का मीच उंबऱ्याच्या आत राहायचं ?
आणि उठता बसता स्वतःला सावरायचं ?
बाप बोलला
बेटी म्हणणं तुझ पटतंय
चल जरा बाहेर
आत खूप उकडतय
पेठेतून जाताना दिसलं दुकान लोखंडाचं
बाहेरचं पडलं होतं, अवजड सामान लोहाचं...
बाप बोलला ,
बेटी, हे उन-पावसात इथंय असतं
तरी पण याला काही होत नसतं, कोणी नेत
नसतं.
किमतीत पण याच्या, अधिक उन
होत नसतं...
जरा पुढे जाताच,
ज्वेलरी शॉप दिसलं आत जावून मग, बापाने
हिन्याचं मोल पुसलं
तिजोरीतून बंद पेटी, हळुवार पुढे मांडली
झगमगणारात नजरच दिपली...

सराफ बोलला किमती आहे, फार जपावं लागतं
जरा सुद्धा चरा लागता, मोल याचं कचऱ्याचं होतं
काळजी होऊन खुप, कलकली कपड्यात जपून
ठेवावं लागतं
तिजोरीच्या आत, लपवावं लागतं...
फिरून घरी येताच बाप बोलला
बेटी, तूच तर माझी हिन्याची पेटी
सांग तुला जपण्यात माझं कायं चुकतं
तुझ्यामुळेच तर माझं, घर सारं झगमगतं
तू म्हणजे अनमोल हिरा तुझ्यामुळेच घर प्रकाशित
आमचा तू अभिमान, तुझ्यासाठी काळीज तुटतं
तू जीव की प्राण
सर्व बघून मुलीचे डोळे पाणावले
बापापुढे झुकली मान शरमेने
कळलं तिला सगळं मन तिचे हेलावले
म्हणाली,
बाबा तुमच्याकडे माझी तक्रार मुळीच नाही
मीच आता आता जिवापाड जपेन
हिन्यासारखी स्वतःही चमकेन अन्
तुम्हालाही चमकवेन...
" मुलींनो तुमच्या बंधनांना संरक्षण समजा
हा जाच नाही. "

प्रशांत थोखे
(एस.वाय.एम.एस्सी.)

चुकली दिशा तरीही हुकलें न श्रेय सारें;
वेड्या मुशाफिराला सामील सर्व तारे.

मी चालतो अखंड चालायचें म्हणून;
धुंदीत या गतीच्या सारेच पंख प्यारे.

डरतात वादळांना जे दास त्या ध्रुवाचे;
हें शीड तोंडलें की अनुकूल सर्व तारे!

मगूर प्राक्तनाचा मीं फाडला नकाशा;
विझले तिथेंच सारे ते मागचे इशारे.

चुकली दिशा तरीही आकाश एक आहे,
हें जाणतो तयाला वाटेल तेथ न्यारे.

आशा तशी निराशा, हें श्रेय सावधांचें;
बेसावधास कैसे डसणार हे निखारे .

- विं. दा. करंदिकर

हिंदी
विभाग

विज्ञान

विज्ञान: वरदान या अभिशाप

विज्ञान हर नए अनुसंधान के साथ मानव जीवन को अधिक सरल बनाता चला जा रहा है। आज विज्ञान के बढ़ते चहुंओर विकास के कारण मानव दुनिया के हर क्षेत्र में अग्रसर दिखाई दे रहा है। मानव ने विज्ञान की सहायता से पृथ्वी पर उपलब्ध हर चीज को अपने काबू में कर लिया है। विज्ञान की सहायता से हम ऊंचे आसमान में उड़ सकते हैं व गहरे पानी में सांस ले सकते हैं।

विज्ञान के बढ़ते हुए विकास के कारण ही हम चंद्रमा से लेकर मंगल ग्रह में पहुंच पाए हैं। हाल ही में भारत के मंगलयान का सफलता पूर्वक मंगल की कक्षा में पहुंचना मानव की विज्ञान के क्षेत्र में बढ़ रही प्रगति का उदाहरण है। पुरातन काल में जो चीजें असंभव सी प्रतीत होती थीं। विज्ञान के बढ़ते उपयोग के कारण अब वह साधारण सी महसूस होती हैं।

विज्ञान के नए नए शोधों के चलते मानव हर दिन एक नई मुसीबत से छुटकारा पा लेता है। 20 साल पहले मलेरिया जहां जानलेवा बीमारी मानी जाया करती अब विज्ञान की प्रगति के साथ मलेरिया एक आम बीमार बनकर रह गई हैं।

विज्ञान ने चिकित्सा व्यवस्था में बहुत प्रगति कर ली है। पिछले सालों से लाइलाज बीमारी मानी जा रही एड्स पर भी वैज्ञानिकों ने धीरे-धीरे पकड़ बनाना शुरू कर दिया है। माना जा रहा है कि नई चिकित्सा पद्धति के चलते अब एड्स की पकड़

कमजोर पड़ने लगी है। और माना जा रहा है कि निकट भविष्य में इस जानलेवा बीमारी का जड़ से खात्मा हो जाएगा।

आज विज्ञान यातायात के क्षेत्र में दिन दूना और रात चौगुना तरक्की कर रहा है। कहां पहले एक जगह से दूसरे जगह जाने के लिए दिनों लग जाते थे। अब हवाई जहाज और तेज रफ्तार की ट्रेनों के दौर में पलक झपकते एक जगह से दूसरी जगह पहुंचा जा सकता है।

जहां पहले आम लोगों के लिए ज्यादा किराया होने हवाई यात्रा करना मात्र एक सपना हुआ करता था। आज बदलते दौर के साथ आम लोग भी हवाई यात्रा का किराया वहन कर पाते हैं और हवाई यात्रा का आनंद उठा पाते हैं। पिछले दस सालों में भारत के लगभग हर घर में कार पहुंच गई है जो विज्ञान की प्रगति को सीधे तौर पर बयां करती है।

ऑनलाइन न्यूजपेपर ऑनलाइन न्यूजसाइट पर एक क्लिक पर खबरों का संसार मौजूद है। वैश्वीकरण के इस दौर में दुनिया के चप्पे-चप्पे की खबर हम अपने मोबाइल की एक बटन दबाते ही जान लेते हैं। फेसबुक, ट्विटर, वाट्सऐप के सहारे चाहे हम अपने सगे संबंधियों से कितने ही दूर क्यों न हों। पर इन सबके माध्यम से अब हम उनसे 24 घंटे जुड़े रह सकते हैं। इस प्रकार विज्ञान के नित नए अविष्कार हमारे जीवन में रोज चमत्कार उत्पन्न कर रहे हैं। हर दिन एक नई खोज, नए उत्पाद से हमारा परिचय होता है जो हमारे जीवन की जटिलता को सरल बना रहे हैं।

विज्ञान ने एक ओर मनुष्य को जहाँ अपार सुविधाएँ प्रदान की हैं वहीं दूसरी ओर दुर्भाग्यपूर्ण यह है कि नाभिकीय यंत्रों आदि के विध्वंशकारी आविष्कारों ने संपूर्ण मानवजाति को विनाश के कगार पर लाकर खड़ा कर दिया है। अतः एक ओर तो यह मनुष्य के लिए वरदान है वहीं दूसरी ओर यह समस्त मानव सभ्यता के लिए अभिशाप भी है।

वास्तविक रूप में यदि हम विज्ञान से होने वाले लाभ और हानियों का अवलोकन करें तो हम देखते हैं कि विज्ञान का सदुपयोग व दुरुपयोग मनुष्य के हाथ में है। यह मनुष्य पर निर्भर करता है कि वह इसे किस रूप में लेता है। उदाहरण के तौर पर यदि नाभिकीय ऊर्जा का सही दिशा में उपयोग किया जाए तो यह मनुष्य को ऊर्जा प्रदान करता है जिसे विद्युत उत्पादन जैसे उपभोगों में लिया जा सकता है।

परंतु दूसरी ओर यदि इसका गलत उपयोग हो तो यह अत्यंत विनाशकारी हो सकता है। द्वितीय विश्व युद्ध के समय जापान के हिरोशिमा एवं नागासाकी शहरों में परमाणु बम द्वारा हुई विनाश-लीला इसका ज्वलंत उदाहरण है।

विज्ञान के वरदान असीमित हैं। विद्युत विज्ञान का ही अद्भुत वरदान है जिससे मनुष्य ने अंधकार पर विजय प्राप्त की है। विद्युत का उपयोग प्रकाश के अतिरिक्त मशीनों, कल- कारखानों, सिनेमाघरों आदि को चलाने में भी होता है। इसी प्रकार चिकित्सा के क्षेत्र में विज्ञान ने अभूतपूर्व

सफलताएँ अर्जित की हैं। इसने असाध्य समझे जाने वाले रोगों का निदान ढूँढ़कर उसे साध्य कर दिखाया है। यात्रा के क्षेत्र में भी विज्ञान की देन कम नहीं है। इसके द्वारा वर्षों में तय की जाने वाली यात्राओं को मनुष्य कुछ ही दिनों या घंटों में तय कर सकता है। हवाई जहाज के आविष्कार ने तो मनुष्य को पंख प्रदान कर दिए हैं। विज्ञान के माध्यम से मनुष्य ने चंद्रमा पर विजय प्राप्त कर ली है और अब वह मंगल ग्रह पर विजय प्राप्त करने की तैयारी कर रहा है। विज्ञान की देन असीमित है।

विज्ञान ने जहाँ मनुष्य को आराम और सुविधाएँ दी हैं वहीं दूसरी ओर उसके लिए नई मुश्किलें भी खड़ी कर दी हैं। विश्व आज अनेक खेमों में बँट गया है। इसके अतिरिक्त स्वयं को अधिक शक्तिशाली बनाने के लिए हथियारों की होड़-सी लग गई है। उसने संपूर्ण मानव सभ्यता को अपने हाइड्रोजेन एवं परमाणु बमों की खोज से विनाश के कगार पर लाकर खड़ा कर दिया है। बेरोजगारी व निर्धनता दिन-प्रतिदिन बढ़ रही है। लोगों का गाँवों से शहरों की ओर पलायन जारी है जिससे महानगरों एवं शहरों की जनसंख्या अत्यधिक बढ़ गई है। इस प्रकार विज्ञान का दुरुपयोग संपूर्ण मानव सभ्यता के लिए अभिशाप सिद्ध हो रहा है।

विज्ञान का समुचित उपयोग न करने का ही यह परिणाम है कि आज दुनिया की आबादी बेतहाशा बढ़ रही है। आबादी रोकने के जितने भी साधन विज्ञान ने उपलब्ध कराए हैं वे सभी निर्विवाद रूप से

कारगर हैं पर अविकसित देशों द्वारा इन साधनों को न अपनाने के फलस्वरूप ऐसे देश कई प्रकार की समस्याओं से घिर गए हैं।

विज्ञान की मदद से बड़े पैमाने पर रोजगार उपलब्ध हो सकता है लेकिन कई देशों में अपने संसाधनों का इस्तेमाल न कर पाने की समस्या है। विज्ञान ने बृहत् पैमाने पर शिक्षा देने के साधनों की उपलब्धता सुनिश्चित कर दी है फिर भी कई देशों में भारी तादाद में अनपढ़ लोग हैं।

वैज्ञानिक कृषि अपनाए जाने पर दुनिया से भुखमरी और कुपोषण की समस्या समाप्त हो सकती है, बावजूद इसके लोग खाद्यान्नों के बिना संकटग्रस्त दशा में हैं। अतः कहा जा सकता है कि वे अभिशाप जो विज्ञान के कारण उत्पन्न समझे जाते हैं वास्तव में मानव सृजित हैं।

हम सभी का यह कर्तव्य है कि हम विज्ञान की अद्भुत देन का रचनात्मक कार्यों में ही प्रयोग करें। विज्ञान के दुरुपयोग के विरुद्ध अभियान छेड़ा जाना चाहिए। विश्व के समस्त देशों को विश्व शांति का प्रयास करना चाहिए तथा हथियारों की जो होड़ बढ़ती जा रही है उसका विरोध एवं उस पर अंकुश लगाना चाहिए।

प्रा. मिरा नाथ
(वाणिज्य विभाग)

चाँद पर लहराया तिरंगा

अंतरिक्ष के क्षेत्र में दशक की सबसे बड़ी उपलब्धियों में से एक रहा मानवरहित चंद्रयान-प्रथम। देश के सबसे पहले अंतरिक्ष कार्यक्रम चंद्रयान-1 के अंतर्गत अंतरिक्षयान को 22 अक्टूबर को प्रक्षेपित किया गया और चार नवंबर को उसे चंद्रमा की ट्रांसफर टैजेक्टरी (स्थानान्तरण कक्षा) में स्थापित किया गया। भारत के पहले मानवरहित चंद्रयान-प्रथम से मून इंपैक्ट प्रोव के चंद्रमा की धरती पर उतरकर भारतीय राष्ट्रध्वज स्थापित करने के साथ ही चंद्रमा पर राष्ट्रध्वज के साथ अपनी उपस्थिति दर्ज कराने वाला भारत चौथा देश बन गया है।

भारत दुनिया का ऐसा छठा है, जिसने चाँद पर अपना कोई यान भेजा है। भारतीय अंतरिक्ष अनुसंधान की इस महत्वपूर्ण परियोजना को तीन चरणों में पूरा किया जाना है। एक अनुमान के अनुसार पहला भारतीय अंतरिक्ष यात्री चाँद की कक्षा में 2015 में पहुँच जाएगा जबकि 2025 तक वह चाँद पर अपने कदम रख सकता है। चंद्रमा पर चुनौतीपूर्ण अभियान के बाद भारत मंगल पर अपने कदम रखने की तैयारी में भी जुट गया है।

मनिषा पवार
(टी.वाय.बी.ए.)

परमाणु पनडुब्बी अरिहंत

भारत की सामरिक क्षमता में एक और शक्ति इस वर्ष जोड़ी गई जिसका नाम है- अरिहंत। भारत इस परियोजना पर करीब दो दशक से काम कर रहा है। भारतीय वैज्ञानिकों के अथक प्रयासों से भारत की नौसेना में इस अत्याधुनिक शस्त्र को शामिल किया गया जिसके जरिये आज भारत हर तरह की सामरिक चुनौती का सामना करने में सक्षम है। भारत के अलावा इस तरह की पनडुब्बी अमेरिका, रूस, ब्रिटेन, फ्रांस और चीन ने तैयार की है। भारत की इस पहली परमाणु पनडुब्बी का नाम आईएनएस अरिहंत रखा गया है। अरिहंत यानी दुश्मनों का नाश करने वाला।

20 जुलाई 2009 को विशाखापत्तनम में शुष्क गोदी के विशालकाय द्वार खोल दिए गए और छह हजार टन वजन की यह परमाणु पनडुब्बी समुद्री परीक्षणों के दौर में प्रवेश कर लेगी। इस पनडुब्बी का विकास भारत के अत्यंत गोपनीय एडवांस्ड टेक्नोलॉजी वैसल परियोजना के तहत किया गया है। इस तरह की कुल 4 पनडुब्बियों का विकास किया जाना है और यह परियोजना 2015 तक पूर्ण होगी। अरिहंत परमाणु ऊर्जा से चलने वाली पनडुब्बी है जो पानी के अंदर असीमित समय तक रह सकती है। परम्परागत पनडुब्बियों को अपनी बैटरियाँ चार्ज करने के लिए हवा लेने की खातिर सतह पर आना पड़ता है, लेकिन इस पनडुब्बी को ऐसी कोई आवश्यकता नहीं होगी। अरिहंत समुद्र के नीचे लंबे समय तक रह सकती है। इस पनडुब्बी के जरिये सागरिका नामक

मिसाइल छोड़ी जा सकेगी। सागरिका का विकास इस समय डीआरडीओ द्वारा किया जा रहा है तथा इसकी रेंज 500 से 700 किलोमीटर की होगी। इसके अलावा इस पनडुब्बी को अग्नि-3 से भी लैस किया जा सकेगा। इस परियोजना के पूर्ण होने पर भारत के पास आकाश, जमीन और पानी के भीतर से परमाणु हथियारों का इस्तेमाल करने की ताकत हासिल हो जाएगी। इस पनडुब्बी को विकसित करने के साथ ही भारत परमाणु पनडुब्बी हासिल करने वाला विश्व का छठा देश बन गया है। अरिहंत से भारतीय सामरिक क्षमता का विस्तार हुआ है।

प्रा. पूजा बोरा

(बी.सी.ए. विभाग)

‘भुवन’ दिखाएगा दुनियाभर के नजारे

एक ही समय एक ही स्थान से पूरी दुनिया की सैर कराने वाला भारतीय अंतरिक्ष अनुसंधान (इसरो) द्वारा विकसित सॉफ्टवेयर 'भुवन' अब आपको दुनियाभर की सैर कराएगा। इस वेबपोर्टल के जरिये कोई भी अपने कम्प्यूटर पर दुनियाभर की सैटेलाइट तस्वीरें देख सकेगा। भुवन संस्कृत का एक शब्द है, जिसका मतलब हिन्दी में पृथ्वी होता है। इसके जरिये इंटरनेट उपभोक्ता दुनिया के किसी भी स्थान का नजारा देख सकेगा, लेकिन सैन्य व परमाणु प्रतिष्ठान जैसे संवेदनशील स्थान इसमें दिखाई नहीं देंगे। भुवन वेबपोर्टल में दिखाई देने वाली

तस्वीरें इसरो के सात रिमोट सेंसिंग सैटेलाइटों से एक वर्ष पूर्व ली गई थीं। इसमें आसमान में काफी ऊपर से दिखने वाली पृथ्वी की तस्वीरें, सड़क पर चलती कार बेहद स्पष्ट दिखाई देगी।

विशेष बात यह है कि भुवन वेबपोर्टल में दिखाई देने वाली तस्वीरें इसी तरह के एक पोर्टल गूगल अर्थ से भी ज्यादा स्पष्ट दिखाई देंगी। इसमें शामिल तस्वीरों के लिए 10 मीटर रिजॉल्यूशन लिया गया है, बल्कि ऐसी सेवा देना वाली अन्य सेवाओं में 200 मीटर का रिजॉल्यूशन लिया गया है। पिछले कुछ वर्षों में देश में हुए श्रृंखलाबद्ध बम धमाकों के बाद इसरो में भुवन जैसी प्रणाली तैयार करने की योजना बनी। यदि अब कोई षड्यंत्रकारी भुवन की सैटेलाइट तस्वीरों से धमाकों की योजना बनाएगा, तो उसे भुवन की टीम आसानी से ढूँढ निकालेगी।

कमल रावळ

(टी.वाय.बी.सी.ए.)

विज्ञान

चाँद नहीं हे देवता, मान गये सब आज
इसपर बसने जा रहा, देखो एक समाज
चमत्कार विज्ञान का, नहीं सिर्फ संयोग
मंगलपर भी जा रहे, अब धरती के लोग
पंडितजी करत रहे लाखो कर्मकांड
देखो नवविज्ञान अब नाप रहा ब्रम्हांड
अगर बनाना चाहते हो सबको ज्ञानेंद्र
गाव - गाव मे खोलिए विज्ञानों का केंद्र

भारत का पहला उपग्रह आर्यभट्ट

19 अप्रैल 1975 को भारत अपना पहला उपग्रह आर्यभट्ट लॉन्च कर अंतरिक्ष युग में दाखिल हुआ था। यह भारत का पहला वैज्ञानिक उपग्रह था, जो लॉन्च होने के 17 साल के बाद 11 फरवरी 1992 को पृथ्वी पर वापस आया।

भारत का पहला उपग्रह देश के मशहूर खगोलशास्त्री और गणितज्ञ आर्यभट्ट के नाम पर रखा गया था। आर्यभट्ट उन पहले व्यक्तियों में से थे जिन्होंने बीजगणित का प्रयोग किया था। इसके अलावा उन्होंने पाई का सही मान 3.1416 निकाला था। 360 किलोग्राम वजनी आर्यभट्ट उपग्रह को सोवियत संघ के इंटर कॉसमॉस रॉकेट की मदद से अंतरिक्ष में भेजा गया था। पिछले 4 दशकों में भारतीय अंतरिक्ष अनुसंधान संगठन, इसरो ने 70 से ज्यादा उपग्रह वैज्ञानिक और तकनीकी एप्लिकेशन के लिए अंतरिक्ष में भेजे हैं।

इस उपग्रह का निर्माण इसरो द्वारा कृत्रिम उपग्रहों के निर्माण और अंतरिक्ष में उनके संचालन में अनुभव पाने के मकसद से किया गया था। इसका मकसद ये भी था कि भविष्य में भारत अंतरिक्ष विज्ञान के क्षेत्र में आत्मनिर्भर हो सके। आर्यभट्ट उपग्रह का मुख्य उद्देश्य एक्स रे, खगोल विद्या, वायुविज्ञान और सौर भौतिकी से जुड़े प्रयोग करना था।

सचिन जाधव

(एस.वाय.बी.एस्सी.)

गिरना भी अच्छा है, औकात का पता चलता है...
बढते हैं जब हाथ उठाने को, अपनों का पता चलता है...

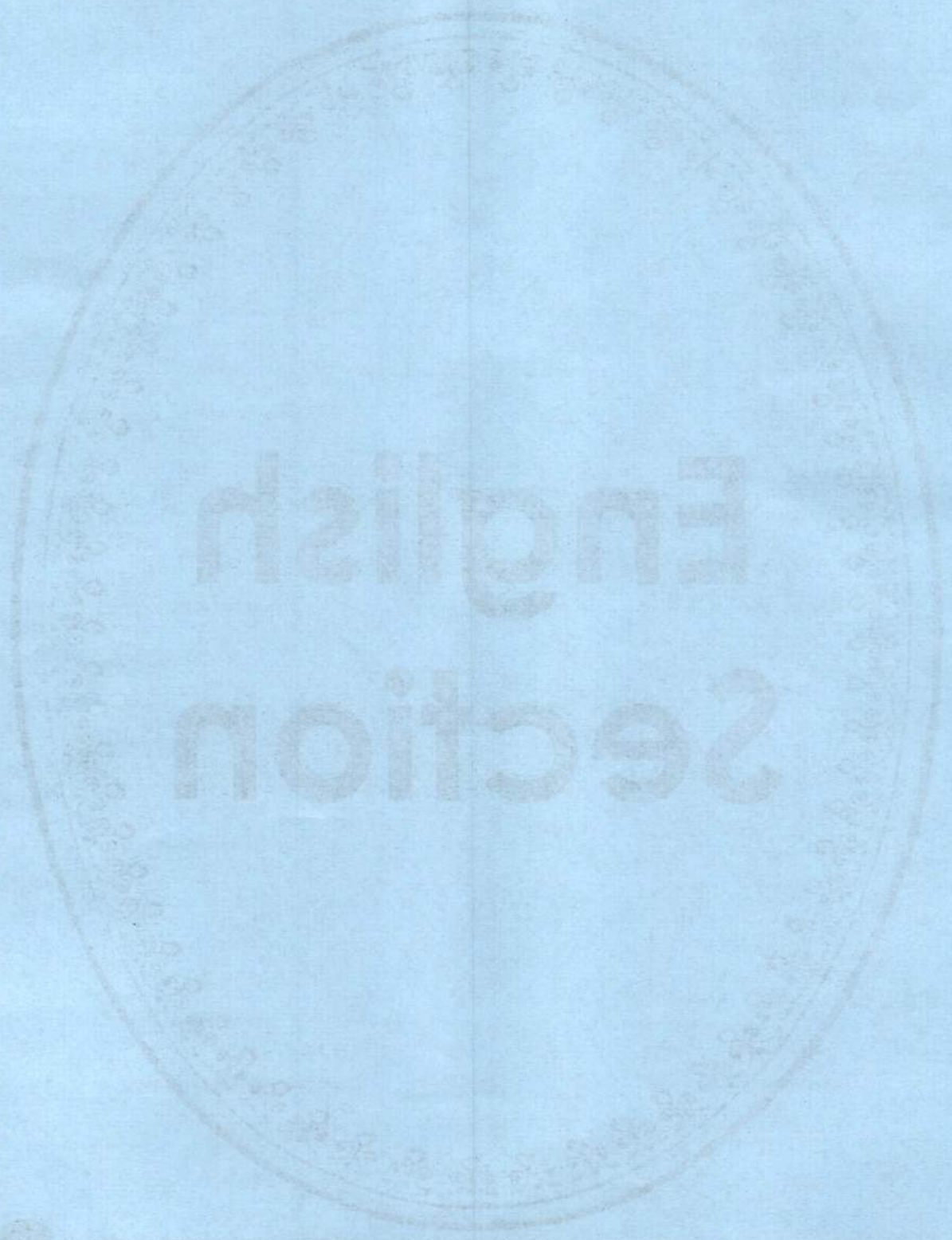
जिन्हें गुस्सा आता है वो लोग सच्चे होते हैं...
मैंने झूठों को अक्सर, मुस्कुराते हुए देखा है...

सीख रहा हूँ अब, मैं भी इंसानों को पढने का हुनर,
सुना है चेहरे पर किताबों से ज्यादा लिखा होता है...

- हरीवंशराय बच्चन

English Section

English
Section

Albert Eienstein

German born American Physicist & Philosopher Albert Eienstein was born on 14th March 1879 He was Perminent Scientist of 20th Century. He

Challanged and disproved Fundamental ideas concerning the Physical Universe. Albert Eienstein is considered as one of the Greatest Scientist & Genius of all time out. he was not an especially remarkable student in his childhood. His Parents Suspected that he was mentally retarded. Instead of attending School Albert Eienstein engage himself in studying Mathematics & other Scientific Disciplines.

After completing education he got job at Swiss patent Office in Bern. This job left him time to continue Scientific investigation of his own. He use to say "My laboratory is in my Pocket, My Fountain Pen" Scientific Investigation done at this job place resulted in series of papers. These discoveries were Proving the existence of molecule & light's dual nature as a wave or a particle.!

Albert Eienstein is the one who discovered the Scientific Formula $E=mc^2$ which stands for energy & mass. He was a major player in the making of atomic bomb

which help to end of second world war. Eienstein was very ashamed & sadden over the fact that he played a major role in creation of very dangerous weapon called Atomic bomb.

Eienstein Theory of Relativity reconfigured notions of time, space & Matter, which has been formulated by Isac Newton in Seventeenth Century.

because of the Revolutionary nature his scientific theories, Eienstein became known beyond sphere of Science. Albert Eienstein won a noble Prize in 1921 for his work in Physics. Most interesting tidbit about Albert Eienstein was he was not available to receive his noble Prize in person in December 1922, because he was on ship on his way to Japan to give very important speech on Relativity, mass and energy.

Eienstein is Primarily regarded as a Scientist & Philosopher. Philosophy & Geometry were his favourite subjects form school grade. His theories specially idea of Relativity have influenced virtually every aspect of 20th Century. Albert Eienstein used his gifts & talents to make the world a better place for all human being. Great Geniuse of 20th Century left the world at age of 76 on 18 April 1955.

Prof. Munot D. A.

(Department of Mathematics)

Alfred Nobel

The Man behind the Nobel Prize. The great Alfred Nobel was born in Stockholm, Sweden on 21st October 1833. Alfred Nobel was more than just a

Scientist, he was an engineer, a chemist & very good businessman. He was the son of Immanuel Nobel & Anriette Ahlsell.

When Alfred was only 17 he was fluent in 5 languages Swedish, Russian, French, English & German. out of all his studies Alfred most enjoyed poetry, which did not thrill his father. His father sent him to study abroad in chemical engineering. In Paris Alfred met Ascanio sabero an Italian Scientist who discovered Nitroglycerin. Nitroglycerin was a very powerful substance with a lot more explosive than gunpowder. The Problem was that Nitroglycerin was highly unpredictable & extremely reactive.

Alfred was very intrested in nitroglycerin & spent a lot of time trying figuring out a practical use in construction. He also had to design a safer way to detonate the nitroglycerin. He invented an igniter that made it possible to control the unstable compound explosion then figured out how to combine nitroglycerin with

silicon containing earth in order to create the more stable Dyanamite later Nobel also used Nitroglycerin to make blasting Gelatin & ballistite i.e. smokeless power. Alfred was very interested in nitrog

Most of his nitroglycerin Products were used in fields like mining & communication. There were military application for all his explosives but Noble for that "There is nothing in our world that can't be misused"

However Nobles view did evolve to the point that he chose to establish the Nobel peace Prize in order to honour those " Who have for graternity between nations for the abolition or reduction of standing armies & for holding and promotion of peace conferances."

This Nobel Prize is given in the fields of Chemistry, Medicine, Physics, Literature & Peace. This "Nitroglycerin Man" died in 1896.

Prof. Katariya A. P.
(Department of Chemistry)

" Talk
To Yourself
Once in A day ...
Otherwise
You may
Miss Meeting
An
Excellent Person
in this world"

Science

Science is a treasure,
Difficult to measure...
Science is a boon,
Its magic is carrying the man to moon...

Science is a mystery,
Full of chemical history,
Solved by ultimate chemistry...
Symbol of silence,
Factor of brilliance,
Science is the challenge of excellence...

Science of universal ecology,
Narrated by biology
where,
Plant and Animal has
Their separate morphology
Section of treatment and cure for danger,
Biology provides a magical chamber...

Physics is the science of
Relations and notions,
For which technology movies
With gradual motions...
World of creation,
World of resource,
Together bonded with
Gravitational force..Science of statistics,
Played with mathematics

Wonders of geometry,
Aspiring the heights of earthly creativity...

In the world of scientific creation,
Mathematics is searching for its own
solutions...

World of technology,
world of Science,
Mortal without computer's advice
Manufactured feature,
Universal preacher,
Widely used
Apartheid in nature...
Connecting people,
Connecting mates...
The world is in the custody of internet

Science the wonder
Science the great,
Constructing bridges of
Success and faith...
Rapidly developing nations and states....

Supriya Pawar
(F.Y.M.Sc.)

Joke

BOSS : Tell me who is STUPID ?
You or Me ?

Employee : (Calmly) Sir, everyone here
know that you will never appoint a
STUPID Person

Most Decent way of telling Facts !!

I want to be Scientist

I want to be Scientist
I want to think like a scientist
obeserving animals, earth or sky
I wan to ask good questions

Wondering how and what and why
I want to make smart guesses
Hypothizing what may happen & when
I Want to do all cold experiments

Testing my thinking again & again
I want to write up all my date
Recording Picture, charts or word
Wondering, asking, testing, concluding

This is what all scientist do
I want to do all this
I want to be Scientist.

Ganesh Shekade
(S.Y.M.Sc.)

Joke

After a long teaching studnet
could understand

$$\lim_{x \rightarrow 8} \frac{1}{x-8} = \infty$$

Afterwords,
Teacher;

$$\lim_{x \rightarrow 5} \frac{1}{x-5} = ?$$

Student : ∞

Joke

Eienstein : What I Most admire about your
art...is that you don't say a word and
the rest of the world understanding
You...!"

Chaplin: " Your glory is even greater. The
whole world admires you, even
though they don't understand a word
of what you say...!!"

Managment Skill

Dad : Son, you have to get married I have
a girl for you !

Son : Not Possible !!

Dad : Think Twice son, she is Bill Gates
Daughter!

Son : Ok Dad, I am ready!

(Dad goes to Bill gate)

Dad : My son wants to marry with your
daughter!

Bill Gates : Not Possible

Dad : Think twice my son is the CEO of
Swis Bank!

Bill gates : I am Ready!

(Dad goes to Swis bank)

Dad : Make my son the CEO of your bank !

Bank: Not Possible!

Dad : Think twice, he is Bill gates son in
Law

Bank : Your son's Job is Confirmed !

Krushna Harkar
(S.Y.M.Sc.)

Human Computer Shakuntala Devi

I n d i a n
mathematician
Shakuntala Devi
was born on 4
November 1929 in
B a n g a l o r e ,
Karnataka. Her
Birth was in poor

family Her father was a circus worker, but Very Clever person. one day Shakuntala Devi Dropped out of School beacuse her father could not pay monthly school fee of Rs. 2 She grew up in a slum. In her childhood she has to fought many problems. Day by day Shakuntala Devi was growing up and up and one day her father recognized her mathematical abilities. There is an interesting short story about how he recongnized it. Shakuntala Devi was three years old.

At this age she started playing cards with her father but one day her father observed and also was surprised because he found that she was winning all the games against him every day. How this happened ? He realized that she was memorizing all the card numbers and their sequence as the game progressed in the intial rounds and with her memory power, She was able to predict the sequence of cards in the subsequent rounds in the

same game and thus wait to pick cards strategically to help her win Her father taught her mathematical operations like multiplication, division, square root of the numbers etc. Shakuntala Devi had no formal education. she began to give public demonstrations of her mathematics skill at the age of six. She was invited from the various areas in the world for her performance in arithmetic calculations Always she motivates the young minds to discover the world of mathematics. Shakuntala Devi had completed her higher education from mysore university.

There are many intersting stories about her talent. But most intersting story is that how Shakuntala Devi received the name 'Human Compuer'

5th October 1950, BBC London arranged a Programme under the team of mathematics experts. Shakuntala Devi was the chief guest on that occasion, and very complicated mathematical calculation was given to her. She solved that given problem within seconds, but her answer was different from the mathematics team had calculated. Shakuntala Devi insisted that her answer was right. The team of mathematics experts reexamined their calculations for several minuits and finally admitted that their initial calculations were wrong and Shakuntala Devi was absolutely correct. That incident spread like wildfire across the world. That happening gave her the Name

"Human Computer - Shakuntala Devi."

In 1977 at Southern Methodist University in Dallas, Shakuntala Devi calculated the 23rd root of 201 digit number. A Professor wrote this problem on the black-board in four minuits while Devi gave its answer is 50 seconds that was very surprising event. On june 1980 Shakuntala Devi was invited in Computer Department of Imperial College London. She demostarate the multipilcation of two 13 digit numbers 7,686,369,774,870, X 2,465,099,745,779 = 18,947,668,177,995,426,462,773,730 exactly correct answer only in 28 seconds. On this, the remark was given by professor Steven Smith "Result is so far superior and it is unbelievable" This event was recorded in the Guinness Book of world records.

Once Shakuntala Devi was invited from the university of california, Berkeley she calculated the cube root af the number 61629875 and the seventh root of 170859375 within few seconds her calculations were tested by Arthur Sensen a professor of psychology. Shakuntala Devi arranged workshops on mathematical techniques and vedic mathematics. Her workshops were popular throughout the nation Also she started "Shakuntala Devi Education Foundation Public Trust" with a mission to provide quallity education for children of deprived sections of the society.

Shakuntala Devi has written many books. These books are very helpful to mathematics lovers. Devi expalined many of the methods she used to do mental calculations in her book, "Figuring: The joy of numbers." 'puzzels to puzzle you" is one of Devi's best book. It helps these people who want to excel in the field of mathematics and master the secrets of the subject.

Parfect Murder One of her book is the tale of a successful lawyer-turned killer and is regarded as a fine work of fiction.

'In the wonderland of Numbers' is also a popular book written by her. This book talks about a girl Neha and her fascination for numbers. Such a great personality Shakuntala Devi breathed her last on 31st april 2013 because of her kidneys and respiratory problems India is indeed proud of such an inspirational identity

Asst. Prof. Aruna Kulkarni
(Department of Mathematics)

Life is like a camera...

Focus on what's important,
Capture the good times,
Develop from the negatives,
And if things don't work out,
Take another shot.

Importance of Science and Technology in Agriculture

Science and technology are the key drivers of change in operations and outputs. New technology which can help productivity per unit of land and water is needed for overcoming the prevailing technology, fatigue, frontier technologies like bio-technology, ICT, renewable energy technologies, space applications and nano-technology provide opportunities for launching an "Evergreen Revolution" capable of improving productivity on a sustainable basis. In order to ensure social inclusion in access to new technologies, public investment in socially relevant agricultural research should be stepped up under the umbrellas of the National Agricultural Research System (NARS) comprising large numbers of Indian Council of Agricultural Research (ICAR) Institutions, State agricultural universities, all india co-ordinated research project and national bureaus. Non-government organisations (NGO) and private sector research and developed (R&D) institutions would also be included under NARS umbrella.

The research strategy should be pro-nature, pro small farmer and gender sensitive. Community managed seed villages and seed technology training

centres are needed, with women playing the major role because of their traditional knowledge of seeds and seed management, especially in tribal communities.

A national bio-technology regulatory authority would be set up for ensuring help enhance productivity per unit of land & water are needed for overcoming the prevailing technology fastigue.

Need-based breeding of crop varities would be stepped up such as processing quality and vegetables. High level multi disciplinary effort will be made for enhancing scientific inputs in organic farming that meet the needs of farmers. Integrated crop-livestockfish production systems offer scope for the adoption of the principles and methods of organic farming. However, any advice on crop diversification must be accompanied by steps to ensure effective market support for the alternative crops. In planning for crop diversification particularly from food to non food crops, such as for the production of bio fuels the food security of the nation would be kept in view.

Pujan Pokharna
(T.Y.B.C.A.)

Android Apps For Farmers

MKisan Application :

This app has been designed and developed by inhouse IT team of DAC with the help of C-DAC Pune. It enables farmers and all other stakeholders to obtain advisories and information being sent by experts and government officials at different levels through mkisan portal without registering on the portal.

Shetkari Masik Andriod App :

"Shetkari Masik" is one of the most popular monthly magazines in the Agriculture sector, under publication since 1965. It is published by Department of Agriculture, Maharashtra.

The android app for Shetkari magazine has a very simple interface and requires mobile internet or Wi-Fi connectivity to register and download the issues. Once downloaded, the magazine can be read without internet connectivity.

Farm-o-pedia :

Developed by CDAC, Mumbai. The application is a multilingual Android application targeted for rural Gujarat. The app is useful for farmers or anyone related to agriculture. The main functionalities of the app are :

1. Get Suitable crops as per soil and season
2. Get crop wise information
3. Check weather in your area
4. Manage your cattle

Bhuvan Hailstorm App

A Mobile app has been developed to capture crop loss happened due to hailstorm. Agriculture Officer will go to the field with mobile or tablet loaded with this mobile app. This mobile app is able to capture following parameters :

Photograph of field with latitude and longitude :

Name of Crop

Date of sowing

Date of likely harvesting

Source of irrigation

This captured data will automatically be plotted to Bhuvan Portal and analysis can be done easily.

Crop Insurance mobile app :

Crop Insurance mobile app can be used to calculate the insurance Premium for notified crops based on area, coverage amount and loan amount in case of loanee farmer. It can also be used to get details of normal sum insured, extended sum insured ,premium details and subsidy information of any notified crop in any notified area.

Agri Market:

AgriMarket mobile app can be used to get the market price of crops in the markets within 50 km of the device's location. This app automatically captures the locations of person using mobile GPS and fetches the market price of crops in those markets which falls within the range

of 50 km. There is another option to get price of any market and any crop in case person does not want to use GPS location.

Digital Mandi India

This app helps in checking the latest indian agricultural commodities Mandi prices from different states and districts. Easy to use and intuitive, the app enables farmers, traders and all other to know the updated Mandi price from anywhere. Its main features are :

- ◆ Browse through various commodity categories
- ◆ Browse prices in different states
- ◆ Simplified floe to reach the selected commodity's mandi price
- ◆ Copy the mandi price of a commodity
- ◆ Sync data from the indian government portal Agmarket.nic. in

Varsh Gavhane
(T.Y.B.C.A.)

*" The woods are lovely dark and deep,
But I have promises to keep,
And miles to go before I sleep,
And miles to go before I sleep."*

- Robert Frost

J. J. Thomson

(18 Dec 1856 – 30 Aug 1940)

Sir Joseph John Thomson was an English physicist. He was elected as a fellow of the Royal Society of London and appointed to the Cavendish Professorship of

Experimental Physics at the Cambridge University's Cavendish Laboratory in 1884.

In 1897, Thomson showed that cathode rays were composed of previously unknown negatively charged particles, which he calculated must have bodies much smaller than atoms and a very large value for their charge-to-mass ratio. Thus he is credited with the discovery and identification of the electron; and with the discovery of the first subatomic particle.

Thomson was awarded the Nobel Prize in Physics for his work on the conduction of electricity in gases. Seven of his students, including his son George Paget Thomson, also became Nobel Prize winners either in physics or in chemistry (his record is comparable only to that of Arnold Sommerfeld).

Prashant Tandale
(F.Y.B.Sc.)

You start dying slowly
if you do not travel,
if you do not read,
if you do not listen to the sounds of life,

You start dying slowly
When you kill your self-esteem;
When you do not let others help you.

You start dying slowly
If you become a slave of your habits,
Walking everyday on the same paths...
If you do not change your routine,
If you do not wear different colours
Or you do not speak to those you don't know.

You start dying slowly
if you avoid to feel passion
And their turbulent emotions;
Those which make your eyes glisten
And your heart beat fast

You Start dying slowly
if you do not change your life when you are not
satisfied with your job, or with your love,
if you do not go after a dream,
if you do not allow yourself,
At least once in your lifetime,
To run away from sensible advice...

- Pablo Neruda

अमोलक (२०१५-१६)

विज्ञान आणि तंत्रज्ञान

अहवाल विभाग

विद्यापीठ

पुणे

ग्रंथालय विभाग

- १) ग्रंथपाल - प्रा. राजकुमार हि. थोरवे
 २) ग्रंथालय परिचर - १) श्री. कदम बी.एस.
 २) श्री. वाळके नेहरू
 ३) श्री. पवार एस.सी.

ग्रंथालय कामकाजाचे दिवस :- अहवाल वर्षात
 २४२ दिवसाचे ग्रंथालयाचे कामकाज
 वाचनकक्ष सुविधा: सकाळी ८.३० ते ४.३०
 वाजेपर्यंत देण्यात आली.

ग्रंथालयातील ग्रंथाची संख्या :-

क्र.अ.	विवरण	प्रा. वर्षातील वाढ	मालीन ग्रंथाची संख्या	एकूण पुस्तकांची संख्या
१)	खरेदी द्वारे	११८० (३१४)	१६६६	११८०
२)	देणगी दाखल	-	१+४	११४
३)	बदली आलेले ग्रंथ	-	-	
४)	प्रबंध व लघु प्रबंध	-	०५	
५)	नियतकालिक खंड	-	१४१	

रद्दबातल झालेल्या पुस्तकांची संख्या :-

क्र.अ.	विवरण	प्रा. वर्षातील रद्दबातल ग्रंथ संख्या	मालीन रद्दबातल संख्या	३१ मार्च २०१५ पर्यंतची एकूण रद्द बातली संख्या
१)	१ जुलै २०१४ ते ३० जून २०१५	-	६०	६०

नियतकालिके विभाग :

विवरण	प्रा. वर्षातील वाढ	मालीन वर्षातील नियतकालिक संख्या
E Journal (Remote access Dr BAMU Library)	६००० +	६००० + N. List Programme

ग्रंथालयातील सभासद संख्या :

१.	पदव्युत्तर विद्यार्थी	M.A. (12+8)	M.Sc (54+29)=103	-
२.	संशोधक/प्राध्यापक	43	-	-
३.	शिक्षकेतर कर्मचारी	20	-	-
४.	पदवी विद्यार्थी	204 B.A. - 130 84	50 B.Com - 37 32	149 B.Sc - 137 118
				13 B.C.A. - 25 22

ग्रंथाची देवघेव :

वृत्तात वर्षात वाचकांना वाचकास दिलेल्या ग्रंथाची व नियतकालिकांची संख्या १०१७ इतकी झालेली आहेत. वाचकांना त्याच्या गरजेनुसार झेरॉक्स काढून नियतकालिकांच्या संदर्भ वाचन साहित्याची देण्यात आलेली आहे. आंतर महाविद्यालयीन देवघेव, धोंडे महाविद्यालय कडा, व अमोलक जैन विद्याप्रसारक मंडळाचे इतर विभागासाठी ठेवणात आली होती. ती अहवाल वर्षात ११७ ग्रंथाची करण्यात आली आहे.

उद्बोधन वर्ग :

अहवाल वर्षात नवीन प्रवेशित (B.A./B.Com./B.Sc./M.Sc./M.A./B.C.A.) विद्यार्थीवर्गासाठी ग्रंथालयातील वाचनसाहित्य कसे पहावे कोणतेही वाचन कसे पहावे ग्रंथाची मांडणी कशी आहे N.List, Remote Access, E-Resources विषयी माहिती देण्यात आली

संदर्भ विभाग :

नेहमीप्रमाणे सर्व प्रकारच्या वाचकांना त्यांच्या गरजेनुसार संदर्भ व मार्गदर्शन दिले जाते.

बांधणी विभाग :

ग्रंथालयाकडून एकूण १४१ नियतकालिकांची बांधणी करुण घेण्यात आली आहे तर ५० पुस्तकांची बांधणी करण्यात आली आहे.

E - Resource Available :

BAMU University Remote Access

- 1) Intond E - Journal Consortion
- 2) VCCC
- 3) Science Direct Scholar
- 4) Wiley On line library
- 5) INFLINET ETD Repositionry

कात्रण सेवा :

महाविद्यालयाची प्रतिमा अधिक स्पष्ट होण्यासाठी महाविद्यालयाच्या ग्रंथालय विभागाने विविध दैनिकामधून महाविद्यालयासंदर्भात येणाऱ्या बातम्याचे कात्रण करण्यात आलेले आहे. तसेच जैनविचार, जलदूत, माहितीचा अधिकार, महिलाजगत, अन्वार्थ, संपादकीय आदी विषयावरती कात्रणे काढण्यात येत असून त्याचा लाभ विद्यार्थी व संशोधक घेतात.

इतर नोंदी :

ग्रंथपाल - प्रा. राजकुमार थोरवे

- १) प्रकाशित लेख, - २
- २) सेमीनार/चर्चासत्र. - २
- ३) प्रशिक्षण कार्यक्रम - २

प्रा. राजकुमार थोरवे

(ग्रंथपाल)

शारीरिक शिक्षण विभाग

सन १९९५-९६ या वर्षी शारीरिक शिक्षण विभागाने अतिशय उत्कृष्ट कामगिरी बजावले. शा. शिक्षण विभागाचे विभाग प्रमुख प्रा. सय्यद जमीर शब्बीर यांना १५ डिसे. २०१५ रोजी पीएच.डी. प्रदान करण्यात आली. तसेच डॉ. सय्यद जमीर यांची डॉ. बा.आ. म. विद्यापीठाच्या बास्केटबॉल संघाच्या मार्गदर्शकपदी निवड झाली. त्यांनी विद्यापीठाच्या संघात नांदेड व जयपुर येथील आंतरविद्यापीठ स्पर्धेत मार्गदर्शन केले. तसेच एप्रिल २०१६ मध्ये प्रा.डॉ.जमीर सय्यद यांची पाँडेचरी येथे झालेल्या राष्ट्रीय बास्केटबॉल स्पर्धेसाठी महाराष्ट्राचे मार्गदर्शक म्हणून नेमणूक करण्यात आली. त्या मध्ये त्यांनी संघाला उत्कृष्ट मार्गदर्शन करून सय्यद सकलेन या खेळाडुची भारतीय संघात निवड झाली.

तसेच महाविद्यालयाच्या खरात अक्षय व सागर धनवटे या खेळाडुंची पाँडेचरी येथे झालेल्या राष्ट्रीय स्पर्धेसाठी महाराष्ट्र संघात निवड झाली या खेळाडूंना प्रा.डॉ. सय्यद जमीर व प्रा. मेहेर प्रशांत मार्गदर्शन करत आहेत.

प्रा. डॉ. सय्यद जमीर सय्यद

(शा.शि. विभाग प्रमुख)

वाणिज्य विभाग

सन १९९६ पासून महाविद्यालयात वाणिज्य शाखा कार्यरत आहे. वाणिज्य विभागामार्फत आजपर्यंत अनेक विद्यार्थ्यांना नोकरीच्या संधी उपलब्ध करून दिलेल्या आहेत. संगणकीकृत असा वाणिज्य विभाग आहे. दरवर्षी विद्यार्थी हित लक्षात घेऊन परिसंवाद, चर्चासत्र यांचे आयोजन या विभागामार्फत केले जाते. सन २०११-१२ मध्ये कॉमर्स असोसिएशनची स्थापना करण्यात आली. यावेळी स्टेट बँक ऑफ इंडीया कडा यांचे व्यवस्थापक श्री. एम.जी. क्षीरसागर यांचे बँकिंग विषयी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन लाभले. त्यांनी विविध स्पर्धा परिक्षांची माहिती दिली. या विभागात तीन प्राध्यापक कार्यरत आहेत.

१. प्रा.डॉ. मार्कंडे मदन रामभाऊ,
२. प्रा. गोरक्षनाथ बापुराव शिंदे
३. प्रा.श्रीमती मिरा नाथ

वरील तीनही प्राध्यापकांचे संशोधनपर लेख विविध राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय परिषदामधुन आणि जर्नल मधुन प्रसिध्द झाले आहेत.

प्रा.डॉ. मार्कंडे एम.आर.
(वाणिज्य विभाग प्रमुख)

राज्यशास्त्र विभाग

राज्यशास्त्र विभागा अंतर्गत विद्यार्थ्यांसाठी विविध उपक्रम राबविण्यात येतात या विभागामार्फत बी.ए. प्रथम वर्ष, द्वितीय वर्ष आणि तृतीय वर्षासाठी अध्ययन आणि अध्यापनाचे कार्य केले जाते. राज्यशास्त्र हा विषय स्पर्धा परीक्षासाठी अतिशय महत्वाचा आहे. आंतरराष्ट्रीय, राष्ट्रीय, प्रादेशिक घडामोडी चे ज्ञान या विषयामधुन विद्यार्थ्यांना समजते

प्राध्यापक गोंदकर तु.द. व प्रा. तळेकर चंद्रशेखर या विषयाचे अध्यापनाचे काम करतात. विविध आंतरराष्ट्रीय, राष्ट्रीय, राज्यस्तरीय परिषद, चर्चा सत्र यामध्ये सहभाग घेऊन शोध निबंध सादर केले. महाविद्यालयाच्या विविध समित्या मार्फत सामाजिक उपक्रमात सहभाग असतो.

प्रा. गोंदकर तु.द.

(विभाग प्रमुख)

प्रा. तळेकर सि.के.

राष्ट्रीय सेवा योजना

नियमित कार्यक्रम

१. ११ जुलै हा जागतिक लोकसंख्या दिन म्हणून साजरा करताना लोकसंख्या वाढीची समस्या या विषयी प्रा. चंद्रशेखर तळेकर यांचे मार्गदर्शन सर्व स्वयंसेवकांना लाभले. या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक कार्यक्रम अधिकारी प्रा. गोंदकर तु. द. यांनी केले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थान प्राचार्या. डॉ.सौ.एस.आर. मेहेर यांनी भुषविले. तर आभार प्रा. सय्यद युनुस यांनी मानले.
२. १ ऑगस्ट रोजी लोकमान्य टिळक स्मृती दिन व अण्णाभाऊ साठे जयंती निमित्त कार्यक्रम अधिकारी प्रा.सौ. कुलकर्णी यांनी स्वयंसेवकांना व विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी डॉ.सौ.एस.आर. मेहेर, कार्यक्रम अधिकारी प्रा. गोंदकर तु. द. डॉ. रमेश आब्दार उपप्राचार्य डॉ. भंडारी ज.मो. उपस्थित होते.
३. २३ ऑगस्ट विद्यापीठ वर्धापन दिन साजरा करताना ट्यसनमुक्ती, पर्यावरण जागृतीपाणी व्यवस्थापन यावर प्रा.डॉ. रमेश आब्दार यांनी मार्गदर्शन केले. या प्रसंगी प्रा. गोंदकर तु.द., प्रा. तळेकर, डॉ. अशोक कोरडे, प्रा. सय्यद युनुस आदि उपस्थित होते. आभार प्रा.सौ. कुलकर्णी यांनी मानले.
४. ५ सप्टेंबर शिक्षकदिन - या निमित्त राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाचे कार्यक्रम अधिकारी प्रा. गोंदकर तु.द. यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्या डॉ.सौ.एस.आर. मेहेर या उपस्थित होत्या.
५. २४ सप्टेंबर राष्ट्रीय सेवा योजना दिन म्हणून साजरा करण्यात आला. यावेळी स्वयंसेवकांनी महाविद्यालयीन परिसर स्वच्छता अभियान राबविले.
६. २ ऑक्टोबर महात्मा गांधी जयंती निमित्त विविध कार्यक्रमाचे आयोजित करून साजरी करण्यात आली. यावेळी प्राचार्या डॉ.सौ.एस.आर. मेहेर यांनी मार्गदर्शन केले. ग्रामस्वच्छता अभियान राबविण्यात आले. या कार्यक्रमाच्या वेळी उपप्राचार्य डॉ. भंडारी ज.मो. प्रा. संकेत गांधी, प्रा. आब्दार, प्रा. गोंदकर तु.द., डॉ. जोशी आर.एल. हे उपस्थित होते. आभार कार्यक्रम अधिकारी प्रा. गोंदकर तु.द. यांनी मानले.
७. १८ ऑक्टोबर जागतिक स्वास्थ्य दिवसानिमित्त गांधी महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने मोफत आरोग्य शिबीर घेण्यात आले. यावेळी संस्थेचे अध्यक्ष गोकुळशेठ मेहेर, संस्थेचे प्रधानमंत्री

- हेमंतकुमार पोखर्णा, उपाध्यक्ष कांतीलाल चाणोदिया, कोषाध्यक्ष अनिल झाडमुथ्था, प्राचार्य डॉ.सौ. एस.आर. मेहेर, उपप्राचार्य डॉ. भंडारी ज.मो. कार्यक्रम अधिकारी प्रा. गोंदकर तु.द., प्रा. सय्यद युनुस, डॉ. बाफना योगेश, राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाचे स्वयंसेवक उपस्थित होते. समाजातील अनेक गरजू लोकांनी या शिबीराचा लाभ घेतला.
८. ३१ ऑक्टोबर राष्ट्रीय एकात्मता दिन साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्य डॉ.सौ. एस.आर. मेहेर या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक राज्यशास्त्राचे विभागाचे प्रा. तळेकर चंद्रशेखर, यांनी केले. यावेळी त्यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले तर आभार कार्यक्रम अधिकारी प्रा.सौ. कुलकर्णी यांनी मानले.
९. २७ नोव्हेंबर रोजी महाविद्यालयामध्ये राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग व राज्यशास्त्र विभाग यांच्या संयुक्त पणे राष्ट्रीय संविधान गौरव दिन साजरा करण्यात आला. या निमित्ताने घटनेचे शिल्पकार डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या प्रतिमेचे पुजन प्राचार्य डॉ.सौ. एस.आर. मेहेर यांच्या हस्ते करण्यात आले. कार्यक्रम अधिकारी व राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख प्रा. गोंदकर तु.द. यांनी राज्यघटना या विषयी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या योगदानाबद्दल मार्गदर्शन केले. त्यांनी आपल्या व्याख्यानामध्ये डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या विचारांची गरज आणि आजचा युवक यावर बोलताना भारताचे संविधान सार्वभौम, समाजवादी, धर्मनिरपेक्ष, लोकशाही गणराज्य घडवण्याचा विचार तसेच सामाजिक, आर्थिक, राजनैतिक समानता यातून आपणास मिळत असल्याचे सांगितले. कार्यक्रम माचे सुत्रसंचालन प्रा. तळेकर यांनी केले तर आभार डॉ. अशोक कोरडे यांनी मानले.
१०. १८ डिसेंबर हा जागतिक पर्यावरण महिना म्हणून साजरा करण्यात आला. यावेळी प्राचार्य डॉ.सौ. एस.आर. मेहेर यांनी पर्यावरणाचे महत्त्व सांगितले. स्वयंसेवकांना वृक्षाचे रोपे वाटप कार्यक्रम घेण्यात आला. यावेळी कार्यक्रम अधिकारी, प्रा. गोंदकर तु.द. प्रा. सय्यद युनुस, प्रा.डॉ. आब्दार यांनी विद्यार्थ्यांना एक वृक्षाचे रोप देवून त्याचे संगोपन करण्याचा सल्ला दिला. या कार्यक्रमाचे आभार प्रा. तळेकर यांनी मानले.
११. राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्यावतीने महात्मा फुले पुण्यतिथी साजरी करण्यात

आली यावेळी उपप्राचार्य डॉ. भंडारी ज.मो., राष्ट्रीय सेवा योजनेचे स्वयंसेवक हजर होते. डॉ. ज.मो.भंडारी यांनी महात्मा फुले यांचे शैक्षणिक व शेतकऱ्यांविषयी केलेल्या कार्याचे महत्त्व विद्यार्थ्यांना सांगितले. यावेळी प्रा.डॉ. जोशी, प्रा.डॉ. पंढरे, प्रा.गोंदकर तु.द. उपस्थित होते. आभार प्रा. सय्यद युनुस यांनी मानले.

१२. २० डिसेंबर रोजी संत गाडगेबाबा पुण्यतिथी साजरी करण्यात आली. यावेळी महाविद्यालयाच्या प्राचार्या डॉ.सौ. एस.आर. मेहेर यांनी गाडगेबाबा यांच्या कार्याचे महत्त्व सांगितले. कार्यक्रमाचे आभार कार्यक्रम अधिकारी प्रा. सय्यद युनुस यांनी मानले

१३. १२ जानेवारी रोजी राष्ट्रमाता जिजाऊ माँ साहेब यांचे कार्य व स्वामी विवेकानंदाचे विचार यावर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. राष्ट्रमाता जिजाऊ यांच्या विषयी प्राचार्य डॉ.सौ. एस.आर. मेहेर, प्रा.सौ. नाथ मिरा, प्रा.बोंबे यांनी आपले विचार मांडले. तसेच स्वामी विवेकानंदाचे विचार प्रा. विशाल वैद्य, प्रा. रसाळ, प्रा. कराळे, यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. कार्यक्रमाचे सुत्र संचालक प्रा.सौ. कुलकर्णी यांनी केले तर आभार कार्यक्रम अधिकारी प्रा. गोंदकर तु.द. यांनी मानले.

१४. २६ जानेवारी प्रजासत्ताक दिनी महाविद्यालयाच्या प्राचार्य डॉ.सौ. एस.आर. मेहेर यांच्या हस्ते ध्वजारोहण करण्यात आले. यावेळी राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाचे स्वयंसेवकांनी विविध स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. मयुर पवळ, कुमखेले, नागेश सुर्यवंशी, यांनी कार्यक्रमाचे सुत्रसंचालन केले कार्यक्रमाचे आभार प्रा. गोंदकर तु.द. यांनी मानले.

विशेष हिवाळी शिबीर

“जल संवर्धनासाठी युवा”

गांधी महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्यावतीने विशेष हिवाळी शिबीर मु.पो. दादेगाव, ता. आष्टी, जि.बीड येथे दि. १८/०१/२०१६ ते २४/०१/२०१६ या कालावधीमध्ये संपन्न झाले. या शिबीराचे उद्घाटन पंचायत समिती गटविकास अधिकारी मा. मिलिंद टोणपे, जि.प.सदस्य विजय पोटे, सौ. जयश्री नागरगोजे (सरपंच) यांच्या हस्ते झाले. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्य डॉ.सौ. एस.आर. मेहेर यांनी भुषविले प्रमुख उपस्थितीमध्ये उपप्राचार्य डॉ.ज.मो. भंडारी, डॉ. बाफना, तलाठी पोपट गोरे, ग्रामसेवक गिरी, यावेळी मिलिंद टोणपे यांनी सांगितले की,

युवकांनी आप-आपल्या गावापासून ग्रामस्वच्छता चळवळ हाती घेतल्यास देश स्वच्छ होण्यास वेळ लागणार नाही. प्रत्येकाने शौचालस व ग्राम स्वच्छतेबाबत जगनजागृती करण्याचे आवाहन केले. त्याचबरोबर प्राचार्य डॉ.सौ. एस.आर. मेहेर, जि.प.सदस्य विजय पोटे, सरपंच जयश्री नागरगोजे यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. यावेळी ग्रामस्थ, स्वयंसेवक प्राध्यापक उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे सुत्रसंचालण कार्यक्रम अधिकारी प्रा. गोंदकर तु.द. यांनी केले तर आभार प्रा. सय्यद युनुस यांनी मानले.

शिबीरांतर्गत सात दिवसांच्या कार्यक्रमांमध्ये विविध उपक्रम राबवण्यात आले. जि.प.शाळा परिसर स्वच्छता करण्यात आली. वृक्षाचे संगोपन करण्यात आले. गावामध्ये ग्रामस्वच्छता करण्यात आली. शोष खडे करून सांडपाण्याची व्यवस्था करण्यात आली. पाणी बचत करण्यासाठी, लेक वाचवा, पाणी आडवा, पाणी जिरवा अशी फलके घेवून प्रभात फेऱ्या काढण्यात आल्या.

स्वच्छ भारत अभियानाचे महत्त्व स्वयंसेवकामार्फत गावकऱ्यांना पटविण्यात आले. प्रत्येकाने आपले घर, परिसर, स्वच्छ ठेवून वृक्ष लागवडीसाठी काम केले पाहिजे असे प्रबोधन करण्यात आले.

ह.भ.प शेलार महाराज यांचे समाज प्रबोधन

पर व्याख्यान ठेवण्यात आले. त्यांनी स्त्री-भ्रूण हत्या, हागणदारीमुक्त गाव, याविषयी आपले विचार मांडले.

हिवाळी शिबीरामध्ये राबवण्यात आलेल्या कार्यक्रमांमध्ये वेगवेगळ्या विषयावर तज्ञ व मार्गदर्शकांचे व्याख्याने आयोजित केले. प्रा. जमीर सय्यद यांनी खेळ व आरोग्य यावर आपले विचार मांडले. डॉ. विशाल यांना व्यक्तीमत्त्व विकास व आम्ही यावर आपले विचार मांडले. डॉ. रमेश आब्दार यांनी जलसंवर्धन काळाची गरज यावर व्याख्याने दिले.

डॉ. राधाकृष्ण जोशी यांनी युवकापुढील आव्हाने यामध्ये व्यसन, आत्महत्या, ताण-तणाव यावर आपले विचार मांडले. प्रा.डॉ. उध्दव चव्हाण यांनी पर्यावरण संवर्धन काळाची गरज आहे. या विषयावर आपले विचार मांडले. प्रा.सौ. मिरा नाथ यांनी आपली व्यवस्थापन यावर सादरीकरण केले.

शिबीरांतर्गत, सर्वात महत्वाचा उपक्रम म्हणजे मोफत हिमोग्लोबीन आणि ब्लड ग्रुप तपासणी शिबीर, रसिकलाल धारीवाल फार्मसी कॉलेज, कडा व राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने शिबीर आयोजित केले. यामध्ये जवळपास ३०० महिला व पुरुष यांनी सहभाग घेतला. यामध्ये महिलांमध्ये हिमोग्लोबिनचे प्रमाण कमी आढळून आले. ही बाब महिलांच्या दृष्टीने

चिंतेची आहे. त्याचबरोबर तज्ञ डॉक्टरांकडे मार्गदर्शन दिले गेले. यावर उपाय करण्यासाठी काम करता येईल हे सांगितले. या शिबीराला चांगला प्रतिसाद मिळाला.

प्रा.डॉ. अशोक कोरडे यांनी व्यवसनमुक्ती काळाची गरज यावर आपले विचार मांडले. डॉ. अनिल गर्जे यांनी समाज मंदिरातील संत गाडगेबाबा यावर भाष्य केले.

शिबीराला गटशिक्षणाधिकारी धनंजय शिंदे व विस्तार अधिकारी गर्जे मॅडम यांनी भेट देवून महाराष्ट्र शासनाच्या शाळा बाह्य विद्यार्थी शोध मोहिम या विषयी स्वयंसेवकांना मार्गदर्शन केले व या कामासाठी स्वयंसेवक व कार्यक्रम अधिकारी यांना मदतीचे आवाहन केले. स्वयंसेवकांनी व कार्यक्रम अधिकारी यांना मदतीचे आवाहन केले. स्वयंसेवक व कार्यक्रम अधिकारी यांनी सर्व गावामध्ये व वाड्यावस्यावर जावून शाळा बाह्य मुलांचे सर्वेक्षण केले.

हिवाळी शिबीराच्या समारोप दि. २४/०१/२०१६ रोजी झाला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्रा. सुभाष नागरगोजे होते. प्रमुख पाहुणे डॉ. धनेश्वर होते. यावेळी प्रा. सुभाष नागरगोजे यांनी कार्यक्रम अधिकारी व स्वयंसेवकांचे कामाचे कौतूक केले. युवकांनी गाडगेबाबांचा वारसा जोपासावा असे आवाहन केले.

तर आभार आभार कार्यक्रम अधिकारी प्रा. गोंदकर तु.द. यांनी केलेल्या कामाचा आढावा घेतला. व सर्व ग्रामस्थांचे आभार मानले. यावेळी गावातील ग्रामस्थ, प्रतिष्ठित नागरिक, प्राध्यापक, विद्यार्थी इ. उपस्थित होते.

प्रा. गोंदकर तु.द.

(कार्यक्रम अधिकारी)

राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग

अर्थशास्त्र विभाग

आमच्या महाविद्यालयातील अर्थशास्त्र विभागाने सन २०१५-१६ या वर्षामध्ये उल्लेखनिय कार्य केले आहे. महाविद्यालयातील प्राचार्या, डॉ. सौ. एस.आर.मेहेर यांच्या मार्गदर्शनाखाली विभागाने आपले यशस्वी कार्य केले तसेच एफ.वाय.बीए, एस.वाय.बीए. टी.वाय.बीए. च्या विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. आजच्या स्पर्धेत विद्यार्थ्यांचा सहभाग वाढला पाहिजे, जागतीकीकरण, उदारीकरण, व खाजगीकरण क्षेत्राची प्रगती होणे आवश्यक आहे. यासाठी विद्यार्थ्यांस वरील घटनांचा अभ्यास अवगत झाला पाहिजे. तरच ग्रामिण विद्यार्थी या स्पर्धेत टिकेल खऱ्या अर्थाने या विभागाने अर्थशास्त्र विषयावर विविध विषयाचे मार्गदर्शन, सहल, औद्योगिक व बँकींग संदर्भात प्रत्यक्ष भेटी देण्याचा प्रयत्न केलेला आहे. अभ्यासामध्ये सेमीस्टर प्रणाली असल्याने प्रत्येक

सेमीस्टरमध्ये विद्यार्थ्यांला संशोधक लेख, कात्रण फाईल, अहवाल लेखन, तसेच अर्थशास्त्र विषयावरील ज्ञान देण्याचा प्रयत्न केला जातो. त्यामुळेच आमच्या महाविद्यालयातील विद्यार्थी पदवी नंतर नोकरी, व्यवसाय व उच्च शिक्षणात सहभागी होत आहे. आज महाराष्ट्रात दुष्काळ सदृश्य स्थिती आहे. त्याचबरोबर मराठवाड्यात जादा प्रमाणात दुष्काळाचे चटके बसत आहेत. त्यासाठी पाण्याचा काटकसरीने वापर केला पाहिजे. पाण्याचे नियोजन काळाची गरज आहे. वृक्षारोपन वाढवले पाहिजे, प्रदुषण टाळले पाहिजे, आर्थिक संपत्तीचे नुकसान टाळले पाहिजे, आर्थिक शिस्त जोपासली पाहिजे. यासाठी विद्यार्थ्यांनी यामध्ये पुढाकार घेण्यासाठी अर्थशास्त्र विभागाने प्रयत्न केलेले आहेत.

सन २०१५-१६ या वर्षामध्ये आमच्या महाविद्यालयामध्ये मराठवाडा अर्थशास्त्र परिषदेचे ३३ वे वार्षिक अधिवेशन यशस्वीरित्या पार पाडले. या अधिवेशनामध्ये २०० अभ्यासकांनी भाग घेतला होता. व ८० संशोधित पेपरची एक अमोलक अर्थक्रांती स्मरणीका तयार करण्यात आली. या स्मरणिकेस आय.एस.एस.एन. राष्ट्रीय क्रमांक आहे. या अधिवेशनात बाजार घटकांचे नियमन, महाराष्ट्रातील जलाशयांतील असमतोल व महाराष्ट्रातील दुष्काळ निवारण्यासाठी उपाययोजना

या विषयावर चिंतन, व चर्चा घडवून आणली. या परिषदेसाठी आमच्या मराठवाड्यात उत्कृष्ट काम करणारी नामांकित संस्था श्री अमोलक जैन विद्या प्रसारक मंडळाने हे अधिवेशन घेण्याची परवानगी दिली. त्यामुळे मी आदर्श संस्थाचालकाचे ऋण व्यक्त करतो.

तसेच या विभागामध्ये F.Y.40, S.Y.30, T.Y.16 विद्यार्थी प्रवेशित आहेत. राष्ट्रीय, अंतरराष्ट्रीय, राज्यस्तरीय, विद्यापीठ स्तरीय, कार्यशाळा, चर्चासत्र, रिक्रेशर कोर्स यामध्ये सहभाग घेतला आहे. प्रा. आण्णासाहेब शेळके यांना सन २०१६ मध्ये Ph.D. प्रदान झाली. त्यांनी "मराठवाड्यातील दारिद्रेषेखालील सामाजिक व आर्थिक एक चिकीत्सक अभ्यास" या विषयावर अभ्यास केला. त्यामुळे अर्थशास्त्र विभाग उच्च शिक्षणामध्ये प्रगतीपथावर आहे. तसेच प्रा.डॉ. अशोक कोरडे यांना डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाचा अर्थशास्त्र विषयातील मार्गदर्शक म्हणून मान्यता मिळालेली आहे. त्यामुळे यापुढे ग्रामीण विद्यार्थ्यांना Ph.D. करण्यासाठी मार्गदर्शन मिळणार आहे. तसेच राष्ट्रीय स्तरावरील जरनलमध्ये संशोधन पेपर प्रकाशित झालेले आहेत.

प्रा. डॉ. अशोक कोरडे
(अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख)

मराठवाडा अर्थशास्त्र परिषदेचे ३३ वे वार्षिक अधिवेशन

प्रस्तावना:

दि. ५ व ६ फेब्रुवारी २०१६ रोजी गांधी महाविद्यालयामध्ये मराठवाडा अर्थशास्त्र परिषदेचे ३३ वे वार्षिक अधिवेशन संपन्न झाले. या परिषदेमध्ये कै.डॉ. व्ही. व्ही. बोरकर स्मृती व्याख्यान माला तसेच कै.डॉ.जी.एस. कल्याणकर स्मृती व्याख्यान मालाचे आयोजन करण्यात आले. यासाठी डॉ.संतोष कुटे, प्राचार्य डॉ. संजय धनवटे यांनी अभ्यास पूर्ण विचार मंथन केले. तसेच या दोन दिवसीय अधिवेशनातील खालील प्रमुख विषयांवर अभ्यासकांनी शोध निबंधाचे वाचन व चिंतन केले. त्यामध्ये महाराष्ट्रातील जलसिंचनातील असमतोल, बाजारघटकाचे नियमन व मराठवाड्यातील दारिद्र्य या विषयावर अभ्यास करण्यात आला. चार सत्रामध्ये डॉ. दिनकर टकले, डॉ. आबासाहेब हांगे, डॉ. सुनिल नरवडे, डॉ.आर.डी. गणापुरे, डॉ. विकास सुकाळे, डॉ. संभाजी काळे इत्यादींनी सहकार्य दिले व अभ्यासकांनी सहभाग घेतला.

उद्घाटन -

दि. ५ फेब्रुवारी रोजी सकाळी ११.०० वा. महाविद्यालयाच्या भव्य प्रांगणामध्ये मान्यवरांच्या उपस्थितीत परिषदेचे उद्घाटन परिषदेचे अध्यक्ष मा.डॉ. अरुण तवार, डॉ. विलास खंदारे,

मा. रमेशलालजी गुगळे, मा. सुर्यकांतजी जगदाळे, संस्थेचे अध्यक्ष मा. गोकुळदासजी मेहेर कार्याध्यक्ष मा. योगेशकुमारजी भंडारी, उपाध्यक्ष मा. कांतीलालजी चाणोदिया, उपाध्यक्ष मा. रूपचंदजी गांधी, प्रधानमंत्री मा. हेमंत कुमारजी पोखरणा, मंत्री मा. बिपीनकुमारजी भंडारी, मंत्री मा. विनोदकुमारजी बलदोटा, कोषाध्यक्ष मा. अनिलकुमारजी झाडमुथ्या, समन्वयक मा.डॉ. उमेशकुमारजी गांधी, प्राचार्य मा. योगेशजी बाफना, प्रमुख व्यवस्थापक मा. सुरेशलालजी पितळे, कार्यकारिणी सदस्य मा. बाबुलालजी भंडारी, इत्यादी मान्यवरांच्या उपस्थितीत करण्यात आले. या परिषदेसाठी महाविद्यालयाच्या प्राचार्या. डॉ. सौ. एस. आर. मेहेर, उपप्राचार्य डॉ. ज. मो. भंडारी, परिषदेचे स्थानिक कार्यवाह डॉ. अशोक कोरडे इत्यादींनी परिश्रम घेतले.

परिषद कार्यकारीणी :

मराठवाडा अर्थशास्त्र परिषदेची कार्यकारिणीने या दोन दिवसीय शिबीरामध्ये सहभाग घेतला. परिषदेचे अध्यक्ष डॉ. अरुण तवार, कार्याध्यक्ष, प्राचार्य डॉ. सुर्यकांत जगदाळे, सचिव व कोषाध्यक्ष डॉ. दिलीप अर्जुने, संपादक अर्थविचार डॉ. सोनाजी पतंगे, डॉ. सोमेश्वर बाबर, डॉ. अशोक कोरडे, डॉ. गणेश गावडे, डॉ. दिपक भुसारे, डॉ. किशन बाभुळगावकर, डॉ. ज्ञानोबा मोरे,

डॉ. बालाजी घुटे, यांनी मोलाचे सहकार्य दिले.

अमोलक अर्थक्रांती :

मराठवाडा अर्थशास्त्र परिषदेमध्ये अमोलक अर्थक्रांती या नियतकालिकाचे प्रकाशन करण्यात आले. या नियतकालिकेत ८५ अभ्यासकांचे शोध निबंध प्रकाशित करण्यात आले. या नियतकालिकेच्या कामकाजामध्ये मुख्य संपादक डॉ. अशोक कोरडे, उपप्राचार्य डॉ.ज.मो.भंडारी, प्रा. आण्णासाहेब शेळके, प्रा. तुकाराम गोंदकर, प्राचार्य, योगेश बाफना, प्रा.डॉ. सुनिल पंढरे, डॉ. राधाकृष्ण जोशी, प्रा. राजकुमार थोरवे, प्रा.डॉ. सुपर्णा देशमुख, प्रा. मिरा नाथ, प्रा.धनश्री मुनोत, डॉ. सोपान एरंडे, डॉ. चक्रधर गायकवाड, डॉ. दिलीप मिसाळ, डॉ. शिवाजी यादव, डॉ. विनायक शिंदे, इत्यादींनी सहकार्य केले.

समारोप :

मराठवाडा अर्थशास्त्र परिषदेचा समारोप व दि. ६ फेब्रुवारी रोजी दुपारी ३.०० वा. अमोलक सभागृहामध्ये पार पडला. या कार्यक्रमाचे अध्यक्ष डॉ. अरुण तवार यांनी श्री अमोलक जैन विद्या प्रसारक मंडळाचे व महाविद्यालयाचे परिषदेच्या उत्कृष्ट नियोजनामुळे कौतुक केले. अशी परिषद पूर्वी झाली नाही असे विचार नमुद केले.यावेळी प्राचार्या डॉ.सौ.एस.आर. मेहेर, समन्वयक डॉ. उमेश गांधी, उपप्राचार्य डॉ.ज.मो. भंडारी, प्राचार्य

डॉ. सुर्यकांत जगदाळे, डॉ. विलासजी खंदारे, प्राचार्य डॉ. भारत खंदारे, उपप्राचार्य डॉ.आर.जे. कोल्हे, प्रा. शिवाजी लवंगे, प्रा.ए.डी. शेळके, डॉ. शिवाजी अंभोरे, डॉ. अनिल गर्जे, डॉ. सुनिल पंढरे उपस्थित होते. परिषदेमध्ये २०० संशोधकांनी सहभाग घेतला.

डॉ. प्रा. अशोक कोरडे

स्थानिक कार्यवाह

मराठवाडा अर्थशास्त्र परिषदेचे

३३ वे वार्षिक अधिवेशन

आजीवन शिक्षण आणि विस्तार विभाग

प्रस्तावना :- आमच्या महाविद्यालयामध्ये सन २०११-१२ पासून आजीवन शिक्षण आणि विस्तार विभाग सुरू करण्यात आला आहे. या विभागाच्या माध्यमातून महाविद्यालयीन स्तरावरील, समाज स्तरावरील आणि विद्यार्थी समुपदेशन व्यवसाय मार्गदर्शन शिबीराचे यशस्वी आयोजन केले. त्यासाठी आमच्या संस्थेने अनमोल सहकार्य केले. तसेच महाविद्यालयाच्या प्राचार्या डॉ. सौ. एस.आर.मेहेर यांच्या मार्गदर्शनाखाली या विभागाने यशस्वी कार्य केले आहे.

या विभागाचे समन्वयक डॉ. अशोक कोरडे यांनी या विभागाची ओळख ग्रामिण भागामध्ये

केल्यामुळे सन २०१४-२०१५ मध्ये आजीवन शिक्षण आणि विस्तार विभागाचा उत्कृष्ट कार्यक्रमाधिकारी व उत्कृष्ट महाविद्यालय पुरस्कार मिळालेला आहे. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाचे कुलगुरु प्रोफेसर डॉ. बी.ए.चोपडे सर यांच्या हस्ते विद्यापीठामध्ये पुरस्कार प्रदान करण्यात आला आहे. पुरस्कारामध्ये रोख बक्षीस व स्मृतिचिन्हे चे वितरण करण्यात आले. हे सर्व यश मिळवण्यासाठी आजीवन शिक्षण व विस्तार विभागाचे संचालक डॉ. किशन धाबे, डॉ. संजय मुन, डॉ. आनंद वाघ, गांधी महाविद्यालयातील प्राचार्या, उपप्राचार्य, प्राध्यापक व कर्मचारी वृंद यांनी मोलाचे सहकार्य केले. या विभागातील विद्यार्थी व स्वयंसेवकांनी प्रत्येक कार्यक्रामामध्ये सहभाग घेतला त्यामुळेच या विभागाची एक वेगळी ओळख निर्माण करू शकलो. सामाजिक कार्याची आवड असल्यामुळे या विभागामध्ये परिश्रम घेता आले आणि यश संपादन करण्यात आले

महाविद्यालयस्तर मार्गदर्शन

१. प्रा. डॉ. सुनिल पंढरे - महाविद्यालयीन या विभागामध्ये विस्तार कार्यक्रम प्रशिक्षण शिबीराचे आयोजन करण्यात आले. प्रा.डॉ. सुनिल पंढरे यांनी विस्तार प्रशिक्षण शिबिरात मार्गदर्शन केले.
२. प्रा. डॉ. सुपर्णा देशमुख - आंतरराष्ट्रीय

साक्षरता दिनानिमित्त भारतीय साक्षरता या विषयावर डॉ सुपर्णा देशमुख यांनी मार्गदर्शन केले.

३. प्रा. तुकाराम गोंदकर - महात्मा गांधी जयंती निमित्त ग्रामीण विकास या विषयावर प्रा. तुकाराम गोंदकर यांनी मार्गदर्शन केले.
४. प्रा. अनिल गर्जे - जागतीक एडस् दिनानिमित्त प्रा.डॉ.अनिल गर्जे यांनी व्यसनाधिनता व युवाशक्ती विषयावर मार्गदर्शन केले.
५. प्रा. मिरा नाथ व प्रा. धनश्री मुनोत - प्रजासत्ताक दिनानिमित्त प्रा. मिरा नाथ व प्रा. धनश्री मुनोत यांनी लेक वाचवा या विषयावर मार्गदर्शन केले.
६. प्रा. डॉ. विष्णु गव्हाणे - जाणता राजा छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या जयंती निमित्त शिवकालीन इतिहास या विषयावर प्रा. डॉ. विष्णु गव्हाणे यांनी मार्गदर्शन केले.

समाजस्तर मार्गदर्शन

१. उपप्राचार्य डॉ. ज.मो.भंडारी :- आधुनिक शेती या विषयावर डॉ. ज.मो. भंडारी यांनी मार्गदर्शन केले. आधुनिक तत्वज्ञान अवगत करावे असे त्यांनी सांगितले.
२. प्रा.संजय शिंदे :- जलसंधारण व साक्षरता या विषयावर प्रा. संजय शिंदे यांनी मार्गदर्शन केले. पाण्याचे महत्व विशद केले.

३. प्रा. डॉ. अशोक कोरडे :- वृक्षरोपण काळाजी गरज या विषयावर मार्गदर्शन केले. पाण्याचे मु.पो. वाकी येथे १०० वृक्षांचे रोपण केले.
४. प्रा. डॉ. मदन मार्कंडे :- ग्रामस्वच्छता व आरोग्य या विषयावर मार्गदर्शन केले. महात्मा गांधींचे ग्रामखेडे या विषयाचे महत्व त्यांनी विशद केले.
५. प्रा. डॉ. जमीर सय्यद - क्रीडा व युवा विषयावर डॉ. जमीर सय्यद यांनी मार्गदर्शन केले. त्यांनी योगासने, विविध खेळांचे महत्व विषद केले. वरील उपक्रमाचे यशस्वी नियोजन केले.

कितीही जगले कोणी कोणासाठी ..
कोणीच कोणासाठी मरत नाही ..
अनुभव येत असतात प्रत्येक
क्षणाला,
पण नशिबाचे चक्र थांबत नाही ..
आयुष्यात कितीही कराल प्रेम
कोणावर ..
त्याचे मोल सहज कोणाला कळत
नाही !!

आजीवन शिक्षण आणि विस्तार विभागाचे दोन दिवसीय समुपदेशन मार्गदर्शन शिबीर दिनांक :- २७, २८ फेब्रुवारी २०१६

उद्घाटन समारंभ :- समारंभाचे उद्घाटन २७ फेब्रुवारी २०१६ रोजी सकाळी ११.०० वा. करण्यात आले. श्री. अमोलक जैन विद्या प्रसारक मंडळाचे सर्व पदाधिकारी उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाच्या प्राचार्या डॉ. सौ. एस. आर. मेहेर उपस्थित होत्या. प्रमुख मार्गदर्शक मा. कॅप्टन सुरेशजी गायकवाड व मा. डॉ. आनंदजी वाघ यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. तसेच स्टेट बँक ऑफ इंडियाचे सह. व्यवस्थापक मा. सिंग यांनी बँकेच्या विविध योजना व बँकिंगचे महत्व विशद केले. प्रास्ताविक डॉ. अशोक कोरडे यांनी केले. प्रमुख पाहणे म्हणून उपप्राचार्य डॉ. ज. मो. भंडारी, प्रा. डॉ. सुनील पंढरे, डॉ. राधाकृष्ण जोशी, प्रा. तुकाराम गोंदकर, प्रा. धनश्री मुनोत, प्रा. डॉ. सुपर्णा देशमुख, प्रा. राजकुमारजी थोरवे उपस्थित होते. सुत्रसंचालन डॉ. अनिल गर्जे यांनी केले. तर आभार प्रा. किशोर कोईनकर यांनी मानले.

व्याख्यानामाला :- या विभागातील दुसऱ्या सत्रातील पहिल्या व्याख्यात्या प्रा. डॉ. सुपर्णा देशमुख यांनी स्वयंरोजगार व उद्योजकता या विषयावर मार्गदर्शन केले.

तसेच दुसरे व्याख्याते प्रा. संजय शिंदे यांनी अर्ज, बायोडाटा, व अहवाल लेखन या विषयावर मार्गदर्शन केले. दिनांक २९ फेब्रुवारी २०१६ रोजी तिसऱ्या सत्रामध्ये मा. दिगांबर बोडखे, प्रा. मनोज सातपुते यांनी पत्रकार आणि रोजगार संधी उद्योजकता विकास या विषयावर मार्गदर्शन केले.

चौथ्या सत्रामध्ये प्रा. धनश्री मुनोत, प्रा. अरुणा कुलकर्णी, प्रा. मिरा नाथ यांनी मेहंदी स्पर्धा व रांगोळी स्पर्धेचे नियोजन यशस्वीरित्या पार पडले. या शिबिरामध्ये स्वयंसेवकांनी मोठ्या संख्येने सहभाग घेतला. या विभागाचे समन्वयक डॉ. अशोक कोरडे यांनी यशस्वी नियोजन केले.

समारोप :- आजिवन शिक्षण आणि विस्तार विभागाच्या दोन दिवसीय समुपदेशन मार्गदर्शन शिबिराचा समारोप दि. २९ फेब्रुवारी २०१६ रोजी १०.०० वा. संपन्न झाला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्रा. डॉ. अनिल गर्जे उपस्थित होते. प्रमुख पाहुणे म्हणून समन्वयक डॉ. अशोक कोरडे, डॉ. सुपर्णा देशमुख, प्रा. राजकुमार थोरवे, अरुणा कुलकर्णी, प्रा. श्रीकांत मगर उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे सुत्रसंचालन प्रा. धनश्री मुनोत यांनी केले. आभार प्रा. संजय शिंदे यांनी मानले. यावेळी मोठ्या संख्येने विद्यार्थी उपस्थित होते.

समन्वयक

प्रा. डॉ. अशोक कोरडे

आजीवन शिक्षण आणि विस्तार विभाग

Department of English

The Department of English carried out two meeting in the academic year 2015-16 discussing various issues like admission and result of BA / BCom / BSc the result of FY/SY/TYBA (English Optional) was excellent.

Prof. Gawali N. T. :-

Presented paper in two days national level seminar at P.V.P. College, Patoda in October 2015 and presented paper in one day national level seminar at Vivekanand College, Aurangabad in feb 2016. also presented paper in one day state level conference on 'Method and Techniques of Teaching' on 6th Jan 2016 at College of Education, Ahmednagar.

Prof. Karale N.G. :-

Published research paper on 'The study of feminist voices in the novels of Bharati Mukherjee' in international journal 'Langlit' (Latur) on 30th Nov 2015. Attended one day state level conference on 'Methods and Techniques of Teaching' on 6th Jan 2016 at College of Education Ahmednagar.

Prof. Gawali N.T., Prof. Karale N.G. & Prof. Kalayankar A. S. :-

Participated in D-CAS at K.S.K. College Beed and A.D. College Kada in November 2015 and March/April 2016 respectively.

- Prof. Gawali N.T.

(Head Dept of English)

मराठी विभाग अहवाल

मराठी विभाग १९९६ पासून महाविद्यालयात कार्यरत आहे. मराठी विभागाच्या वतीने विद्यार्थ्यांसाठी वर्षभर विविध कार्यक्रमांचे नियोजन केले जाते. 'भित्तीपत्रक' चालवले जाते. यामध्ये विद्यार्थी कविता, ललित लेख, चारोळी, सुविचार इ. वर लेखन करून भित्तीपत्रकामध्ये प्रकाशन केले जाते. २७ फेब्रुवारी हा दिवस कविवर्य तात्यासाहेब उर्फ कुसुमाग्रज यांचा जन्मदिवस मराठी राजभाषा म्हणून सादर केला जातो. या दिवशी नामांकित कवींचे काव्यसंमेलन घेण्यात येते. वक्तृत्व, वादविवाद, रांगोळी, संगीतखुर्ची इ. स्पर्धा घेऊन प्रमुख पाहुण्यांच्या हस्ते बक्षीसे दिले जातात. या वर्षी मा.डॉ. डुंबरे व प्रा. अल्लाउद्दीन यांना आमंत्रित केले होते. मराठी विभागाची सहल आसपासच्या गावी काढली जाते. पंचक्रोशीत विविध भाषिक लोकांची भाषा तेथील लोकसाहित्याचा परिचय मुलांना करून दिला जातो.

मराठी विभागात तीन प्राध्यापक कार्यरत आहेत. त्यांचे संशोधन कार्य चालू आहे.

प्रा.डॉ. अनिल गर्जे, मराठी विभाग प्रमुख :-

प्रा.डॉ. अनिल गर्जे हे पीएच.डी. चे संशोधक मार्गदर्शक आहेत. त्यांच्या मार्गदर्शनाखाली आठ विद्यार्थी संशोधन कार्य (पीएच.डी.) करत आहेत. तसेच सावित्रीबाई फुले पुणे

विद्यापीठाचे एम.फिल्.व पीएच.डी. चे बहिःस्थ परीक्षक म्हणून त्यांनी कामकाज केले आहे. मराठवाडा विद्यापीठाच्या ३२/५ वर ते सध्या काम करत आहेत. अ.नगर महाविद्यालयाच्या मराठी संशोधन केंद्रामध्ये एम.फिल्.व पी.एच.डी. च्या विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शनपर व्याख्याने या वर्षात दिली. मा. कुलगुरूंचे प्रतिनिधी म्हणून कामकाज केले आहे. सध्या महाविद्यालयात पर्यवेक्षक पदावर नियुक्ती झालेली आहे. आष्टी येथील भगवानबाबा महाविद्यालयात झालेल्या राज्यस्तरीय लावणी नृत्य स्पर्धा परीक्षक म्हणून कामकाज शब्दगंध परिषद अ.नगर सदस्य

विविध राज्यस्तरीय, राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रामधील सहभाग व निबंधवाचन पुढीलप्रमाणे :

१. दि. २२ व २३ डिसेंबर २०१५ रोजी राधाबाई काळे महिला महाविद्यालय अ.नगर येथे आंतरविद्याशाखीय संशोधन या विषयावर निबंधवाचन
२. दि. १३ व १४ फेब्रुवारी २०१५ रोजी राहुरी महाविद्यालय राहुरी येथे 'संशोधनाच्या विविध पद्धती' या विषयावर निबंधवाचन
३. दि. ५ व ६ मार्च रोजी बलभीम महाविद्यालय येथील आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात 'म. गांधीच्या विचारांचा मराठी साहित्यावरील प्रभाव'

या विषयावर निबंधवाचन 'मराठी ग्रामीण कादंबऱ्यातील कृषीजीवन व कृषी संस्कृती' या विषयावर लघुशोध प्रोजेक्ट यु.जी.सी.कडे सादर.

प्रा. श्रीमती बोम्बे एस.डी. :-

महाविद्यालयाच्या सांस्कृतिक विभागात विविध कार्यक्रमात सहभाग वाद-विवाद, वक्तृत्व, काव्यवाचन या स्पर्धेसाठी परीक्षक म्हणून कामकाज विविध राज्यस्तरीय, राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात सहभाग व निबंधवाचन नांदेड येथे 'लोकसाहित्य जागतिक परिप्रेक्ष्यात' या विषयांतर्गत आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात सहभाग मुलींसाठी, रांगोळी, पाकस्पर्धांचे यशस्वी आयोजन राजळे महाविद्यालय येथे राष्ट्रीय चर्चासत्रात सहभाग.

प्रा. हारकर डी.वी. :-

महाविद्यालयाच्या सांस्कृतिक कार्यक्रमाचे संयोजन समिती सदस्य विविध स्पर्धेचे परीक्षक म्हणून कामकाज. 'भित्तीपत्रक' च सदस्य विद्यार्थ्यांना लिखानासाठी प्रेरणा देऊन सुप्तगुणांना वाव देण्याचे काम प्रा. हारकर सतत करतात. मराठी राजभाषा दिनाचे यशस्वी आयोजन. विविध राज्यस्तरीय, राष्ट्रीय चर्चासत्रात सहभाग

राधाबाई काळे महिला महाविद्यालय अ.नगर येथे राष्ट्रीय चर्चासत्रात सहभाग दादा पाटील राजळे येथील दलित साहित्य वरील चर्चासत्रात सहभाग पीएच.डी. चे सशोधन कार्य प्रगती पथावर आहे.

प्रा.डॉ. अनिल गर्जे
(मराठी विभाग प्रमुख)

इतिहास विभाग अहवाल

इतिहास विभाग १९९६ पासून महाविद्यालयात कार्यरत आहे. इतिहास विभागाच्या वतीने शैक्षणिक वर्षामध्ये अनेक महापुरुषांच्या जयंती निमित्त व्याख्याने आयोजित करण्यात येतात. त्याच बरोबर शैक्षणिक सहलीचेही आयोजन करण्यात येते. या शैक्षणिक वर्षात आष्टी तालुक्यातील अनेक प्राचीन वास्तु व स्थळांना भेटी देऊन विद्यार्थ्यांमध्ये इतिहास अभ्यासाची व संशोधना विषयी गोडी निर्माण करण्याचे महत्त्वपूर्ण काम केले जाते.

या विभागामध्ये प्रा. विधाते एन.एन. व प्रा.डॉ. जोशी आर. एल. हे कार्यरत आहेत. या शैक्षणिक वर्षामध्ये अखिल महाराष्ट्र इतिहास परिषदेमध्ये (मिरा-भायंदर) येथे सहभाग नोंदवला. त्याच बरोबर राज्यस्तरीय चर्चा सत्रामध्ये प्रा. विधाते व डॉ. जोशी यांनी बाबूजी आव्हाड महाविद्यालय

पाथर्डी येथे पेपर वाचन केले. त्याच बरोबर अनेक राज्यस्तरीय चर्चा सत्रामध्ये सहभाग नोंदवला तसेच आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रातही सहभाग नोंदवला

या विभागा अंतर्गत एम.पी.एस्.सी. च्या विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले जाते. बाबुजी आव्हाड महाविद्यालयातील शोधनिबंध वाचन सभांचे अध्यक्ष म्हणून काम पाहिले. कॉ. गोदावरी परुळेकर महाविद्यालयातील तलासरी जि. पालघर आंतरराष्ट्रीय परिषदेचे सत्र अध्यक्ष म्हणून काम पाहिले.

प्रा. विधाते एन.एन.

(इतिहास विभाग प्रमुख)

प्रा.डॉ. जोशी आर.एल

कमवा आणि शिका योजना

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ औरंगाबाद, विद्यार्थी कल्याण विभागामार्फत कै. वंसतराव काळे स्वाभिमान शिक्षण (कमवा व शिका) योजना महाविद्यालयास सन २०१५-१६ या वर्षासाठी परवानगी मिळाली. या योजनेत सर्व शाखेमधील गरीब, होतकरू, व हुशार अशा १० विद्यार्थ्यांची निवड करण्यात आली. यामध्ये ५ मुले व ५ मुली तसेच ५ विद्यार्थी हे खुल्या प्रवर्गातून व ५ विद्यार्थी हे इतर प्रवर्गामधून

निवडण्यात आले. या विद्यार्थ्यांकडून प्रत्येक दिवशी दोन तास महाविद्यालयामध्येच कार्यालय, ग्रंथालय, गार्डन व प्रयोगशाळा यामध्ये कामे करून घेतली. साधारण १००० रु. मानधन सहभागी विद्यार्थ्यांना देण्यात येते. सहभागी विद्यार्थ्यांचे मानधन त्यांच्या बँक खात्यावर जमा करण्यात येते. शासकीय नियमानुसार महिला व राखीव प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना प्रवेश देण्यात येतो. सन २०१५-१६ मध्ये उत्कृष्ट विद्यार्थी म्हणून मंगडे सुखदेव शहादेव व विद्यार्थीनी म्हणून कु. शास्त्री सोनी बबन यांची निवड करण्यात आली.

प्रा. शिंदे संजय महादेव

(कमवा व शिका योजना)

लोकप्रशासन विभाग

लोक प्रशासन हा विभाग गांधी महाविद्यालयातील महत्वपूर्ण विभाग आहे. दरवर्षीप्रमाणे याही वर्षी विभागाने यशाची उज्वल परंपरा कायम ठेवली आहे. या विभागामार्फत विद्यार्थ्यांसाठी महत्वपूर्ण उपक्रम घेतले जातात. जेणेकरून विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास होईल. विद्यार्थ्यांना विषयाचे संपुर्ण ज्ञान व्हावे म्हणून प्रशासकिय कार्यालयाचे कामकाज कसे चालते हे

प्रत्यक्षामध्ये प्रशासकिय कार्यालयामध्ये जाऊन दाखवले जाते. यामुळे विद्यार्थ्यांना विषय समजण्यास मदत होते. विषयाच्या अभ्यासक्रमाबरोबरच स्पर्धा परीक्षासंदर्भातही विभागामार्फत समूपदेशन केले जाते. यातून विद्यार्थ्यांना भविष्यामध्ये स्पर्धा परीक्षांची तयारी कशी करायची याची माहिती होते. याबरोबरच महाविद्यालयामध्ये शैक्षणिक वर्षामध्ये घेतल्या जाणाऱ्या विविध उपक्रमांमध्ये विभागाचा सक्रिय सहभाग असतो.

प्रा. मगर एस.आर. यांनी डॉ.बा.आं.म. विद्यापीठातील लोकप्रशासन विभागामार्फत दि. ११ आणि १२ मार्च २०१६ रोजी "Agricultural crisis & Governance in india : Issues & Concerns" या विषयावर घेतलेल्या राष्ट्रीय चर्चासत्रामध्ये "Challenges of Indian Agriculture Sector" या पेपरचे वाचन केले

प्रा. मगर एस. आर.
(सहाय्यक प्राध्यापक)

जे कठीण आहे ते सोपे करावे.
जे सोपे आहे ते सहज करावे.
जे सहज आहे ते सुंदर करावे.
आणि जे सुंदर आहे
त्यावर मनापासून प्रेम करावे ...

बहिःशाल शिक्षण मंडळ

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद चे बहिःशाल शिक्षण मंडळ आणि श्री. अमोलक जैन विद्या प्रसारक मंडळ, कडा चे श्रीमती शांताबाई कांतीलाल गांधी कला, अमोलक विज्ञान व पनालाल हिरालाल गांधी वाणिज्य महाविद्यालय कडा यांच्या संयुक्त विद्यमाने मोफत आरोग्य तपासणी शिबीराचे आयोजन गांधी महाविद्यालयामध्ये करण्यात आले होते. या आरोग्य तपासणी शिबीराचे उद्घाटन बुधवार दि. ३०-०९-२०१५ रोजी सकाळी १०.०० वा. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ औरंगाबादच्या बहिःशाल शिक्षण मंडळाचे संचालक मा. डॉ. कैलासजी पाथीकर यांच्या शुभहस्ते करण्यात आले. उद्घाटन समारंभ कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी श्री. अमोलक जैन विद्या प्रसारक मंडळ, कडा या संस्थेचे अध्यक्ष मा. श्री. गोकुळदासजी मेहेर हे होते. संस्थेचे संस्थापक प.पू.श्री. अमोलक ऋषीजी महाराज साहेब यांच्या प्रतिमेचे पूजन सर्व मान्यवरांच्या हस्ते करून या शिबीराची सुरवात झाली. या प्रसंगी संस्थेचे उपाध्यक्ष श्री. कांतीलालजी चाणोदिया, श्री.

रुपचंदजी गांधी, प्रधानमंत्री श्री. हेमंतकुमारजी पोखरणा, मंत्री श्री. बिपीनकुमारजी भंडारी, कोषाध्यक्ष श्री. अनिलकुमारजी झाडमुथ्या, गांधी महाविद्यालयाचे समन्वयक डॉ. उमेशकुमारजी गांधी, विश्वस्त श्री. पोपटलालजी भळगट, प्राचार्या, डॉ. सौ. एस.आर. मेहेर, फार्मसी कॉलेजचे प्राचार्य योगेश बाफना, प्रमुख व्यवस्थापक श्री. सुरेशलालजी पितळे, कडा येथील प्राथमिक आरोग्य केंद्राचे वैद्यकिय अधिकारी डॉ. मुलदुडवार हे उपस्थित होते. त्यानंतर सर्व मान्यवरांचा आणि प्रमुख अतिथींचा महाविद्यालयाच्या वतीने यथोचित सत्कार करण्यात आला.

या प्रसंगी आपल्या उद्घाटनपर मनोगतमध्ये डॉ. कैलासजी पाशीकर यांनी ग्रामिण भागामध्ये अशा प्रकारचे मोफत आरोग्य तपासणी शिबीराचे आयोजन करण्याविषयीचे आणि जनतेमध्ये आरोग्यविषयी जागृती करण्याचे आवाहन केले. त्यासाठी विद्यापीठामार्फत सर्वतोपरी सहकार्य करण्याचे आश्वासन त्यांनी दिले. मोफत आरोग्य तपासणी शिबीरांमुळे अनेक गरजू रुग्णांना फायदा होतो. तसेच मोठ्या दवाखान्यामध्ये जाऊन उपचार करण्याची काही जणांना आर्थिक परिस्थिती नसल्याने त्यांना अशा प्रकारच्या आरोग्य तपासणी करून औषधोपचार करता येतो असेही ते म्हणाले. त्याचबरोबर राजीव गांधी जीवनदायी योजनेबाबत जनतेमध्ये जागृती निर्माण झाल्यास

शासनाच्या अनेक योजना ग्रामिण भागातील नागरीकांपर्यंत पोहचविण्याबद्दल डॉ. कैलास पाशीकरांनी आवाहन केले.

या शिबीरामधील रुग्णांना तपासणीसाठी अहमदनगर येथील प्रसिद्ध आनंदरुषिजी हॉस्पिटल अॅन्ड हार्ट सर्जरी मधिल डॉक्टरांचे पथक उपस्थित होते. त्यामध्ये हृदयरोग तज्ञ डॉ. भालेराव, डॉ. सौ. भालेराव, अस्थिरोग तज्ञ डॉ. धानोरकर, डॉ. आगलावे, कान, नाक, घसा तज्ञ डॉ. विशाल, डॉ. शेख, स्त्रीरोग तज्ञ डॉ. मुथ्या, डॉ. मुलदुडवार आदी डॉक्टरांनी रुग्णांची तपासणी करून त्यांना पुढील उपचाराविषयी मार्गदर्शन केले. व मोफत औषधोपचार केले. हृदयरोगाची तपासणी करण्यासाठी आलेल्या सर्व रुग्णांची मोफत ई.सी.जी. तपासणी करून त्यांना योग्य आहार, व्यायाम, या बाबतचा सल्ला देण्यात आला. या वेळी तपासणीसाठी आलेल्या सर्व रुग्णांची श्री. अमोलक जैन विद्या प्रसारक मंडळ कडा संस्थेच्या रसिकलाल एम. धारीवाल कॉलेज ऑफ फार्मसी च्या विद्यार्थ्यांनी आणि प्राथमिक आरोग्य केंद्र कडामधिल डॉक्टरांच्या पथकाने मोफत रक्त तपासणी, हिमोग्लोबीन तपासणी, रक्तातील साखरेचे प्रमाण तसेच रक्तगट तपासणी करून दिली. बहिरेपणा असलेल्या अनेक गरजू रुग्णांना या वेळी राजीव गांधी जीवनदायी आरोग्य योजने अंतर्गत मोफत श्रवणयंत्राचे वाटप करण्यात आले. या मोफत विविध आरोग्य तपासणी शिबीरामध्ये जवळ जवळ ३०० रुग्णांनी आपल्या

आरोग्याची तापसणी करून घेतली. ग्रामिण भागामध्ये अशा प्रकारचे आरोग्य शिबीराचे आयोजन केल्यास अनेक गरजूवंत रूग्णांना त्याचा फायदा होतो. अशा भावना या वेळी अनेक रूग्णांनी व्यक्त केल्या.

या आरोग्यशिबीराचे प्रास्ताविक व सुत्रसंचलन उपप्राचार्य डॉ. जवाहर भंडारी यांनी केले. तर प्रा. डॉ. उद्धव चव्हाण यांनी आभार मानले. हे आरोग्य शिबीर यशस्वी करण्यासाठी प्रा. तुकाराम गोंदकर, प्रा. इन्सुस सय्यद, डॉ. अशोक कोरडे, प्रा. संजय शिंदे, प्रा. आशिषकुमार कटारीया व इतरांनी परिश्रम घेतले.

डॉ. जवाहरलाल भंडारी
विभाग प्रमुख
बहिःशाल शिक्षण मंडळ

हिन्दी विभाग

इस वर्ष हिन्दी विभाग ने छात्रों के विविध गुणों को विकसित करने के लिए अनेक उपक्रमों का आयोजन किया गया। स्नातक तथा स्नातकोत्तर विभाग में अनेक अतिथी व्याख्याताओं ने मार्गदर्शन किया। इस विभाग ने मार्गदर्शन किया। इस विभाग में 'हिन्दी दिवस' समारोह, छत्रपती शिवराय जयंती का आयोजन किया गया। इस अवसर पर प्राचार्य डॉ. मेहेर एस. आर. तथा डॉ. विष्णु गव्हाणे इन्होंने अपने विचार व्यक्त किए और इन कार्यक्रमों को

सफल बनाने के लिए डॉ. चौधरी के. बी. ने विशेष परिश्रम लिए। रंगोली स्पर्धा, मेहंदी स्पर्धा, वाद-विवाद स्पर्धा, वक्तृत्व स्पर्धा आदि स्पर्धाओं के माध्यम से छात्रों का मुल्यांकन किया गया।

प्राचार्य डॉ. सौ.एस.आर. मेहेर जी ने इस वर्ष विविध राष्ट्रीय संगोष्ठीयों में सहभाग लेकर शोधनिबंध प्रस्तुत किए। प्राचार्य महासंघ के अधिवेशन में उन्होंने अपने विचार व्यक्त किए।

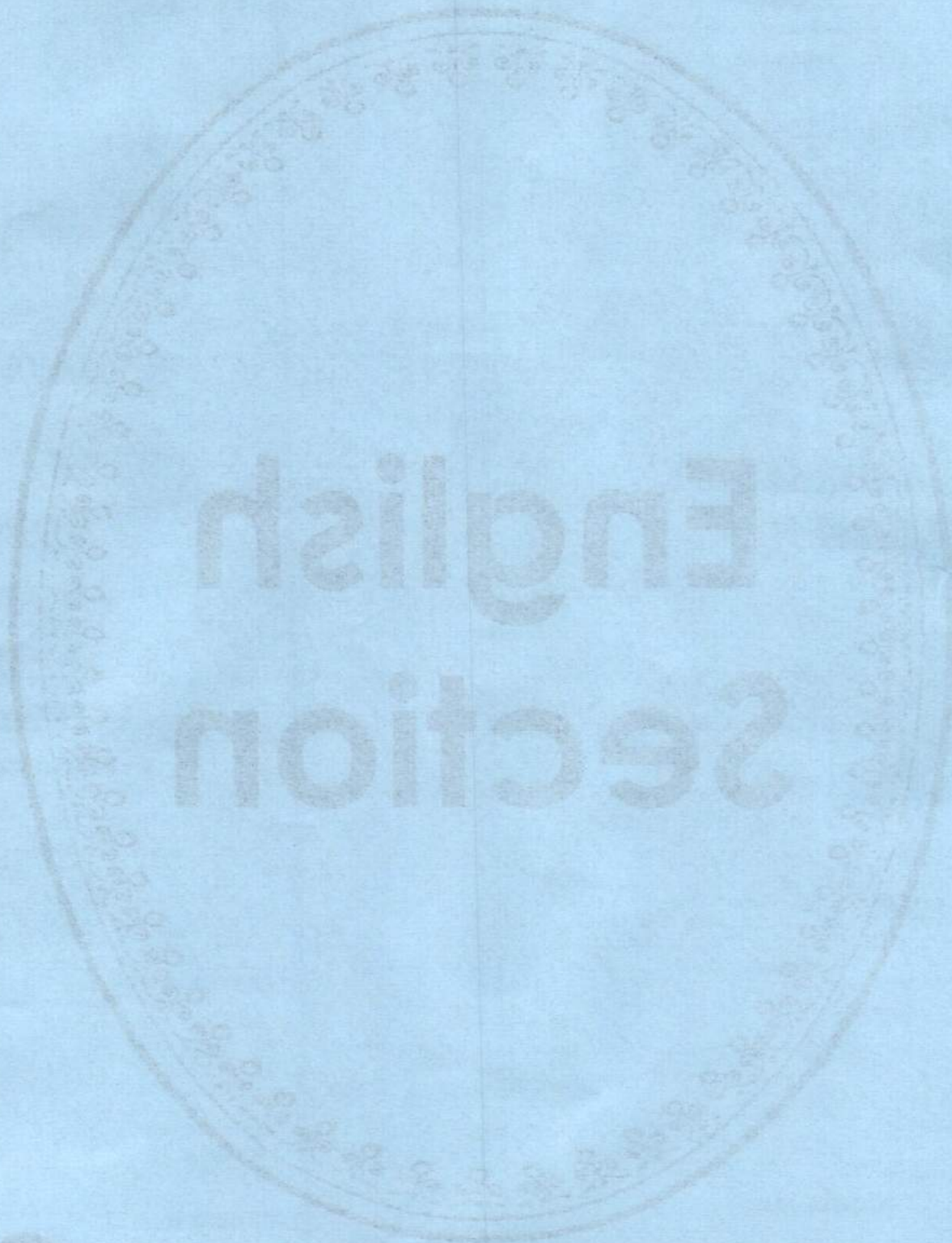
प्रा.डॉ. विष्णु गव्हाणे ने इस वर्ष विविध महाविद्यालयों द्वारा आयोजित राष्ट्रीय तथा आंतरराष्ट्रीय संगोष्ठीयों में सहभाग लेकर शोध निबंध प्रस्तुत किए। आपने इस वर्ष गोवा विश्वविद्यालय में पुनःश्चर्या पाठ्यक्रम संपन्न किया।

प्रा.डॉ. चौधरी के.बी. ने विविध महाविद्यालयों द्वारा आयोजित राष्ट्रीय तथा आंतरराष्ट्रीय संगोष्ठीयों में सहभाग लेकर शोध निबंध प्रकाशित किए।

प्रा. विष्णु गव्हाणे
(विभागाध्यक्ष)
डॉ. चौधरी के.बी.
प्रा. ज्योती लबडे
डॉ. काङ्गी तन्वीर

English Section

English Section

समाजशास्त्र विभाग

समाजशास्त्र विभाग हा महाविद्यालयात १९९६ पासून कार्यरत असून समाजशास्त्र विभागात प्रा. भोसले एस.ई. हे पुर्णवेळ प्राध्यापक तसेच प्रा. चोभे हे तासिका तत्वावर कार्यरत आहेत. समाजशास्त्र विभागाद्वारे विद्यार्थ्यांसाठी विविध कार्यक्रमांचे आयोजन केले जाते. तसेच स्पर्धा परिक्षेसाठी मार्गदर्शन ही केले जाते. शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ मध्ये जगताप जया या विद्यार्थ्यांनीने बी.ए. तृतीय वर्षात समाजशास्त्र हा मुख्य विषय घेऊन ७२.३३% मार्क्स घेऊन महाविद्यालयातून व्दितीय क्रमांक मिळवला.

प्रा. भोसले यांनी या शैक्षणिक वर्षात बी.ए. तृतीय वर्षासाठी प्रोजेक्ट एक्स्पर्ट म्हणून भगवान महाविद्यालय आष्टी, कालिकादेवी महाविद्यालय शिरूर कासार, आणि धोंडे महाविद्यालय कडा या ठिकाणी काम केले. डॉ. बा.आं. मराठवाडा विद्यापीठाद्वारे आयोजित प्री.पीएच.डी. कोर्स वर्क पुर्ण केला. तसेच एक रिसर्च पेपर आंतरराष्ट्रीय जर्नल मधुन प्रकाशित केला. या बरोबरच बी.ए. व्दितीय वर्षाचे पेपर सेटिंगचे काम डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ येथे केले.

प्रा. भोसले एस.ई.

(समाजशास्त्र विभाग प्रमुख)

Department of Zoology

The Department was started in Academic year 1996-1997 with the U.G. course and bears the badge of seniority. Dept of Zoology is one of the biggest department constitutes well qualified faculty who constantly strive for academic excellence and dissemination of knowledge to its student community. The Dept. offers Zoology as core subjects at U.G. level with various group combinations. The students run a Department society called 'Penguin' which co - ordinates seminar delivered by noted speakers, organize interdepartmental competition etc. The dept. has dedicated, competent and fully qualified with experience in their respective field of specialization in zoology with research publications in various National and international papers received journals. This course offers on an opportunity for a comprehensive study of animal Bio diversity, Ecology, Physiology, and Environmental, Management and Self - Employment in Sericulture, Aquaculture Ornamental Fish Culture, Apiculture, Sericulture, Pest Management.

During Academic year 2015-16 the Third year B.Sc total Result of the department is 93.33% in annual examination three students of the

department stood first, second and third respectively in science faculty of the college.

- 1) Ku. Pawal Komal Chhgan (81.32%) First
- 2) Ku. Vedpathak Shivani Pravin (78.95%) Second
- 3) Ku. Shastri Soni Baban (76.18%) Third

All Asst. Professor of the Department come under one roof to conduct and organize various activities some of the highlights are

- Blood group checking camp
- Water and soil testing
- Hemoglobin checking camp
- Blood donation camp

faculty of the department during this year attending the 10 National, International conference, Seminar, Workshop and published 6 research papers in reputed journals

Name of faculty:

- 1) **Dr. Ramesh N. Abdar**
(M.Sc.,B.Ed.,M.A.,M.Phil.,Ph.D.)
(Asst. Professor and Head)
- 2) **Dr. Sudam S. Jadhav**
(M.Sc.,B.Ed.,Ph.D.)
(Asst. Professor)
- 3) **Dr. Vijaykumar V. Vidya**
(M.Sc.,B.Ed.,Ph.D.)
(Asst. Professor)

- Dr. Ramesh N. Abdar
(M.Sc.,B.Ed.,M.A.,M.Phil.,Ph.D.)
(Asst. Professor and Head)

Department of Mathematics

Welcome to the Department of mathematics. It is very delightful to present the annual report of the academic year 2015-2016

The Department of mathematics was established in the year 1996-1997 with the vision of giving quality education. The main intension of this department is to provide the dept of knowledge needed for mathematics

Two faculty members of the department are as

- 1) **Asst. Prof. Aruna Kulkarni**
(M.Sc. M.Phil)
- 2) **Asst. Prof. Dhanashree Munot**
(M.Sc. NET)

- 1) **Asst. Prof. Kulkarni A. M.**
 - Presented a Research paper in national conference at Beed
 - Presented a Research paper in state level conference at Sonia Dist.Ahmednagar
 - Worked as a paper setter for S.Y.B.Sc in Dr. B.A. marathawada University Aurangabad
 - Member of L.M.C.
 - Programme officer of National service scheme
 - Chairman of woman's grievance cell.

2) **Ass Prof. Dhanshree Munot**

- Attended the 110th orientation course held at B.A. Marathwada university
- Presented a Research paper in state level conference at sonai Dist.A.Nagar

In academic year 2015-16

First Year - 56

Second Year - 51

Third Year - 36

Students offered the mathematics subject for B.Sc course. The Department of Mathematics celebrated the National Mathematics day and National Science Day in year 2015-16. We encourage and send our students for different competitive examination like Madhave Maths Competition, State Level Ahmed Bin Abood Memorial Physics Maths Knowledge Test.

The department have also conducted two meetings in each semester for progress of the department and evaluation of students.

The department gives more emphasis on teaching, learning and evaluation, personal attention is paid to each student. our department is trying its best to achieve the aim of giving quality education and a great success in various competitive examination to our students.

National Mathematics Day

Great Mathematician 'Shrinivasa Ramanujan' is the inspiration of our department. Every year we celebrate his Birth-Anniversary "22nd December - National Mathematics Day" in different ways.

This year we have organized a 'Power Point Presentation' For 11th, 12th & B.Sc Students. with the aim of creating interest of mathematics in college going student. This Program is in-augurated by Chief guest Prof. Veer Sir in presence of Principal Dr S. R. Meher, Vice-Principal Dr. J. M. Bhandari & other respected Deligates.

We have a great history of Mathematician. This year we have decided to introduce such mathematicians and put their work in front of students. So Prof, Kulkarni A. M. gave a talk on 'Great Indian Mathematician with help of power point Presentation' For this, great Mathemaician 'Shrinivasa Ramayujan', Human Computer 'Shakuntala Devi' and Dr. Mangala Narlikar were introduced by Prof. Kulkarni A. M., Prof Munot D.A. have made a presentation on 'Use of Mathematics in daily life' students are very curious to know 'Why we are learning so difficult derivative and integration, binary system, octal system probablty theory etc. Apart from

usual addition and subtraction are they useful any where in daily life?

Actually Mathematics is very important tool in Computer Programming, for getting a picture on T.V. screen, Animation, Graphics, Various Automatic Machines, Generating password of ATM cards, Credits Card, Bank Account, locker etc. also in medical science for getting X-rays, sonography, ECG, MRI Scane etc. which we use every day in different ways.

How Mathematics is used in Compuet Programming or Generating Password or Medical Science is explained in detail in presentation of 'Mathematics in Daily life'.

Both these presentations were very helpful for all the students to answer their curiosity programme is closed a talk of Veer Sir.

SOMETIMES GOD
DOESN'T CHANGE
YOUR SITUATION
BECAUSE HE'S TRYING
TO CHANGE
YOUR HEART.

National Science Day- 28th Feb

Every year National Science Day is celebrated on 28th february in the memory of first Asian Nobel Winner Scientist 'Chandrashekar Vyankat Raman' This year National Science Day was celebrated on feb 28, 2016 by 'Department of Mathematics'

On this occasion, we have arranged seminar for the benefit of students "50 great Inventions" was the topic for this seminar. more than 50 students from F.Y.,S.Y., T.Y. B.Sc, & M.Sc Have actively participated in this seminar. The inventions of Albert Einstein, Alexander Flemming, Jagdishchandra Bose, Right Brothers, Abdul Kalam, Steiffen Hawking, Merry Curie, Jayant Narlikar, Homi bhabha, Mical Faraday, George Carver, Salim ali, John Dalton, Robert Hook, Thomas Edison, Alfred Nobel, Isac Newton, Chorls Darvin, Shrinivasa Ramanujan, C.V. Raman, James Watt, Louis pascher, Charls Babbage, Grahem bell, Neil Armstrong, Charls Rishter etc. were presented by students from various classes.

This programme was closed with a talk on chandrashekar Vynakat Raman by Vice-Principal & head of Physics department Dr. J.M. Bhandari Prof. Kulkarni A. M. was the anchor for this

programme. Mr. Sayyed, Mr. Doke, Mr. Rasal, Dr. Abdar, Mr. Hase were present for this programme. Lastly vote of thanks were expressed by Prof. Munot D. A.

- Asst Prof. Aruna Kulkarni (HOD)

- Asst Prof. Dhanashree Munot

(Dept of Mathematics)

Department of BCA

Welcome to the Department of Bachelor of computer Application (BCA) The department of BCA was established in the year 2013-2014 with the vision of quality education in computer application, management and technology segments, with a holistic concern for betterment of student's life, environment and society at large.

The department aim is to provide high quality training to students through the latest innovations in computer technology. The department has set one more important objective that is not only to bring good academic results but also to prepare in such a manner, that most of the BCA students shall get a respective entry in the renowned IT companies & other areas of the market.

Staff Members :-

Asst. Prof. Gandhi Sanket Ashok

Asst. Prof. Waman Tejashree Sadashiv

Asst. Prof. Bora Bhagyshree Jaykumar

Asst. Prof. Bondarde Sukumar

COMPUTER LAB :-

We have well equipped computer lab with 40 computers exclusively for the BCA department students, adjoining an internet facility with Wi-Fi access.

Despite of drought affected and rural sector we have admirable students strength so far in the academic year 2015-2016. But in next Academic Year (2016-17) we have set a target to fulfill optimum student's strength for first year class. The result of the BCA department is also good in terms of academic performance, that most of the students have scored first class in their annual examination, practical exam and projects viva's too

VARIOUS ACTIVITIES CONDUCTED BY DEPARTMENT :-

1. Career guidance seminar (MBA and MCA Program)
2. PPT presentations
3. Poster competition
4. Group discussion / Resume preparation / Mock interview test.
5. Day's celebration & many more

BCA Department also arranges Teachers-Parents meeting every year. preferably at the beginning of the academic year after the new admission process seized usually in the month of August. The Purpose behind organizing the parents meeting is to discuss on the various topics related to students facilities,

Behavior and etiquettes and parents roles regarding their child career For the overall development of the students we encourage all the students to take active participation in different colleges events and their computations. Most of our students have been benefitted largely and they are very much satisfied due to exposure given to them by the department so far.

We also conducted staff meetings in every month for the discussion and suggestion on the progress and evaluation of the students and department activities so that the assigned tasks will be accomplished on time along with this the primary motto of the department is to provide high quality training to students through the latest innovations in computer technology.

- Asst Prof. Gandhi Sanket Ashok
(Head Dept of BCA)

Everybody says,
"mistake is the first
step of success"
but the real fact is,..
"correction of mistake
is the first step of success"

Department of Computer Science

The computer has become necessary in all the fields with rapid growth in Information & Technology. The world is changing constantly; there is much demand for computer educated person with skills in using computer, maintaining computer & its peripheral & also in developing software program.

For the completion of academic syllabi department arrange the seminar. In addition to conventional methods of teaching **internet, LCD, seminar, group discussion** etc. facilities are provided to student.

Department also encourage the student to take parts in extra co-curricular activities like software exhibition, Poster presentation, NSS activities in college campus

The Department staff member participated in two day's State level Workshop on "**ROBOTICS**" "Organized by New Arts, commerce and Science College in Ahmednagar on 21st to 22nd January 2016

- Asst. Prof. Hase S.R.
(Head Dept of Computer Science)

Department of Chemistry

Department of chemistry is one of the Biggest department in our college. Department is having well equipped laboratories with different practical facilities. From last two year, department is running post graduate course in organic chemistry Department is well established and equipped with different type of practical instruments such as Spectro-Photometer, UV chamber, Refractro meter, Ph meter, Calorimeter, Conductometer and much more.

In this department there are seprate laboratories for practicals. In this department Graduate & Post Graduates Practical-works is carried out, as well as some research work is also going on.

There are nine faculty member of department Prof. Doke R.B. is heading of department

1. Mr Doke R.B.	H.O.D.
2. Mr. Koinkar K. N.	Asst. Prof
3. Dr.Mrs. Deshmukh S. R.	Asst. Prof
4. Mr. Jagdale S. M.	Asst. Prof
5. Mr. Katariya A. P.	Asst. Prof
6. Mr. Desai R. D.	Asst. Prof
7. Mr. Dhage S. S.	Asst. Prof
8. Miss. Rohakale Rupali	Asst. Prof
9. Miss. More T. A.	Asst. Prof

In addition to these we have following non teaching members in the department.

Name of faculty Member	Designation
1. Shri. Lomate S. I.	Lab. Asst.
2. Shri. Bhosale D. B.	Lab. Attd.
3. Shri. Saharshrabudde K. P.	Lab. Attd.

In department following strength of student were present in the year 2015-16 at graduate and post graduate level.

Name of Class	Strengths of Students
B.Sc. I st year	140
B.Sc. II nd year	133
B.Sc. III rd year	118
M.Sc. Part I	54
M.Sc Part II (Organic chemistry)	29

In Future Department is starting some basic course and research work for students.

Academic Achievments of Dr. S.R. Deshmukh:

1. Completed a Pilot Project Costed 1.20 lakhs on "Rainwater Harvesting & Vermicomposting" Conducted at ten Different sites at kada, Financed by VVKI Bangalore
2. Attended 21 days duration study tour ECEP at france organized by VRD Center Pune & Perspective Assines france.

3. Honoured by Honourable Mayor at courcemont petit, Le Mans, France for undertaking project for rural development
4. Deleivered lectures on
 - A) "Biochelical effects of Indian stress releasing techniques on Human Body" at POITIERS, FRANCE
 - B) "Use of Surfactants as modified Reagents in Heavy metal Analysis in water" at water Treatment Plant Le-Mans, France
 - C) "Science of TM & Health", at Le-Mans
5. Presented Two Research Papers in National conference each at Radhabai Kale Mahila Mahavidyalaya and Jijamata College at Ahmednagar
6. Publications - Three Research Papers are Published in Peer Reviewed & Indexed Journals at International Level (IF-3.0) & National Level.
7. Attended Training Programme of one week duration on 'Advance Analytical Techniques Organised by Anacom Labs PVT LTD, Nagpur.

- Asst Prof. Doke R. B.

(Head Dept of Chemistry)

Department of Botany

The Department of Botany was established in the year 1996. The college updates the Botany Laboratories as per requirement of the syllabus and making botany learning and applicable

The Department of Botany is one of the biggest department with well qualified faculty who constantly strive for academic excellence and dissemination of knowledge to its student community. The department having well equiped laboratory with sofesticated instruments which are use full for the U.G. Student and also researchers.

Faculty of department is activity engaged in research activity. The faculty has attended and Presented many research paper in National and International Conference. The Faculty has published more than 40 research papers in National and International Jurnals.

This Year Excursion tour was arranged for botany student for collection and Scientific Knowledge of plants species and environment. During present year established Medicinal plant garden in college campus, having Medicinal Plant, ornamental Plant, Aromatic Plant and also Wild Plants.

Prof. Sayyad Innus G.

(Head Dept of Botany)

Department of Physics

Introduction :

The Department was started in July 1996 along with the science faculty to cater to the needs of science faculty students. Initially the Department was confined to a single hall and there were only 20 students at F.Y.B.Sc. level. In due course of time students strength as well as result also increased. Examination results of the department are satisfactory, though the subject is taught at general level. The faculty is also very active in co-curricular and extension activities. We create interest among the students about the subject.

Faculty :

Dr. J. M. Bhandari :

1. Participated and Presented paper namely "Physical and Dielectric properties of Indium substituted yttrium Iron Garnet" in State level Seminar on NANOBASIC AND ITS APPLICATIONS at R. B. N. Borawake College, Shrirampur
2. Participated and Presented paper in State level conference on RECENT TRENDS IN MATERIAL SCIENCE at Anand College, Pathardi
3. Participated and Presented paper namely "Structural Characterization and Permeability studies of Copper

substituted Nickel ferrite" in National Seminar on Emerging Trends in Material Characterization at P. V. P. College Pravaranagar.

Mr. Y. B. Rasal

1. Participated and Presented paper namely "Effects of Potassium Thiourea Chloride on Structural and Optical Properties of Potassium Dihydrogen Phosphate Crystal" in International Conference on functional Materials and Microwaves (ICFMM-2015) at Department of Physics, Dr. B. A. M. U. Aurangabad.
2. Participated and Presented paper namely "Optical Studies of Zinc Thiourea Chloride Doped KDP Crystal for NLO Device Applications" in National Seminar on 20th National Seminar on Crystal Growth and Applications at BARC Mumbai.
3. Participated and Presented paper namely "Optical Studies of Potassium Thiourea Chloride doped KDP Crystal for Optoelectronic Applications" in National Conference on Material Science and Renewable Energy Sources at Rajashi Shahu College, Latur.
4. Participated in Acquaintance Programme: Awareness about facilities and research Opportunities at Inter University Accelerator Center (IUAC) at Department of Physics Dr. B. A. M. U. Aurangabad.

5. Participated in State level Seminar on Recent Trends in Material Science and Applied Physics, Hutatma Rajguru Mahavidyalaya, Rajgurunager, Dist-Pune.
6. Participated in National level Conference on Recent Trends In Material Science at Shri Anand College, Pathardi.

Placement Cell

Placement cell was established in the academic year 2011-12. Inauguration was done by Hon. Shri. Sureshraoji Dhas Saheb (MLA - Ashti), Hon. Shri Vikramraoji Kale saheb (MLA - Marathwada Teachers Constituency), Hon. Shri Udhav Darekar (Chairman - Education Samiti Z. P. Beed) and Hon. Shri Kantilalji Chanodiya (President - Shri Amolak Jain Vidya Prasarak Mandal Kada), Hon. Shri Hemantkumar Pokharna (Secretary - Shri Amolak Jain Vidya Prasarak Mandal Kada) and other Directors of Shri Amolak Jain Vidya Prasarak Mandal Kada and Principal Dr. Meher S. R.

Vision

- a) To aware Students about different Competitive Examinations.
- b) To Promote Students about to appear for different competitive examinations.
- c) To aware students about the private

sector recruitment.

- d) To arrange campus interview in the college

Placement Cell Activities:

- 1) Arranged Campus interview on 10th Feb 2011 by placement cell with R.S. Engineers, Ahmednagar. Fifty four students of B.Sc., MCVC interviewed in that and twelve (12) were selected among them Five (5) candidates of Gandhi college joined in the company.
- 2) Four students of B.Sc Graduates send to Balbhim College, Beed for Campus interview on 3rd Dec 2011
- 3) Arranged campus interview in the college with LUPIN HUMAN WELFARE AND RESEARCH FOUNDATION, TARAPUR on 14th Dec. 2011
- 4) Two Students of B.Sc Graduates send to P.V.P. College Patoda On 6th Jan. 2012
- 5) Arranged campus interview with Magneti Marelli SKH Exhaust Systems PVT. LTD. Ranjangaon, MIDC Pune For B.Sc Graduates on 10th Aug 2013 in college. Total Thirty Three (33) Candidates are present for Campus interview seven candidates are selected by Written Test, Group Discussions and Personal interview for Chennai and for Ranjangaon Plant.

- 6) Arranged Campus Interview with ICICI Bank Ltd. Mumbai for Fresh Graduates in College, in this 90 candidates registered for interview, among them 29 candidates selected by online test, English Knowledge test followed by personal interview.
- 7) The B.Sc. & M.Sc. Passed students were referred to IBP Placements, Pune for Industrial Recruitment Purpose.

Asst.Prof. Rasal Yogesh B.

Don't cry,
because someone is falling in love
with your eyes.

Don't scream,
because someone is falling in love
with your voice.

Don't frown,
because someone is falling in love
with your smile.

Don't hide,
because someone out there is
looking for you.

Department of Geography

Introduction :

The Department of Geography was started since establishment of the college in 1996. The under graduate department of Geography started working at the town of Kada from 1996. At the initial stage department was established with two lecturers. Being a part of Arts faculty the department trains students for the Bachelor Degree in the Arts streams. Today, it has a devoted academic community, committed to high standards of teaching. Both theory and practical course are being conducted at special levels. The course belong to either physical or human Geography. As a part of the practical course, the department organizes study tours at different places of Geography interest. The Department's commitment to basic and applied teaching encourages students to go for higher education as well as research activities, Besides, Geography is one of the major subjects in various competitive examinations and hence, students find it useful in the study of those examinations.

The department has a well-equipped Geography lab. Tracing tables, raised maps, surveying instruments, Survey of

India-sheets, wall maps, weather maps, charts, models, weather instruments, computer with internet facility and essential furniture is available in the laboratory "The Deccan Geographer", " Bhugolsanshodhak" and "Shodhankan" are available in the central library. The department offers a degree course (B.A. in Geography) at undergraduate level. The student can choose Geography as a special subject in the third year of this course. along with the conventional methods of teaching, multimedia projector, Geographical models, internet, maps, charts are used for making the teaching more effective. Village survey and study tours are organized to provide the realistic knowledge to the students. Open discussions and feedback from the students provide further scope for up gradation. In addition to class room learning, tours, excursions, library, internet, computers, seminars are the other means of learning in the department. The continuous evaluation process through group discussion, seminar, assessment of journals and tour reports is very much helpful to know the subject knowledge of students.

Goals & Objectives of the Department:

Geography is taught within the Social Science Department equipped with computer and a visualise Geography teaching at Gandhi College aims to provide opportunities to :

- * Stimulate every student's interest in their surroundings and the impact humans have on their environment.
- * Encourage every student's to investigate and appreciate the beauty of the world around them.
- * Inspire every student's to become global citizens by exploring their own place in the world and their responsibilities to other people, to their environments and to the sustainability of the planet.
- * Bring the geographical awareness among the masses, for application of geographical knowledge to sort out their day to day problems. A variety of teaching methods are used by members of staff within the department to help encourage students to achieve these aims, including whole class discussion, group work and the use of ICT.

Students Profile 2015-16:

This year 53 students in FYBA 36 Students in SYBA and 28 students admitted in TYBA The Studnets of TYBA Special Geogrphy arranged a funtion to welcome the FYBA Students by expressing a sence of belongingness and cohesiveness in the department.

Geography students Association:

Formation of geography association year is a routine activity of our Department. We elect three students representative from each class to comprise the executive body of the association.

This year. Ku. Manisha R. Pawar From TYBA, Mr. Deva Vishnu Yadav from SYBA, Ku. Rajshree A. Kardile From FYBA were elected unanimously as the secretaries of the association for their respective class. The department head governs the association as the Ex-office chairman. this association helps to conduct or organize various activities.

Participation in workshops and Conference:

Special efforts for the, Professional and personal development of teachers, plays an important role in imparting quality education. Principal, Dr. Sau. S.R.Meher a lady of vision and action is generous and considerate in permitting and providing the facilities for faculty improvement. The information given above is a crystal clear image of the same.

Conference and seminar attended:

Name	Seminar	Confe- rence	Publication	
			ISSN	ISBN
Dr. Udhav Chavan	—	01	02	01
Mr. Sanjay Shinde	01	01	02	—

Celebration of special days:

Giving and receiving complements plays a very important role in maintaining healthy inter personal relations. Our dept. gives a crucial importance to entertainment also. By arranging short but sweet programmes such as, independence day,

Geographyday, Population day, Environmental day, makarsankraman, Republic day, youth day, etc. Everybody showers well wishes and compliments to each other. Which help to creat the students friendly environment in the department.

At the end of academic year farewell function was arranged by the SYBA students to give the best wishes to TYBA students. so many students shared their views and explained their exprience about what they have achieved in the department. This detailed but not an exclusive report shows that whatever success we have achieved, is only because of the open mindedness and generosity showered on us by our beloved principal Dr. Sau. S.R. Meher. We have highly indebted for the co-operation, guidance and autonomy given by her. We must express our sense of gratitude and sincere thanks to her.

- Asst. Prof. Dr. Udhav E. Chavan
(Head Dept of Geography)

जीवन हे फुलपाखरा सारखे असावे,
पण ध्येय मात्र मधमाशी
सारखे असावे.

क्रीडा विभाग

१९९६ च्या महाविद्यालयाच्या स्थापने पासूनच महाविद्यालयाच्या क्रीडा विभागात १७ वर्षां मध्ये भरीव कामगिरी केली आहे. महाविद्यालयाचे आता पर्यंत १५० च्या वर क्रीडा संघ विविध स्पर्धेसाठी पाठवले आहे. त्या मध्ये विविध संघाने प्राविण्य मिळवले आहे. व्हॉलीबॉल, कबड्डी, बास्केटबॉल, अॅथलेटिक्स, कुस्ती या विभागात प्राविण्य मिळवले आहे.

महाविद्यालयाने आतापर्यंत विद्यापीठ स्तरावरील हॅंडबॉल (१९९८), बास्केटबॉल (२००७, २०१३) व आर्चरी (२०१३) या स्पर्धांचे यशस्वी आयोजन केले आहे. क्रीडा विभागाच्या वतीने स्वातंत्र्य दिन, प्रजासत्ताक दिन, क्रीडा दिन, मराठवाडा मुक्ती संग्राम दिन, महाराष्ट्र दिन, विद्यापीठ वर्धापन दिन, विद्यापीठ नामविस्तार दिन कार्यक्रम वर्षभरात आयोजित केले जातात. क्रीडा विभागाच्या वतीने अनेक प्रशिक्षण वर्ग राबवले जातात. २००९, २०१०, २०११, २०१३, २०१४, २०१५ कॅम्पचे आयोजन केले आहे.

अंतर महाविद्यालयीन स्पर्धेत आतापर्यंत कबड्डी, व्हॉलीबॉल, बास्केटबॉल, हॅण्डबॉल, कुस्ती, अॅथलेटिक्स अशा विविध स्पर्धांमध्ये विजेतेपद व उपविजेतेपद मिळवले आहे. वैयक्तिक क्रीडा प्रकारात खेळाडूंनी यश मिळवले आहे.

१९९८ पासून २०१६ पर्यंत ८५ खेळाडू विद्यापीठ खेळाडू म्हणून मान मिळवला आहे.

३ विद्यार्थी राष्ट्रीय क्रीडा बास्केटबॉल स्पर्धेत खेळले आहेत.

१५ खेळाडू राज्य स्पर्धेत सहभागी झाले आहेत.

२०१५ मध्ये अंतर महाविद्यालयीन स्पर्धेत व राष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धेत प्राविण्य मिळवले आहे.

१) सचिन विटकर - बास्केटबॉल

२) अक्षय खरात - बास्केटबॉल

३) सचिन अळकुटे - बास्केटबॉल

४) सुरज पवार - अॅथलेटिक्स

हे विद्यार्थी विद्यापीठ संघात खेळले आहेत महाविद्यालयाच्या भविष्यात काही योजना तयार केल्या आहेत.

१) इनडोर हॉल

२) सुसज्ज जिमखाना

३) कॉन्फरन्स हॉल

४) विविध आधुनिक क्रीडांगणे

क्रीडा विभागाचा हा चढता आलेख आहे व राहिलेला आहे. व दिवसेंदिवस प्रगती होत असल्याने प्राचार्य, सचीव, समाधानी आहेत.

डॉ. सुनिल पंढरे
(क्रीडा निर्देशक)

आपत्ती व्यवस्थापन विभाग

दुष्काळाच्या विळख्यात सतत अडकत चाललेल्या बीड जिल्ह्याला वाचवण्यासाठी गांधी महाविद्यालयाने २०१३ साली "आपत्ती व्यवस्थापन" केंद्राची स्थापना केली. यंदा तर पुर्ण महाराष्ट्रालाच दुष्काळाने होरपळून काढले आहे. हा निसर्गाचा गेलेला तोल सांभाळण्यासाठी समाजातील प्रत्येक घटकालाच खूप प्रयत्नाची पराकाष्ठा करावी लागणार आहे.

समृद्ध निसर्गाचे व हरितपर्यावरणाचे उद्दीष्टे डोळ्यासमोर ठेऊन स्थापन्यात आलेल्या आपत्ती व्यवस्थापन विभागाने विद्यार्थ्यांच्या सहभागातून आणि सहकार्यातून मोलाची कामगिरी यावेळेस केली. कॉलेजचे विद्यार्थी भविष्यातील समर्थ भारताचे सशक्त नागरीक आहेत. याचे भान ठेवून विद्यार्थ्यांवर कॉलेज जीवनात हरीत पर्यावरणाचे संस्कार करण्यासाठी यंदा आपत्ती व्यवस्थापन विभागाने 'माझं हिरवं स्वप्न' ही योजना राबविली या योजनेनुसार महाविद्यालयाच्या प्रत्येक विद्यार्थ्यांचा सहभाग घेवून प्रत्येक विद्यार्थ्याला विविध झाडांचे बीयाने पुरवून प्रत्येक विद्यार्थ्यांने त्या बीयांचे रोपामध्ये व रोपट्याचे मोठ्या वृक्षात रूपांतर होईपर्यंत त्याची काळजी कशी घ्यायची याचे मार्गदर्शन आमच्या विभागामार्फत होते. आणि

अशीच एक एक करून हजारो झाडे लावून निघतील आणि विद्यार्थ्यांवरही निसर्ग होतो अशीच झाडे येणाऱ्या काळात लावून निघाली तर झाडांचे प्रमाण खूप वाढेल आणि आपल्या बीड जिल्ह्याला दुष्काळापासून कायमचीच मुक्ती मिळले.

तसेच आम्ही विभागाच्या कोणत्याही कार्यक्रमात पाहुण्याचा सत्कार छोटस रोपट देऊनच करतो. तसेच यावर्षी 'ग्रीन गणेश उत्सव' साजरा केला. आणि संक्रातीलाही आम्ही वाण म्हणून विद्यार्थ्यांच्या आईला एक-एक रोपच दिले. येणाऱ्या काळात आपत्ती काळात आपत्ती व्यवस्थापन विभागामार्फत जलसंवर्धन चळवळ हा उपक्रम राबवण्याचा आमचा मानस आहे. यामध्ये पावसाच्या पाण्याचे योग्य नियोजन, संवर्धन, नैसर्गिक संसाधनाचा योग्य वापर या विषयावर तज्ञ मार्गदर्शकांच व्याख्याने आयोजित करणार आहोत. इत्यादीचे वेळापत्रक तयार केले आहे. हा उपक्रम आम्ही विद्यार्थ्यांचा सहभाग व तज्ञ व्यक्तींच्या मार्गदर्शनातून घेऊन संपूर्ण वर्षभर राबवणार आहोत. निसर्ग मानवाला खूप काही देतो त्याचे उत्तरदायित्व म्हणून आपले पर्यावरण निसर्ग आणि पर्यायाने आपले जिवन समृद्ध ठेवणे ही आपलीच जबाबदारी आहे. हा विचार विद्यार्थ्यांच्या मनावर बिंबवण्यासाठी विद्यार्थ्यांकडून प्रतिज्ञाच करून घेतली.

प्रतिज्ञा

'पाणी म्हणजे जीवन आहे. कावे जलकत्रोत माझी तिर्थक्षेत्र आहेत. माझ्या देशातील जलकत्रोतांवक माझी श्रद्धा आहे. त्यापाळून मिळणाऱ्या जलकंपतीचा मला अभिमान आहे. जल व जलकंपतीचे कंकक्षण ककण्याची पात्रता माझ्यात यावी म्हणून मी कंदैव प्रयत्न कवीन पाण्याचा वापक नेहमी जपून कवीन. पाणी वाया जाऊ नये, पाणी प्रदुषीत होऊ नये याकाठी कंतत प्रयत्नशील अकेन इतकांना त्याकाठी प्रवृत्त कवेन. जल आणि जलकंपती याच्याशी निष्ठा वाकट्टण्याची मी प्रतिज्ञा ककत आहे. पाणी बचत व पाण्याचा पुनवापक यातच कर्वाचे कौकट्य कमावलेले आहे'.

आपती व्यवस्थापन विभागाने विद्यार्थ्यांसह विविध छावण्यांना भेटी देऊन या नैसर्गिक आपतीला आपण सर्वच कसे जबाबदार आहोत आणि निसर्गाचा तोल सांभाळण्यासाठी आपल्याला कसे जागृक राहिले पाहीजे त्यासाठी आपण पाण्याचे योग्य नियोजन व्यवस्थापन वितरन व साठवणूक वृक्षसंगोपण या सर्व विषयावर आपती

व्यवस्थापन विभागातील प्राध्यापकांनी व्याख्याने देऊन मार्गदर्शन केले. येणाऱ्या काळात निसर्ग समृद्ध ठेवण्यासाठी विभागातर्फे छावण्यावर फलक लावले.

- १) पाणी हेच जीवन
- २) शेतकरी बांधवानो आपल्या बांधावरील प्रत्येक झाडाचे संरक्षण कराण
- ३) पाणी असेल तर सृष्टी दिसेल.
- ४) पावसाळ्यात सर्व शेतकरी बांधवांनी आपल्या विहीरीचे व कुपनलीकीचे जलपुनभरण करावे.
- ५) प्रत्येकाने दोन झाडे लावून जगवू आपल्या देशाचे नंदवन करू.
- ६) निसर्गाला ओरबडु नका तरच तो आपल्याला वाचवले.
- ७) पाणी अडवा पाणी जिरवा
- ८) जल है तो कल है
- ९) चला आपणच सारे मिळून वनराईचे रक्षण करू.

प्रा. नाथ मिरा

आपती व्यवस्थापन विभागप्रमुख

Internal Quality Assurance Cell (IQAC)

Internal Quality Assurance Cell (IQAC) of our college was established in December 2011 to develop a system for conscious, consistent and catalytic action to improve the academic and administrative performance of the College. IQAC conduct periodic quality audit, prepare prospective plans, devise innovative education practices and to identify and implement healthy practices. The IQAC chalked out some action plant in the beginning of the year to words quality enhancement and the outcome acheived at the end of the year.

IQAC encouraged the faculty members to

- 1) Pursue research in their respective field of study & publish research papers in reputed journals.
- 2) Participate in refresher / Orientation course.
- 3) Apply for major and minor research Projects.
- 4) Conduct remedial coaching for backward students to enhance their learning capability.

IQAC encouraged the students to participate in the sports & games events at different levels.

IQAC has given suggestions and recommendation to renovate and

strengthen the tutorial and remedial coaching practices. IQAC proposed to purchase book relevant to academic need. It collects feedback response from students and parents and monitors academic audit periodically. Using these feedback responses IQAC take action for quality education.

IQAC also encourage lifelong learning and extension department to arrange students counseling camp. NSS department suggested to arrange tree plantation.

IQAC prepare the Annual Quality Assurance Report (AQAR) as per guideline of NAAC based on the quality parameters.

IQAC encourage various clubs and association of college to conduct numerous activities as per calender.

Various committees and activities were as per the plan of action chalked out by the IQAC

IQAC request the management to allocate fund for the beautification of the college campus.

**- Dr. J. M. Bhandari
(Co-ordinator)**

- ACADEMIC STAFF -

Department	Name	Qualification	Contact
I / c Principal	Dr. J. M. Bhandari	M.Sc.B.Ed.M.Phil, Ph.D	9421339851
Arts Faculty			
Marathi	Asst. Prof. Dr. Garje A.L.(Head)	M.A.M.Phil, Ph.D.	9421340915
	Asst. Prof. Smt. Bombe S. D.	M.A.M.Phil	9420019821
	Asst.Prof. Harkar D. B.	M.A.M.Phil	9421643816
Hindi	Asst. Prof. Dr. Gavhane V. B.(Head)	M.A.M.Phil, Ph.D.	9423756444
	Asst. Prof. Dr. Chaudhari K. B.	M.A.Ph.D.	9421531191
English	Asst. Prof. Gawali N. T. (Head)	M.A.M.Phil	9423162356
	Asst. Prof. Karale N. G.	M.A.M.Phil	9422294218
	Asst. Prof.Dr. Kalyankar A. S.	M.A.M.Phil,Ph.D.	9403093611
Economics	Asst. Prof. Dr. Korade A. M. (Head)	M.A.M.Phil.Ph.D.	9423756368
	Asst. Prof. Dr. Shelke A. D.	M.A.Ph.D.	9403103287
Geography	Asst. Prof. Dr. Chavhan U. E. (Head)	M.A.M.Phil,Ph.D.	9404173032
	Asst. Prof. Shinde S. M.	M.Sc.B.Ed.M.Phil	9405273177
History	Asst. Prof. Vidhate N. N. (Head)	M.A.B.Ed.	9423750824
	Asst.Prof.Dr.Joshi R. L.	M.A.B.Ed.M.Phil,Ph.D	9421959789
Sport	Asst. Prof. Dr. Pandhare S. M.(H.)	M.A.M.Phil,Ph.D	9423172707
Physical Education	Asst. Prof. Dr. Sayyad J. S.	M.P.Ed.Ph.D.	9423467728
	Asst. Prof. Meher P. R.	M.P.Ed.M.Phil	9881170969
Library	Asst. Prof. Thorve R. H.	M.Lib.M.Phil	9421664356
Sociology	Asst. Prof. Bhosale S. E. (Head)	M.A.SET.	9422487132
Public Administration	Asst. Prof. Magar S. R. (Head)	M.A. NET	9421095488
Political Science	Asst. Prof. Gondkar T. D. (Head)	M.A.M.Phil	9420022011
	Asst. Prof. Talekar C. K.	M.A.M.Phil	9423020337
Science Faculty			
Chemistry	Asst. Prof. Doke R. B. (Head)	M.Sc.B.Ed.M.Phil	9421556997
	Asst. Prof. Koinkar K. N.	M.Sc.M.Phil	9673373399
	Asst. Prof. Dr. Deshmukh S. R.	M.Sc.Ph.D.	9423791564
	Asst. Prof. Jagdale S. M.	M.Sc.M.Phil	9421587137
	Asst. Prof. Katariya A. P.	M.Sc. NET	9673292233
	Asst. Prof. Desai R. D.	M.Sc.	9890335615
	Asst. Prof. Dhage S. S.	M.Sc.	9403772077
	Asst. Prof. Ku. More T. A.	M.Sc.	9730089298
Asst. Prof. Ku. Rohakale R.G.	M.Sc.	8796451167	

Department	Name	Qualification	Contact
Physics	Prof. Dr. J.M.Bhandari (Head)	M.Sc.B.Ed.M.Phil, Ph.D	9421339851
	Asst. Prof. Y.B.Rasal	M.Sc.M.Phil	9421530855
Zoology	Asst. Prof. Dr. R.N. Abdar (Head)	M.Sc.M.Phil,Ph.D.	8805212691
	Asst. Prof. Dr. S.S. Jadhav	M.Sc.M.Phil,Ph.D.	9421365983
	Asst. Prof. Dr. V.V. Vaidya	M.Sc.B.Ed,Ph.D.	9404621052
Botany	Asst. Prof. I.G. Sayyad (Head)	M.Sc.M.Phil	9423754874
	Asst.Prof. P.S. Anarse	M.Sc.M.Phil	9420786923
	Asst.Prof. Dr. S.S. Patale	M.Sc.Ph.D.	9421326063
	Asst.Prof. Dr. P.P. Jadhavar	M.Sc.Ph.D.	9579434869
Mathematics	Asst. Prof. Smt. Kulkarni A. M. (Head)	M.Sc.M.Phil	9421339812
	Asst. Prof. Miss Munot D. A.	M.Sc.NET	9673392233
Computer Science	Asst. Prof. S.R. Hase (Head)	M.Sc. SET	9762830423
Commerce Faculty			
Commerce	Asst. Prof. Dr. Markande M. R. (Head)	M.Com.B.Ed.M.Phil,Ph.D.	9421516301
	Asst. Prof. Shinde G. B.	M.Com.B.Ed.M.Phil	9850067264
	Asst. Prof. Smt. Nath M. N.	M.Com.M.Phil	8407928118
BCA Faculty			
BCA	Asst. Prof. S.A. Gandhi (Head)	M.Com.NET	7588291522
	Asst. Prof. Ku. Waman T. S.	M.C.A.	8888554753
	Asst. Prof. Bondarde S. S.	M.Sc. Comp.	9890126778
	Asst. Prof. Ku. Bora B. J.	M.Com.	9561047467

- Non Teaching Staff -

Name	Designation	Contact	Name	Designation	Contact
Mr. Palve V. G.	Office Suptd.	9422930256	Smt. Takale A. M.	Lab Attendants	9423156762
Mr. Nangare R. R.	Head Clerk	9423181016	Mr. Godse S. G.	Lab Attendants	9730204642
Mr. Tarte V. S.	Sr. Clerk	9421339849	Mr. Bhosale D. B.	Lab Attendants	9422483443
Mr. Shinde R. B.	Jr. Clerk	8390749002	Mr. Gondkar B. D.	Lab Attendants	9403040533
Mr. Lande K. A.	Jr. Clerk	9403415906	Mr. Petkar S. T.	Lab Attendants	9421339852
Mr. Lomate S. I.	Lab Assistant	9422930271	Mr. Lunawat H. M.	Lab Attendants	9420395499
Mr. Gawade N. P.	Lab Assistant	9421339831	Mr. Pawar S. T.	Lib Attendants	9422834482
Mr. Walke N. A.	Lib Attendants	9421273831	Mr. Khade A. M.	Peon	9423244881
Mr. Sahshrabuddhe K.P.	Lab Attendants	9421339850	Mr. Belekar M. A.	Peon	9421339819
Mr. Kadam B. S.	Lib Attendants	9422930075	Mr. Chordiya S. P.	Peon	9420786520

विद्यापीठ गीत

गीत आमुचे आकाशाचे गीत आमुचे सागराचे
इतिहासाचे जनामनाचे गीत आमचे जागराचे

अभंगाचे ओवीचेही

मायबोलीचे माहेर

वान्यातही मराठीचे

दिवे लख्खर घरोघर

संत - महंताचे विरागी गीत आमुचे वादळाचे

तंतु तंतु संघर्षाचा

पैठणीत निमलेला

नक्षीतच पक्षी पक्षी

विजयाचा विणलेला

उद्याचे सोनपहाटेचे गीत आमुचे उजेडाचे

प्रज्ञेचा सुर्य नवा

शब्द उजळून गेला

समतेला सागराचा

अर्थ ढाळून गेला

विराट विशाल संस्कृतीचे गीत आमुचे जीवनाचे

- फ. मु. शिंदे

वार्षिक स्नेहसंमेलन (अमोलक फेस्टीवल २०१६) क्षणचित्रे

